

GRONINGER MUSEUM

JAARVERSLAG 2020

THE ROLLING STONES – UNZIPPED
13 NOVEMBER 2020 T/M 18 APRIL 2021

LADIES AND GENTLEMEN

EDITH GROVE

Edith Grove was the first woman to be elected to the House of Commons in 1919. She was a suffragette and a member of the Women's Social and Political Union. She was elected as a Liberal Party MP for the constituency of South Devon in 1919. She was the only woman to be elected to the House of Commons in 1919. She was a member of the Women's Social and Political Union. She was elected as a Liberal Party MP for the constituency of South Devon in 1919. She was the only woman to be elected to the House of Commons in 1919.

INHOUD

Voorwoord directie	4
Voorwoord Raad van Toezicht	7
Subsidiegevers, begunstigers, sponsors, Groninger Museum Salon, schenkers en bruikleengevers	10
Samenwerkingspartners	11
Let's Work – Vijf mensen over hun bijdrage aan <i>Unzipped</i>	13
Collecties	27
Restauratie H.N. Werkmankast	32
Aanwinsten	35
Wall House #2	45
Presentaties	49
Coronamaatregelen	53
Educatie en Publieksinformatie	55
Groninger Museumnacht	59
Marketing & Communicatie	61
Tongsculptuur	64
Evenementen & Relaties	67
Wijkenproject en familiedag Lewenborg	73
Bezoekers	75
Heropening Groninger Museum na eerste lockdown	77
Groninger Museum Salon	79
Vereniging Vrienden van het Groninger Museum	82
Publicaties, lezingen & (relevante) externe nevenactiviteiten	86
Uitgaven	89
Technische Dienst & Facilitaire Zaken	93
Personeel & Organisatie	95
Raad van Toezicht	100
Financieel verslag	103
Colofon	110

Geachte lezer,

Laten we ondanks alles met het positieve beginnen: we hadden een geweldige zomer en ongekende publiciteit. Het liefst zouden we het hierbij laten, maar we kunnen niet voorbij gaan aan wat ons in 2020 is overkomen.

Na een eerste sluiting in het kader van een algemene lockdown in het voorjaar, konden we de tentoonstelling *Mondo Mendini* – ter ere van onze hoofdarchitect – tot mei verlengen en daarmee nog vele bezoekers blij maken. Het nieuwe abnormaal, veroorzaakt door de pandemie, betekende dat we innovatief moesten zijn bij het afbouwen van de expositie en het retourneren van de werken. Met name onze vele Italiaanse bruikleengevers konden helaas niet persoonlijk komen om te genieten van dit totaaloverzicht van de veelzijdige Alessandro Mendini.

Ook het technische team uit Engeland, dat ons in het najaar bij de opbouw van *The Rolling Stones – Unzipped* zou komen assisteren, mocht het Kanaal niet oversteken. Dankzij een flexibel team aan beide kanten van de Noordzee en Zoom, Teams en Skype lukte het allemaal wel. Onze projectcoördinator kunnen we tot 'hoofd pandemie' promoveren want het voelde bijna alsof we de tentoonstelling drie keer moesten inrichten. COVID-19 zorgde voor nieuwe regels die telkens nieuwe aanpassingen vergden, van een tent voor de ingang tot een reuzen steigertrap.

Tot overmaat van ramp werd in de vroege ochtend van 30 maart onze bruikleen, het schilderij *Lentetuin, de pastorie-tuin te Nuenen in het voorjaar* van Vincent van Gogh uit het museum Singer Laren ontvreemd. Het is nu bijna een jaar geleden en we moeten ons in geduld oefenen. We weten dat de politie zich enorm voor het opsporen van het schilderij heeft ingezet. Het onderzoek heeft ook resultaten opgeleverd, maar het werk is nog niet terug. Dit doet enorm pijn, want met het schilderij is een uniek en waardevol kunstwerk aan het oog van het publiek onttrokken.

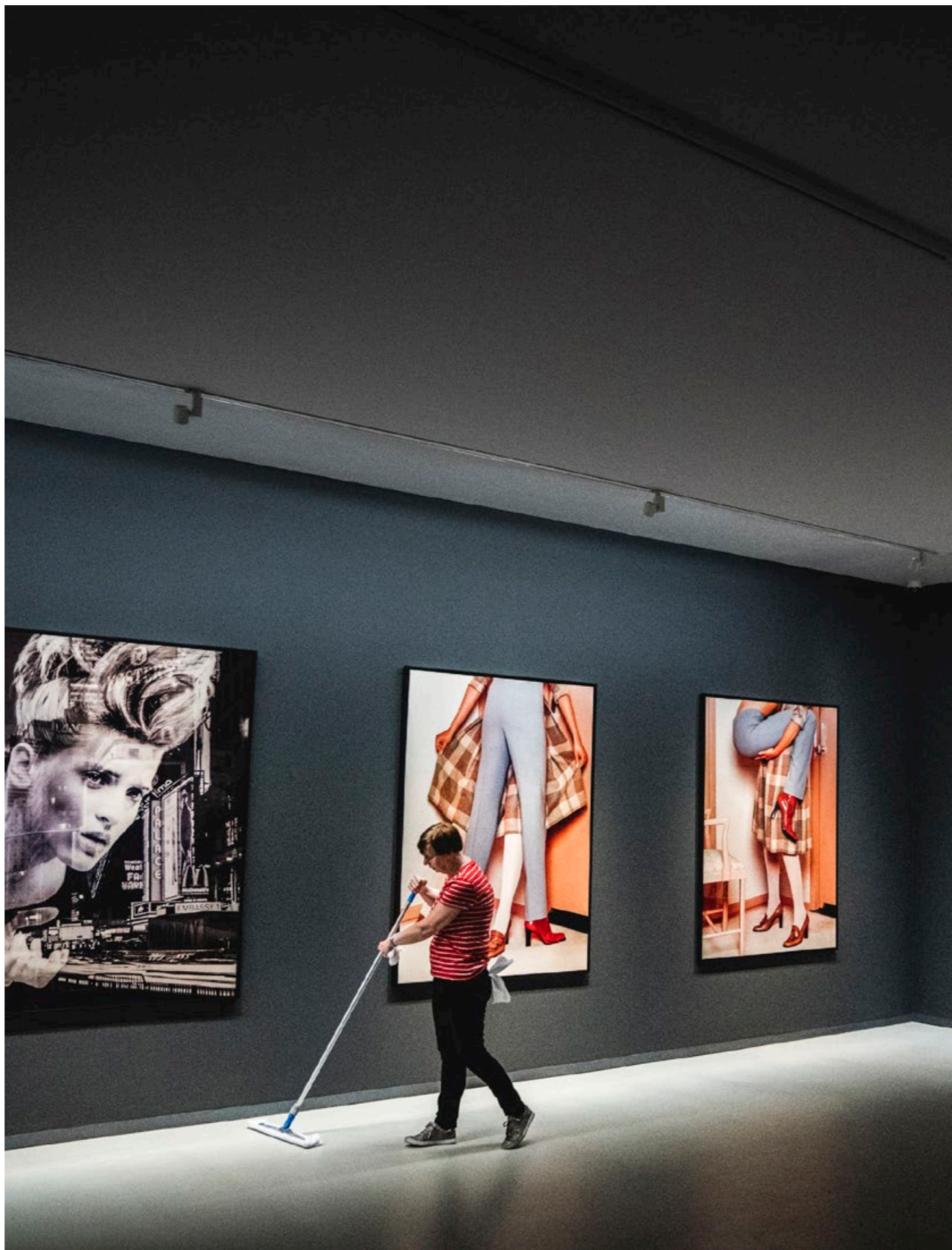
Tussen *Mondo Mendini* en *Unzipped* heeft half Nederland de zomer in het noorden van het land doorgebracht en daar in groten getale ook het Groninger Museum weten te vinden. Het hoeft dus niet altijd Bonaire of Thailand te zijn. We zijn benieuwd of we daardoor ook nieuwe trouwe en terugkerende bezoekers krijgen.

Maar ondanks alles blijft het ten tijde van een pandemie lastig manoeuvreren en ziet het financiële resultaat er daardoor niet glorieus uit. Daarom gaat onze grote dank uit naar onze sponsors, vrienden en Salonleden, en zeker nu in bijzondere mate naar de subsidiegevers. Naast de gemeente en provincie Groningen ook het Rijk (via het Ministerie van OCW en het Mondriaan Fonds). De samenwerking en steun wordt enorm gewaardeerd. Ook willen we de Nederlandse Museumvereniging bedanken die met enorme inzet het lobbywerk voor onze branche doet.

We hebben gemerkt dat de pandemie veel van onze medewerkers vraagt. Terwijl we dit schrijven zijn de beperkingen voor bezoek en werk aan ons prachtige museum nog zeer ingrijpend. Het maakt niet uit of je op 'kantoor' of op 'zaal' werkt, we willen allemaal zo verschrikkelijk graag ons publiek weer verwelkomen. Een museum zonder publiek voelt en is incompleet. Toch blijkt de veerkracht ook groot. Met elkaar blijven we de schouders eronder zetten om in ons kleurrijke en eigenzinnige museum prachtige tentoonstellingen te maken. Het leert ons ook om de zaken tegen het licht te houden en ons af te vragen waarom we de dingen doen zoals we ze doen en of we dat ook zo moeten blijven doen. Daarmee zijn deze moeilijke tijden ook interessante tijden.

Andreas Blühm
Esther Moesker

Geachte lezer,

Het jaar 2020 was een jaar dat we ons nog lang zullen heugen. De COVID-19-pandemie en de daarbij horende maatregelen zijn tot op de dag van vandaag van grote invloed op onze dagelijkse gang van zaken. Zo ook voor ons museum. Gelukkig konden de tentoonstellingen *Mondo Mendini* en *The Rolling Stones – Unzipped* doorgang vinden. *Unzipped* heeft ervoor gezorgd dat Groningen door de vele aandacht in de media weer even goed op de kaart werd gezet. Een niet aflatende stroom aan berichten op radio, televisie en social media is op gang gekomen. En als het museum open was, dan trokken deze tentoonstellingen ook meteen veel mensen, waaronder velen die anders misschien niet snel een bezoek zouden brengen aan een museum.

Het doorvoeren van aanpassingen op basis van de coronamaatregelen vraagt inzicht, inzet en flexibiliteit. Als organisatie hebben we dat met elkaar getoond. Daarnaast

hebben wij ons daarin ook gesteund gevoeld door de gemeente Groningen, provincie Groningen en het Rijk (via het Mondriaan Fonds).

De Raad van Toezicht bedankt de directie en medewerkers van het Groninger Museum voor hun niet aflatende inzet in deze uitdagende tijden. Onze bijzondere dank gaat uit naar alle betrokkenen, de sponsors en de subsidiënten. Dankzij hen kunnen we het hoge ambitieniveau van het Groninger Museum blijven realiseren en continueren – ook ten tijde van een pandemie.

Johan Remkes
Inez Boogaarts
Jacob Kielman
Henk Pijlman
Sander Prinsen
Nathalie de Vries

SUBSIDIEGEVERS, BEGUNSTIGERS, SPONSOREN, GRONINGER MUSEUM SALON, SCHENKERS & BRUIKLEENGEVERS

SUBSIDIEGEVERS

- + [Gemeente Groningen](#)
- + [Provincie Groningen](#)

BEGUNSTIGERS

- + [BankGiro Loterij](#)
- + [J.B. Scholtenfonds / H.S. Kammingafonds](#)
- + [Groninger Museum Salon](#)
- + [Mondriaan Fonds](#)
- + [Prins Bernhard Cultuurfonds](#)
- + [Stichting Beringer Hazewinkel](#)
- + [Stichting Fondsbeheer Culturele Relatie-evenementen Gasunie/GasTerra](#)
- + [Stichting De Ploeg](#)
- + [Vereniging Rembrandt](#)
- + [Vereniging Vrienden van het Groninger Museum](#)

SPONSOREN

- + [Blockbusterfonds: BankGiro Loterij, VandenEnde Foundation, Prins Bernhard Cultuurfonds en VSBfonds](#)
- + [DHL](#)
- + [Dolby](#)
- + [Fonds Ondernemend Groningen](#)
- + [GasTerra](#)
- + [Gasunie](#)
- + [Rabobank Stad en Midden Groningen](#)
- + [The Professional Monitor Company \(PMC\)](#)
- + [TKP Pensioen B.V.](#)
- + [Turing Foundation](#)

GRONINGER MUSEUM SALON

- + [ABN AMRO Bank N.V.](#)
- + [s'Amuse](#)
- + [Apotheek Helpman B.V.](#)
- + [Boer & Croon Management B.V.](#)
- + [Broekema Notaris](#)
- + [CRM Excellence \(tot 1 oktober 2020\)](#)
- + [DELA](#)
- + [Downtown Brokers LLC](#)
- + [Effektief Groep B.V.](#)
- + [J.R.H. van den Hende Register Makelaar – Taxateur Kunst & Antiek](#)
- + [Heresingel 26 Advocatuur B.V.](#)
- + [Huis voor de Kunst](#)
- + [Johandehaan.nl Consultancy](#)
- + [NNZ B.V.](#)
- + [Noorderpoort](#)
- + [Prinsenhof](#)
- + [Richard ter Borg Kunsthandel](#)
- + [Sai & Schut Registeraccountants](#)
- + [Team 4 Architecten](#)
- + [VH ict](#)

SCHENKERS

- + [De heer M. Augustijn](#)
- + [De heer J.F. van Baarsen en mevrouw G.J. Fieten](#)
- + [De heer H.J.C. Bekenkamp](#)
- + [De heer J. en mevrouw I. Beins](#)
- + [De heer E. van Berge Henegouwen](#)
- + [Bevrijdingsmuseum Noord Nederland](#)
- + [De heer L.J. de Boer en mevrouw F.H.S. de Boer](#)
- + [Mevrouw E. Bothenius Lohman](#)
- + [De heer G. van Dijk](#)
- + [De heer E. Engelsman](#)
- + [De heer C. en mevrouw A. Hofsteenge](#)
- + [Mevrouw L. Kloppenburg-Hoiting](#)
- + [Mevrouw A. Kinds-Woest](#)
- + [De heer C.J.A. Jörg](#)
- + [De heer J.W. van der Looij](#)
- + [Mamamini Helper Oostsingel Groningen](#)
- + [Mevrouw G.M. von Martels-Mudde](#)
- + [De heer A. Mendini](#)
- + [De heer R.J. Mulder](#)
- + [Mevrouw H.K. van der Ree-Veenema](#)
- + [Mevrouw J.E.P. Sandberg-Dorhout Mees](#)
- + [SuperEgo Design Collection](#)
- + [De heer J. van der Toorn](#)
- + [Stichting Torion](#)
- + [Torre di Mostro Magis](#)
- + [De heer J. Veldkamp](#)
- + [De heer O.J.H. Verbeek](#)
- + [Koninklijke Nederlandse Vereniging EHBO](#)
- + [Vereniging voor Vreemdelingenverkeer](#)
- + [Mevrouw J. van der Werp-de Groot](#)
- + [De heer F. Westra](#)
- + [De heer J.C. van der Wis](#)

BRUIKLEENGEVERS

- + [Stichting Oude Groninger Kerken](#)
- + [Stichting De Ploeg](#)
- + [R.K. Stedelijke Sociaal-Charitatieve Instelling Groningen](#)

SAMENWERKINGSPARTNERS

SAMENWERKINGSPARTNERS

- + [Academie Minerva, Groningen](#)
- + [BankGiro Loterij, Amsterdam](#)
- + [BeServed, Groningen](#)
- + [BNNVARA, Hilversum](#)
- + [Dagblad van het Noorden, Groningen](#)
- + [De Zuidwester, Groningen](#)
- + [Forum Groningen](#)
- + [Gemeente Groningen](#)
- + [Gemeente Groningen, vakgroep Erfgoed](#)
- + [GRID Grafisch Museum, Groningen](#)
- + [Groningen Schoon Dankzij Mij](#)
- + [Hanzehogeschool, Groningen](#)
- + [House of Design, Groningen](#)
- + [Iconic Houses Foundation, Utrecht](#)
- + [JINC, Groningen](#)
- + [Julia Wolff Management, Amsterdam](#)
- + [Klimaatadaptatie Groningen](#)
- + [Kunstpunt Groningen](#)
- + [Landelijk comité Open Monumentendag, Amersfoort](#)
- + [Malva Museum of Visual Arts, Lahti \(Finland\)](#)
- + [Marketing Groningen](#)
- + [Martiniplaza, Groningen](#)
- + [MP Management, Utrecht](#)
- + [Museum De Buitenplaats, Eelde](#)
- + [NDC Mediagroep, Groningen](#)
- + [Nederlandse Museumvereniging, Amsterdam](#)
- + [Nederlandse Spoorwegen, Utrecht](#)
- + [Noordelijk Scheepvaartmuseum, Groningen](#)
- + [Noorderbreedte, Groningen](#)
- + [Noorderpoort, Groningen](#)
- + [NP3, Groningen](#)
- + [Platform GRAS, Groningen](#)
- + [Prins Claus Conservatorium, Groningen](#)
- + [Prinsenhof, Groningen](#)
- + [Rabobank Nederland, Utrecht](#)
- + [Rijksuniversiteit Groningen](#)
- + [Rondvaartbedrijf Kool, Groningen](#)
- + [Schrijversvakschool, Groningen](#)
- + [SPOT De Oosterpoort, Groningen](#)
- + [Stadsbeheer Groningen](#)
- + [Stadsgids Groningen](#)
- + [Stage Entertainment, Hilversum](#)
- + [Stichting De Ploeg, Groningen](#)
- + [Stichting IVAK, Eemsdelta](#)
- + [Stichting Kunst en Cultuur Groningen](#)
- + [Stichting Méér Hoornse Meer, Groningen](#)
- + [Stichting Move, Groningen](#)
- + [Stichting Oude Groninger Kerken, Groningen](#)
- + [Stichting Samenleving & Kunst, Amsterdam](#)
- + [Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Rotterdam](#)
- + [Storyworld, Groningen](#)
- + [Universiteitsmuseum, Groningen](#)
- + [Up to us, Groningen](#)
- + [Van Gogh Museum, Amsterdam](#)
- + [Vereniging Rembrandt, Den Haag](#)
- + [Vrije Academie voor Kunsthistorisch Onderwijs, Amsterdam](#)
- + [Xander Uitgevers, Haarlem](#)
- + [XD-Art Projects, Groningen](#)
- + [Universitair Medisch Centrum Groningen](#)

THE ROLLING STONES – UNZIPPED
13 NOVEMBER 2020 T/M 18 APRIL 2021

LET'S WORK

PORTRETTE CHRISTOPHER SMITH

Na Londen, Tokio en New York was Groningen aan de beurt. Het ontwerp van de tentoonstelling over de Stones werd aangepast naar de zalen in het Groninger Museum en kreeg uiteindelijk door de coronamaatregelen een extra verdieping, trap én een nieuwe tijdelijke ingang. In zeven weken tijd werd de expositie opgebouwd door museummedewerkers en experts van buitenaf. Vijf mensen vertellen over hun bijdrage aan de totstandkoming van *The Rolling Stones – Unzipped*.

Curator Ileen Gallagher

Projectleider Muriel Ramuz

Architect Tjalling toe Schwartzberg en Hohenlansberg

Aannemer Bas Beets

Technische productie Bob van der Klaauw

Eigen foto Ileen Gallagher

Ileen Gallagher

GASTCURATOR

Vroeg bij het samenstellen van deze tentoonstelling had iemand van het ontwerpteam het briljante idee om een reconstructie te maken van het eerste appartement waarin Keith, Mick, Brian en soms ook Charlie aan het begin van hun carrière als band woonden. Het enige probleem was dat er geen foto's van het interieur beschikbaar waren, alleen de herinneringen van Mick, Keith en Charlie.

De City of London heeft de originele bouwtekeningen vervaardigd. Het pand staat er nog en het interieur is gebaseerd op een pastiche van herinneringen van de band zelf, waarna een team van ontwerpers het appartement op authentieke wijze heeft nagebootst. Mick wilde het voor de opening van de oorspronkelijke tentoonstelling zelf zien, maar omdat hij toen helaas in het buitenland was, hebben we hem een virtuele rondleiding gegeven. Hij was diep onder de indruk van de nauwkeurigheid, maar vond wel dat we ondanks de smerige leefgewoontes van de band net even te veel peuken, borden en flesjes bier hadden rondgestrooid. Dus zijn we het appartement even gaan 'opruimen'. Ik heb als curator fijn werk gehad aan het weghalen van peuken uit de haard. (IG)

Muriel Ramuz

PROJECTLEIDER

“Door corona heb ik er als het ware een extra baan bij gekregen. Ik grap wel eens tegen mensen dat ik straks op mijn cv kan zetten: ‘Projectleider *The Rolling Stones – Unzipped* in coronatijd’, want die pandemie heeft zoveel impact gehad. Ineens was het de vraag of het allemaal wel door kon gaan, al zijn we altijd vastbesloten gebleven om het te realiseren. We moesten ineens gaan nadenken over tijdsloten, veiligheid, afstand houden.”

Unzipped was de vernieuwde versie van *Exhibitionism*, zoals de tentoonstelling tot voor kort heette. Er waren enkele nieuwe objecten te zien, en videomateriaal van het legendarische optreden dat The Rolling Stones in het Scheveningse Kurhaus gaven. In grote lijnen is de tentoonstelling gebleven zoals de Amerikaanse gastcurator Ileen Gallagher het samen met de band bedacht heeft, maar het Groninger Museum heeft er ook zijn stempel op kunnen drukken. “Ileen, tentoonstellings-architect William Russell en het management van de Stones stonden open voor onze ideeën,” zegt Ramuz. “De grote lichtbak in de vorm van een tong die we op de brug van het museum hebben geplaatst, is een ontwerp van onze grafisch ontwerper Rudo Menge. Dat vonden ze een geweldig idee.” Wat de bandleden van nieuwe ontwikkelingen vonden, hoorden ze van het management. “Mick approves,” klonk het dan.

Ramuz’ rol was steeds die van spin in het web. Ze moest continu op de hoogte zijn van wie wat aan het doen was, en zorgen dat iedereen dat in grote lijnen van elkaar wist. “Van tevoren vond ik dat het spannendst: hoe houd je overzicht? Maar op de een of andere manier groeide ik in die rol, het ging vanzelf.” In de eerste maanden was ze vooral druk bezig met contacten leggen. Ze bezocht de gastcurator en het management van de Rolling Stones in Londen, ontmoette in Amsterdam de Nederlandse zaakwaarnemer van de band. Dat is de fase van de glamourmomenten: “Dan zit je aan een vijfgangendiner en word je tijdens een speech genoemd: Special welcome to the Groninger Museum!”.

De laatste maanden stonden in het teken van de uitvoering. Als projectleider moest ze ook veel uit handen geven, en vertrouwen op andermans expertise. Die van de technische dienst bijvoorbeeld. “Het aanleggen van een lichtplan en netwerken voor audio en video is voor mij rocket science. Er komt veel bij kijken. Gelukkig wist mijn collega Klaas Reitsma, die elektricien is, daar alles van.” Eenrichtingsverkeer, anderhalve meter aanhouden, mondkapjes: hopelijk behoren ze bij een volgende tentoonstelling die Ramuz begeleidt tot het verleden. Maar de ervaring van het opzetten van een tentoonstelling in coronatijd, die zal in elke situatie bruikbaar zijn. “Er komen altijd obstakels op je pad en ik heb nu geleerd dat je het dan toch nog steeds waar kunt maken met z’n allen.” (DV)

Tjalling thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg

EIGENAAR TEAM 4 ARCHITECTEN

De pandemie en daarop volgende maatregelen hadden consequenties voor het ontwerpproces van *Unzipped*. Het oorspronkelijke plan was ontworpen voor twee verdiepingen van het Groninger Museum. Daarop werd besloten de tentoonstelling opnieuw te ontwerpen met een indeling verdeeld over drie verdiepingen, zodat het museum de capaciteit had meer bezoekers veilig te verwelkomen.

Meer ruimte gaf ook de kans om de beleving voor de bezoeker te versterken. Een thematische indeling van de zalen, maximale aandacht voor soms enkel één object in de ruimte, geaccentueerd door licht en kleuren. Speciale objecten kregen een eigen zaal en werden dusdanig gepositioneerd dat bezoekers deze objecten niet alleen van dichtbij, maar ook rondom kunnen bekijken. Om de bezoeker te begeleiden in de tentoonstelling zijn de onderlinge relaties tussen zalen versterkt middels doorkijkjes, grote blow-up foto's en zichtlijnen. Zo ervaart de bezoeker steeds een voorproefje op de volgende expositiezaal. In de ruimte met de gitaren en mengpanelen zijn tijdelijk ramen in de muur aangebracht om verbinding te leggen tussen de zaal 'Recording' en 'Instruments'. Dit versterkt de verbeelding in het maken van muziek.

Door de zeer complexe vormgeving van het Coop Himmelb(l)au Paviljoen bleek al tijdens de ontwerpprocessen van exposities zoals *David Bowie is*, *Rodin – Genius at Work* en *CHIHULY* behoefte naar de exacte maatvoering. Zo kan niet alleen bepaald worden of expositiestukken passen in de bestaande structuur, maar ook of ze getransporteerd kunnen worden door alle deuren, liften en gangen. De oplossing vonden we in de 3D-laserscanechniek. Op de oude manier waren we met drie mensen en digitale afstandsmeter een paar dagen bezig, maakten we duizenden foto's en kwamen we er op kantoor achter dat we nét die ene maat of een detailfoto niet hadden gemaakt. Met laserscanning hebben we nu binnen enkele uren alle informatie. Bovendien kunnen we achteraf op kantoor nog nieuwe maten bepalen en details beter bekijken.

De meting levert een wolk van meetpunten (pointcloud) op die de basis is voor onze tekeningen. Een tekening is een hulpmiddel om overzicht te krijgen, maar door de complete data in een pointcloud viewer te laden, is dat overzicht er direct al. Niet alles hoeft meer getekend te worden en is nu ook inzichtelijk voor mensen zonder bouwkundige achtergrond. (TSH)

Bas Beets

AANNEMER

“Ik zorg dat ideeën concreet worden, bedenk vervolgens hóe het gebouwd moet worden en laat het uitvoeren door mijn jongens. In mijn team heb ik ook twee *art handlers*, die zijn vertrouwd met het vasthouden van artefacten. Je moet in een museum wel mensen hebben die van gepriegel houden en goed opletten.”

Bas Beets (1968) werkt al zo'n twintig jaar mee aan de opbouw van tentoonstellingen in het Groninger Museum. Voor hem was *Unzipped* niet heel anders dan andere exposities, behalve dat er heel veel decor was: “Er kwamen vrachtwagens vol kisten aan en om dat allemaal weg te werken zonder dat het allemaal obstakels werden, dat was wel een klus.” Omdat de tentoonstelling een aantal jaren stil had gestaan en nu pas weer werd opgebouwd, was het soms even zoeken in welke kist wat zat en hoe iets werkte. Daar kwam nog bij dat niemand van het oorspronkelijke Britse productieteam aanwezig kon zijn door de coronamaatregelen. “Het is een spanningsveld als je niet goed weet hoe iets gebouwd moet worden volgens de voorschriften.” Zijn team installeerde vitrines, bouwde drumstellen op en zelfs een volledig appartement na. Tegelijkertijd kregen ze ook de vrijheid om hun eigen invulling te geven: “In de middenzaal hadden we alle mannequins op een podium gezet. We hebben de meegeleverde podiumdelen gebruikt, maar wij hebben ervoor gekozen om er ook nog plexiglas overheen te leggen. Het is heel eervol om daar je eigen ervaring in te kunnen leggen.”

Vroeger kreeg hij een tekening van een sokkel, zegt hij, en dan maakte hij die sokkel. Nu kan hij in het creatieve proces zijn bijdrage leveren. Hij sluit al aan bij de eerste overleggen met de architect van de tentoonstelling. Dan krijgt hij een goed beeld van de hoeveelheid werk, hoeveel mensen er nodig zijn en wat er aan materiaal benodigd is.

Toen er een 'corona routing' in het museum kwam, werd er ook gesproken over een extra uitgang van de tentoonstelling. Beets heeft toen de trap in de trapzaal geïnitieerd. “Ik heb een podiumbouwer gevraagd om een trap van steigerdelen te maken. Dat is helemaal doorgerekend en conform veiligheidseisen gemaakt. Het bedrijf dat de steigertrap bouwde, maakt ook podia voor Lowlands en Pinkpop. Het paste ook gewoon heel goed binnen de stijl van zo'n muziek-tentoonstelling.”

Zijn projectteam, de medewerkers van de afdeling Collecties van het museum, Team 4 en Lichtpunt, het klikte allemaal heel goed, zegt hij, en het werkplezier is een groot deel van de productie. “De periode dat er gebouwd wordt is uitputtend, maar het gekke is dat je dat pas merkt op het moment dat de tentoonstelling open is. Ik vind het geweldig om projectmatig te werken en als je gewoon goeie mensen om je heen hebt, dan is dat meer dan de som der delen. Dat geeft synergie, iedereen krijgt energie van elkaar.” (RZ)

Bob van der Klaauw

TECHNISCHE PRODUCTIE, IN OPDRACHT VAN LICHTPUNT

In 1999 bouwde hij mee aan het podium van het Stones-concert in het Groninger Stadspark. Ruim twintig jaar later was hij verantwoordelijk voor alle techniek – audio, beeld en licht – van de expositie over diezelfde band. “Er zaten wel uitdagingen in”, zegt Bob van der Klaauw (1969) nuchter. De muziektentoonstelling zat vol zeldzame studio-opnames, videoclip op grote beeldschermen en de stem van Mick Jagger die door het nagebouwde appartement aan Edith Grove moest schallen. “De originele productie is ontworpen voor een andere locatie en moest geïntegreerd worden over drie verdiepingen in Groningen.”

Hij verdiepte zich bij aanvang van het project in de sturing van de installaties en hoe die geïntegreerd kon worden in het museum. “Zo’n grote tentoonstelling heeft altijd een aantal stuurunits – techniekrekken met daarin de players, contentmanagers en versterkers – die vervolgens naar alle sublocaties verbinding maken. De expositie had 21 zalen, met per unit gemiddeld drie zalen. Die zetten we strategisch neer en dan bepalen we hoe we die met elkaar verbinden. Dan kijken we: waar hebben we stroompunten nodig? Als die infrastructuur eenmaal ligt, dan ga je de tentoonstelling zaal voor zaal bouwen.”

Normaal gesproken zouden technici uit Engeland overgevlogen zijn om alles in te regelen, maar dat kon nu niet. “Dus dan krijg je ruim honderd kisten binnen en ga je zelf op zoek naar een bepaald onderdeel.” Geen probleem voor Van der Klaauw en zijn team, totdat ze zich suf zochten naar een specifiek apparaat. “Op een gegeven moment hebben we maar met alle reservematerialen zelf iets samengesteld. Uiteindelijk bleek het een van de weinige dingen te zijn dat niet in kisten zat, maar al was geïntegreerd in het decor: een stekker erin en het draaide.”

Voor de concertzaal met grote schermen en *surround sound* in het Coop Himmelb(l)au Paviljoen bedacht hij de *rigging* – de constructie voor het veilig bevestigen van de speakers en verlichting (“alles in dat dak maakt het ingewikkeld om dingen op te hangen”). Zijn team hing doeken op om het geluid te absorberen en ze namen maatregelen om daglicht te kunnen weren. “Het spannendste was om een hoogwerker te vinden die in ‘Coop’ paste”, vertelt Van der Klaauw. “We zijn bij een bedrijf die hoogwerkers levert langsgegaan en hebben de hele lift van het Groninger Museum daar nagebouwd om het te testen. De lift had niet drie centimeter kleiner moeten zijn.”

Het geavanceerde geluidssysteem werd via allerlei verbindingen op afstand afgestemd met Londen. De show werd ingeregeld door een lokaal bedrijf: “We mogen ons gelukkig prijzen met zulke toegewijde bedrijven”, zegt hij. “Het is fijn dat je op vrijdag kunt bellen en dat er op maandag twee mensen staan die het oplossen. Er is veel expertise op dat gebied in Groningen en we mogen best trots zijn dat we zulke creatieve en capabele mensen in ons midden hebben.” (RZ)

"Robert Frank was perfect for that period – very American with the '50s and '60s, very iconic. He can see something and you wonder what the hell he's looking at. When it's done and finished it looks fantastic."

CHARLIE WATTS

"I put a scarf over Mick's head and said, 'I'm going to make you look like Hepburn.' I think he thought I meant Audrey Hepburn, while I actually meant Katherine Hepburn in *The African Queen*."

DAVID BAILEY

EVIL SMILE

NAKED TOUR

GOLDEN AGE

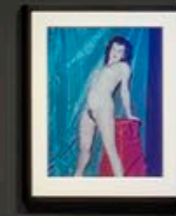
THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY
THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY
THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY
THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY

MICK JAGGER

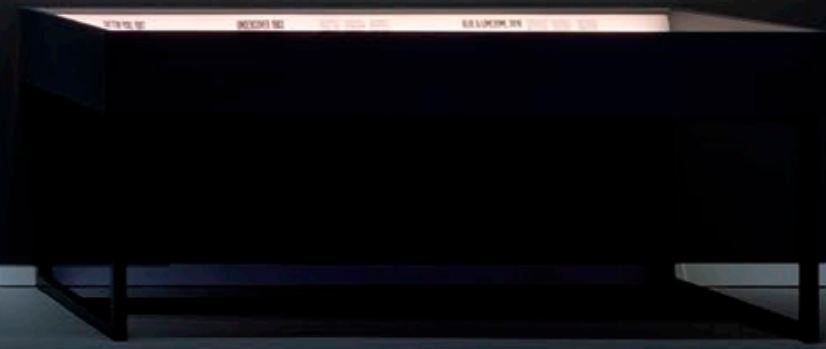
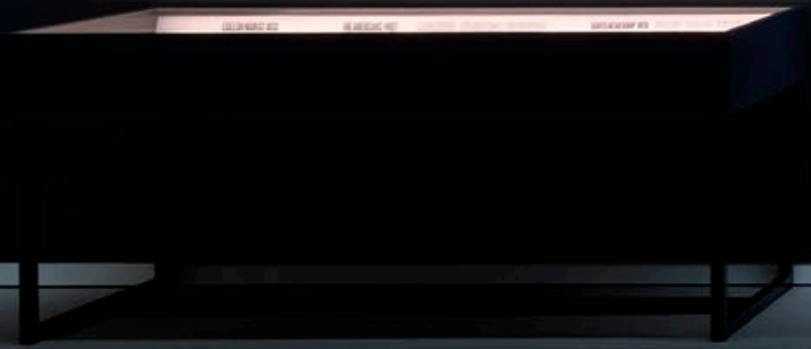
MICK JAGGER

THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY

THE ROLLING STONES
DAVID BAILEY

WAT ZULLEN DE BUREN ZEGGEN?
FOTOGRAFIE UIT EIGEN COLLECTIE
8 FEBRUARI T/M 4 OKTOBER 2020

32

SCHENKINGEN

56

MUSEA EN INSTELLINGEN DIE WERK VAN HET
GRONINGER MUSEUM GEPRESENTEERD HEBBEN

85

OBJECTEN GESCHONKEN AAN HET
GRONINGER MUSEUM

136

AANWINSTEN

COLLECTIES

VERWERVEN & EXPOSEREN

De veelzijdigheid van de museumcollectie was zowel binnen als buiten het museum zichtbaar. In eigen presentaties werd soms zelfs volledig geput uit de eigen collectie, waaronder nieuwe aanwinsten. Daarnaast toonden 56 musea en instellingen in binnen- en buitenland objecten van het Groninger Museum.

In 2020 is de museumcollectie verder uitgebreid met een diversiteit aan objecten. Een selectie bruiklenen uit tijdelijke tentoonstellingen zijn door het museum aangekocht. Zo zijn na afloop van de expositie *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen* een representatief aantal bevrijdingsrokken uit de provincie verworven. Naar aanleiding van *Mondo Mendini – De wereld van Alessandro Mendini* is er een aanvulling gedaan op de designcollectie, met onder andere werk van Mendini zelf.

Door de coronacrisis zijn er minder tentoonstellingswissels geweest dan gebruikelijk. Verschillende tentoonstellingen zijn – als gevolg van de eerste lockdown – verlengd tot na de zomer. Voor de presentaties in het museum is er voornamelijk gebruik gemaakt van de eigen verzameling, aangevuld met enkele bruiklenen. Voor de tentoonstelling *Wat zullen de burens zeggen?* en *Drukker in oorlogstijd – H.N. Werkman en de Blauwe Schuit* is zelfs volledig geput uit de eigen collectie. *Wat zullen de burens zeggen?* toonde een brede selectie van hedendaagse fotografie, waarin het thema identiteit op de voorgrond stond. Met *Drukker in oorlogstijd* werd De Blauwe Schuit uitgelicht, een Groninger gezelschap dat middels verschillende kunstvormen zoals beeldende en geschreven kunst, reageerde op de bezetting in Nederland.

Achter de schermen is gewerkt aan het verder ontsluiten en conserveren van de collectie. Met de doorlopende collectie-registratie van zowel nieuwe aanwinsten als oud museumbezit, wordt langzaam maar zeker in beeld gebracht uit hoeveel objecten de collectie van het museum bestaat, welke verbanden er onderling kunnen worden gelegd en waar nog aanvullingen op kunnen worden gedaan. Het 'digitaliseringsproject' is hierbij essentieel en ontsluit de gehele collectie digitaal en in hoge resolutie.

Restauraties

Restauratieatelier Marjan de Visser heeft na het opstellen van een uitvoerige conditie-rapportage in 2019, het afgelopen jaar de restauratiewerkzaamheden voor de twaalf panelen van de *H.N. Werkmankast (S-83)* uitgevoerd. Onder leiding van Noa Kollaard zijn de schilderijtjes schoongemaakt en geretoucheerd. Zo is toekomstig verval voorkomen. Tevens heeft Marjan de Visser het schilderij *Anthony Ewout Sichterman, zijn vrouw Josina Petronella Alberda en hun zonen Mello en Albert Galenus Sichterman* van Philip van Dijk in oude glorie hersteld. Deze aankoop uit 2019 is na de verwerving rechtstreeks naar het restauratieatelier gegaan. Het heeft, onder andere door de omvang van het werk, enkele maanden geduurd voordat de werkzaamheden

voltooid waren. Daarnaast is niet alleen het schilderij gerestaureerd, maar is ook de vergulde lijst met bekroning onder handen genomen.

Ter gelegenheid van de jaarlijkse viering van het Gronings Ontzet is de *Maquette van het beleg van Groningen* in samenwerking met de Koninklijke Vereniging voor Volksvermaken door de originele bouwers gerenoveerd. De maquette toont een slagveld van ongeveer drie bij drie meter, met meer dan duizend verschillende tinnen, handbeschilderde figuurtjes. Hier zijn nog eens honderden figuurtjes aan toegevoegd tijdens de maandenlange restauratiewerkzaamheden. Op 28 augustus 2020 kon de maquette in volle glorie tentoongesteld worden in de Martinikerk te Groningen.

Restaurator van aardewerk, steengoed en porselein, Noor Camstra, heeft diverse stukken Aziatisch en Europees keramiek uit de collectie onder handen genomen. Zo zijn onder andere een drietal bordes van Chi-nees porselein schoongemaakt en gelijmd. Van een schenkan en bakje van Japanse origine zijn ontbrekende delen aangevuld en vervolgens bijgekleurd. Tevens zijn de oren van twee Delftse kannen opnieuw aangezet.

COLLECTIES VERWERVEN & EXPOSEREN

Digitalisering

In 2018 is het museum begonnen met het ‘digitaliseringsproject’. De complete collectie van het museum wordt door middel van digitalisering en hoge resolutie volledig in beeld gebracht. Het resultaat is beschikbaar voor zowel intern als extern gebruik.

De deelcollecties ‘Historie’, ‘Design’ en ‘IJzer’ zijn in de afgelopen twee jaar volledig geregistreerd en gefotografeerd. Op dit moment is de ontsluiting van de omvangrijke deelcollectie ‘Zilver’ gaande. Gelijktijdig is het team bezig met het documenteren en fotograferen van de zeer omvangrijke deelcollectie ‘Keramiek’. Dit is een langlopende onderneming, omdat het grootste deel van de objecten in deze collectie handbeschilderd is. Elk kopje, schoteltje, vaasje en kommetje wordt van wel vier tot zes verschillende kanten gefotografeerd en uitgebreid beschreven in het museale registratiesysteem Adlib. Daarnaast vindt de digitalisering van alle prenten en tekeningen doorlopend plaats in samenwerking met Groninger Archieven. Vanwege de pandemie is dit onderdeel tijdelijk stil komen te liggen, maar zal naar verwachting in de loop van 2021 weer van start kunnen gaan.

Schenken

Het Groninger Museum ontving dit jaar 65 objecten uit 32 schenkingen. De collectie Aziatisch keramiek is versterkt met zowel Japans als Chinees porselein. De heer C.J.A. Jörg heeft hier een bijzondere bijdrage aan geleverd met maar liefst zestien objecten, waaronder een potje en kommetje uit circa 1725. Beide objecten zijn afkomstig uit de scheepslading van de Ca Mau, een Chinese jonk die onderweg naar Batavia verongelukte voor de kust van Vietnam.

Daarnaast is de collectie regionale kunst en kunstnijverheid met een aantal bijzondere schenkingen aangevuld. Zo is een barometer van Hieronymus Fraenkel toegevoegd. Fraenkel was een Duitse instrumentenmaker die zich in de negentiende eeuw twintig jaar lang vestigde in Groningen. Dit object is een unieke verwerving, omdat het de eerste barometer van een Duitse maker is die een directe link met Groningen heeft. Verder is er een portret van (mogelijk) *Anna Catharina Gockinga* uit 1738, geschilderd door Groninger kunstenaar Jan Abel Wassenbergh, geschonken en zijn we verblijd met diverse objecten van de Groninger afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging EHBO, waaronder een asbak en gedenksteen.

Dankzij een aantal schenkingen konden ook de deelcollecties De Ploeg en moderne en hedendaagse kunst worden uitgebreid met werk op papier en enkele sculpturen. Een mooi voorbeeld is *Coniglioschio*, een cartoonesk beeld van een konijn gemaakt door de Italiaanse kunstenaar Massimo Giacon. Dit object is tentoongesteld tijdens *Mondo Mendini* en nadien aan het museum geschonken door de bruikleengever. Dit object past perfect in de collectie postmodern Italiaans design, waarvan het museum een rijke verzameling heeft.

Bruiklenen

Door de pandemie hebben alle musea en culturele instellingen in Nederland en daarbuiten voor lange tijd de deuren moeten sluiten. Dit heeft als gevolg gehad dat veel tentoonstellingen zijn opgeschort of geannuleerd en het bruikleenverkeer is afgenomen. Afgelopen jaar hebben 56 musea en instellingen in binnen- en buitenland objecten geleend voor tijdelijke presentaties. Ten opzichte van vorig jaar is dat een vermindering van maar liefst 47 procent. Regionaal is er belangstelling geweest voor historische voorwerpen die een relatie hebben met de herdenking en viering van 75 jaar vrijheid in Groningen in 2020. Daarnaast is veel werk uit de collectie De Ploeg uitgeleend. Zo heeft het GRID Grafisch Museum in Groningen een selectie werk op papier van H.N. Werkman in bruikleen gekregen. Dit werd getoond in de tentoonstelling *Werkmans Bovenkamer*, naast de eigen recentelijk verworven inventaris van de drukkerij van deze De Ploeg-kunstenaar. Ook werd de aanvraag van kunstwerken van tijdgenoten zoals Jan van der Zee en Wobbe Alkema, en van naoorlogse en hedendaagse kunstenaars zoals Willem Sandberg en Jan Loman gehonoreerd – die allen inspiratie haalden uit Werkmans kunst.

Het werkproces van een andere De Ploeg-kunstenaar werd uitgelicht in Museum De Buitenplaats in Eelde aan de hand van prenten en schilderijen. Voor de tentoonstelling *Johan Dijkstra. Vergezichten* heeft het museum dertien prenten en een schilderij uitgeleend.

Landelijk gezien werden er vooral negentiende- en twintigste-eeuwse schilderijen aangevraagd. Het schilderij *Zelfportret met drie kinderen* van Charley Toorop is uitgeleend aan Museum MORE te Gorssel. Voor de tentoonstelling *Trouwe viervoeter – Dierenportretten van Otto Eerelman* in

het Stedelijk Museum Vianen heeft het Groninger Museum een zelfportret, twee voorstellingen waarin paarden centraal staan, een plakboek en de schilderskist van de kunstenaar uitgeleend. Twee schilderijen van Isaac Israëls waren onderdeel van de tentoonstelling *Breitner vs Israëls. Vrienden en rivalen* in het Kunstmuseum Den Haag.

Voor *Spiegel van de werkelijkheid. Van Toorop tot Mondriaan* in museum Singer Laren zijn de schilderijen *Lentetuin, de pastorietuin te Nuenen in het voorjaar* uit 1884 van Vincent van Gogh en Jan Toorops portret van *Adrienne Henny* uit 1897 beschikbaar gesteld. In maart 2020 is het schilderij van Van Gogh ontvreemd uit het museum in Laren. De zoektocht naar het schilderij is door politie en recherche meteen gestart. Tevens werd er in *De Kunst-detective* aandacht besteed aan de gestolen Van Gogh. In dit programma gaat kunst-detective Arthur Brand op zoek naar het schilderij en vindt uiteindelijk verschillende aanknopingspunten wie het werk mogelijk heeft gestolen. Het museum blijft hopen op een goede uitkomst.

Internationaal was er veel aandacht voor de collectie moderne en hedendaagse kunst. Aanvragen kwamen van musea in België, Duitsland, Verenigde Staten, Zwitserland, Frankrijk en Spanje. TAMAT, het hedendaags centrum voor Textielkunsten in Doornik, België heeft voor de tentoonstelling *Plooi* het dameskostuum getiteld *No (collectie: Haute couture lente-zomer 1999)* van ontwerpers Viktor & Rolf in bruikleen gekregen. Voor de expositie *Marion Baruch* die plaatsvond in het Kunstmuseum Luzern, Zwitserland en daarna is doorgereisd naar Toulouse in Frankrijk, is de installatie *For Members Only* uitgeleend. Verder leende het Groninger Museum aan het Horst-Janssen-Museum in Oldenburg een groot aantal ontwerpen uit. Deze werken op papier tonen de verschillende plannen, uit de beginjaren negentig van de vorige eeuw, van Alessandro Mendini voor het nieuwe gebouw van het museum.

TIJDELIJK IN BRUIKLEEN GEGEVEN AAN:

Nationaal
CODA Museum, Apeldoorn
Dordrechts Museum
Drents Museum, Assen
Fries Museum, Leeuwarden
GRID Grafisch Museum, Groningen
Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch
Kloostermuseum St. Bernardushof, Aduard
Kunstlievend Genootschap Pictura, Groningen
Kunstmuseum Den Haag
Museum Catharijneconvent, Utrecht
Museum De Buitenplaats, Eelde
Museum Gouda
Museum Möhlmann, Appingedam
Museum MORE, Gorssel
Museum Nienoord, Leek
Rijksmuseum Twenthe, Enschede
Singer Laren
Stedelijk Museum Alkmaar
Stedelijk Museum Vianen
Tropenmuseum, Amsterdam
Universitair Medisch Centrum Groningen
Veenkoloniaal Museum, Veendam
Wereldmuseum, Rotterdam

Internationaal
Horst-Janssen-Museum, Oldenburg (Duitsland)
Kunstmuseum Luzern (Zwitserland)
Les Abattoirs, Musée-Frac Occitanie Toulouse (Frankrijk)
Modemuseum Hasselt (België)
Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid (Spanje)
Museum of Fine Arts, Boston (VS)
National Museum of Korea, Seoul (Korea)
TAMAT - Musée de la Tapisserie et des Arts Textiles, Tournai (België)
Wallraf-Richartz-Museum & Fondation Corboud, Keulen (Duitsland)

LANGDURIG IN BRUIKLEEN GEGEVEN AAN:

Ambassade van de Verenigde Staten, Den Haag
Drents Museum, Assen
Dordrechts Museum
Ennemaborg, Midwolda
Fries Museum, Leeuwarden
Fries Scheepvaartmuseum, Sneek
Gemeente Groningen
Gemeentemuseum Jacob van Horne (Gemeentemuseum de Tiendschuur), Weert
GRID Grafisch Museum, Groningen
Joods Historisch Museum, Amsterdam
Kloosterkerk Thesinge
Museum Klooster Ter Apel
Museum Landgoed Fraeylemaborg, Slochteren
Museum Slag bij Heiligerlee
Museum Stad Appingedam
Museum Wierdenland, Ezinge
Nationaal Militair Museum, Soest
Openluchtmuseum Het Hoogeland, Warffum
Protestantse gemeente Kantens-Stitswerd Provincie Groningen
Stichting Musea Heiligerlee
Stichting Oude Groninger Kerken, Groningen
Veenkoloniaal Museum, Veendam
Vesting Museum Bourtange

DAAN ROOSEGAARDE – PRESENCE
22 JUNI 2019 T/M 12 JANUARI 2020

RESTAURATIE H.N. WERKMANKAST

Het Groninger Museum kocht in 2017 de unieke *Kast met oudtestamentische voorstellingen* van Hendrik Nicolaas Werkman aan. Een van de grootste aankopen uit de geschiedenis van het museum en een waardevol collectiestuk. In 2020 werd de kast gerestaureerd.

De restauratie, uitgevoerd door Noa Kollaard, begon met het schoonmaken van alle panelen. Vervolgens werden op een aantal panelen enkele verfschilfertjes vastgezet. Hierbij is een klein beetje lijm onder de verfschilfertjes aangebracht met een penseeltje, waarna het schilfertje licht is aangedrukt zodat het weer goed vastzit. Op een aantal plekken zijn in het verleden al enkele verfschilfertjes verloren gegaan. Deze lacunes zijn eerst opgevuld tot aan de verflaag en geretoucheerd, wat inhoudt dat ze weer worden ingeschilderd met een stabiele en reversibele verf. Hierdoor zijn de lacunes niet meer storend en komen de levendige en kleurrijke voorstellingen weer volledig tot hun recht. Van het restauratieproces zijn professionele opnamen gemaakt door Ralph Kämena,

deze waren vanaf half september te zien in het museum en op de website.

Werkman beschilderde de twaalf panelen in de deuren in 1943, in opdracht van dominee August Henkels. De twee mannen kenden elkaar via het uitgevercollectief De Blauwe Schuit, waarvan Henkels één van de oprichters was. Werkman was de vaste drukker en illustrator. Henkels was dol op Werkmans werk en vroeg hem daarom de deuren van zijn kast te beschilderen ter versiering. Werkman leverde twaalf kleurrijke voorstellingen, van een bijna 'kinderbijbel-achtige' eenvoud en zeggingskracht. De opdrachtgever was erg tevreden.

De *Kast met oudtestamentische voorstellingen* was vanaf donderdag 27 augustus weer opnieuw te zien in het Groninger Museum. De presentatie werd mogelijk gemaakt door de campagne 'De kracht van onze Nederlandse Collecties', een gezamenlijk initiatief van de Vereniging Rembrandt en de Turing Foundation.

Allersmabeker

**ONBEKENDE ZILVERSMID (CA. 1560-70)
ZILVER, 9,8 CM HOOG**

AANKOOP MET STEUN VAN DE VERENIGING REMBRANDT (DANKZIJ HAAR GRONINGER FONDS)

Dit is de oudste bewaard gebleven zilveren beker uit Groningen. Hij is nog in gotische stijl en bevat de volgende inscriptie in hoofdletters: 'Duert Alersema Jonc[frov] Abel sin Huesfrov'. Daarnaast zijn er de vier familiewapens van hun ouders aangebracht. Het was vermoedelijk een huwelijksbeker. Het echtpaar, dat rond 1560-70 trouwde, woonde

op de Allersmaborg. Bekers uit deze tijd zijn in Nederland erg zeldzaam. De beker vererfde tot 1899 met de borg mee. Het Groninger Museum kocht de beker uit de familie. De eerste presentatie van de beker is in de Erflaterszaal van het museum, waar twee latere eigenaren, Duiert Elema en Johanna Busch de Marees, uitkijken over hun beker. (EK)

AANWINSTEN

BEELDHOUWERK

MASSIMO GIACON (1961)

Coniglioschio, 2010, producent SuperEgo, aardewerk, polychroom glazuur, 73 x 45 x 50 cm, schenking van SuperEgo Design Collection, 2020.0064

DESIGN

ALESSANDRO MENDINI (1931-2019)

Kurkentrekker Alessandro M. "Groningen" AM23, 2019, producent Alessi, kunst-hars, zink, 21 x Ø 6 cm, schenking Atelier Mendini, 2020.0026

Roy, 2015, producent Kartell, polycarbonaat, 43 x Ø 45 cm, aankoop, 2020.0061.A

Roy, 2015, producent Kartell, polycarbonaat, 43 x Ø 45 cm, aankoop, 2020.0061.B

Magis Proust, 2011, producent Magis, polyethyleen, 90 x 105 x 104 cm, schenking van Torre di Mostro Magis, 2020.0062

Moka, 2010, producent Alessi, aluminium, thermoplast, 16 x 16 x Ø 9 cm, aankoop, 2020.0063.a-d

2020.0061.A, 2020.0061.B en 2020.0063 zijn aangekocht met steun van de BankGiro Loterij

Archetto, 2009, producent Cappellini, hout, spiegelglas, 244 x 180 x 60 cm, aankoop met steun van het Mondriaan Fonds, 2020.0135

NATHALIE DU PASQUIER (1957)

Esperance Box (Objects for the Electronic Age), 1984, producent Arc74, metaal, formica, hout, karton, 19 x 16.9 x 16.9 cm, aankoop, 2020.0046.a-e

Bon Temps (Objects for the Electronic Age), 1983, producent Arc74, formica, kunststof, hout, 21.5 x Ø 17.5-35 cm, aankoop, 2020.0065.a-b

2020.0046 en 2020.0065 zijn aangekocht met steun van de BankGiro Loterij

GEORGE SOWDEN (1942)

Ruskin (Objects for the Electronic Age), 1983, producent Arc74, metaal, kunststof, 40 x 35 x 8 cm, aankoop, 2020.0133

Oppenheimer (Objects for the Electronic Age), 1983, producent Arc74, metaal, uurwerk, hout, lakverf, 43.5 x 25.5 x 9 cm, aankoop, 2020.0084

Mercia (Objects for the Electronic Age), 1983, producent Arc74, formica, metaal, kunststof, 42.2 x 21.5 x 22.5 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0066

IL COCCIO CERAMICHE

Humidifiers, 18 luchtbevochtigingsbakjes, elk ontworpen door een andere kunstenaar, 1995, keramiek, variërend van 19 x Ø 3.8-12 cm tot 44.4 x 16 x 8 cm, schenking van de heer J. Veldkamp, 2020.0134.a-r

STANLEY TIGERMAN (1930-2019) EN MARGARET MCCURRY (1942)

Mailbox, 1990, staal, verf, 47 x 57.5 x 28.5 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0087

MICHAEL GRAVES (1934-2015)

Mailbox, 1990, kunststof, staal, 41 x 60 x 29 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0088

DOCUMENTATIE

D.H.Y. VAN ERP

Oorkonde 100 jaar R.K. Liefdesgesticht Groningen, 1947, inkt en plakkaatverf op papier, 86 x 65 x 5 cm, bruikleen van R.K. Stedelijke Sociaal-Charitatieve Instelling Groningen, 2020.0077

GRAFISCHE VORMGEVING

JAN WILLEM VAN DER LOOIJ

Mizdruck, 1 december 2018, druksel, inkt op papier, 24 x 16.5 x 1.1 cm, schenking van kunstenaar, 2020.0111

Z.t., januari 2020, druksel, inkt op papier, 99.5 x 69 cm, schenking van kunstenaar, 2020.0112

HISTORISCHE VOORWERPEN

HIERONYMUS H. FRAENKEL (1811-1887)

Barometer, ca. 1850, hout, glas, inkt, kwik, 123 x 30.5 x 10 cm, schenking van de heer J. en mevrouw I. Beins, 2020.0104

GERO ZILVERFABRIEK

Theelepeltje Wijkgemeente 6 (Sionskerk, Groningen), 20e eeuw, verzilverd metaal, 12 x 2 x 0.6 cm, aankoop, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0101

ONBEKEND

Groninger koekblik koekfabriek Klinkhamer Uithuizen, ca. 1970-1980, blik, 9.1 x 30.8 x 10.5 cm, aankoop, 2020.0002.a-b

Glas G.V.A.V. ERE-DIVISIE '63-'64, 1963, glas, 14.2 x Ø 6.5 cm, schenking, 2020.0005

Souvenirglas van het Goudkantoor Groningen, ca. 1970, glas, 17 x Ø 5.5 cm, schenking, 2020.0006

Glas voetbalvereniging Be Quick, 1962, glas, 14 x Ø 6.5 cm, schenking, 2020.0011

Glas van de Christelijke Gymnastiekvereniging Kracht en Vriendschap Groningen, 1964, glas, 14.2 x Ø 6.5 cm, schenking, 2020.0012

2020.0005, 2020.0006, 2020.0011, 2020.0012 zijn schenkingen van Mamamini Helper Oostsingel Groningen

Gedenksteen EHBO Afdeling Groningen, 1939, marmer, goudverf, 38.1 x 65.4 x 2 cm, schenking, 2020.0021

Asbak Koninklijke Nederlandse Vereniging EHBO Groningen, ca. 1953-1960, aardewerk, glazuur, 2 x Ø 11 cm, schenking, 2020.0024

Emaillé bord/plaat EHBO, producent Fabrikant Beckers, ca. 1919-1945, email (glazuur), 20.4 x 30 x 1 cm, schenking, 2020.0025

2020.0021, 2020.0024 en 2020.0025 zijn schenkingen van Vereniging EHBO afdeling Groningen

Voorraadklok Kahrel's Thee Groningen, ca. 1900-1940, blik, verf, metaal, 29 x 50 x 50 cm, schenking van de heer F. Westra, 2020.0033

Glas met het wapen van de stad Groningen, ca. 1880-1900, glas, 11.7 x Ø 7.1-7.2 cm, aankoop, 2020.0035

Asbak Sappemeer Jenever Brandewijn, producent Aardewerkfabriek Erica, ca. 1950-1960, aardewerk, glazuur, 10.5 x 12 x 7.5 cm, aankoop, 2020.0080

Glas Waterpadvindsters "De Zeemeeuwen", Groningen, ca. 1960-1970, glas, 14.2 x Ø 6.6 cm, schenking van mevrouw J. van der Werp-de Groot, aankoop, 2020.0081

Bierglas Skol, Gronings Ontzet 1672-1972, 1972, glas, 17.2 x Ø 5.9 cm, aankoop, 2020.0082

2020.0002, 2020.0035, 2020.0080 en 2020.0082 zijn aangekocht met steun van de BankGiro Loterij

Sleutelplaatje Boteringepoort, 19e eeuw, messing (koperlegering), 4.7 x 3.7 x 0.3 cm, schenking van de heer G. van Dijk, 2020.0100

Bijoukistje Engelse kamp, 1917, hout, stof, verf, 7 x 14 x 9 cm, schenking van de heer E. van Berge Henegouwen, 2020.0106

Bierfles D. van Sloten, producent Bierhandel 't Zandt, ca. 1900-1940, glas, 25.7 x Ø 2.7-6.5 cm, schenking van de heer M. Augustijn, 2020.0107

Wijnglas Groningen 950, 1990, glas, 15.5 x Ø 7-6.5 cm, schenking van de heer H.J.C. Bekenkamp, 2020.0108

Breinaaldenkoker Martinitoren, ca. 1950-1960, hout, 50.5 x Ø 4 cm, aankoop, 2020.0109.a-b

Fragment stucwerk De Harmonie (2 delen), ca. 1889-1890, gips, verguldsel, verf, A: 18 x 15 x 4 cm / B: 26 x 12 x 4 cm, schenking van de heer E. Engelsman, 2020.0110.A-B

Avondmaalsbekertjes (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), producent Hendrik Kamphof (firma), 20e eeuw, tin, 6 x Ø 5.7-4.5 cm, bruikleen, 2020.0129.a-o

Avondmaalskan (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 19e eeuw, tin, 25 x Ø 8-16.5 cm, bruikleen, 2020.0128

Avondmaalskan (Hervormde gemeente, Nieuwolda), 20e eeuw, tin, 26.5 x Ø9-17.5 cm, bruikleen, 2020.0130

Avondmaalsbord (Hervormde Gemeente, Nieuwolda), 20e eeuw, tin, 1.7 x 32 x 26.2 cm, 2020.0131

Avondmaalschotel (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 19e eeuw, tin, 2 x Ø 24.7 cm, bruikleen, 2020.0140

Schenktuit (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), ca. 1900-1950, metaal, 7 x Ø 2 cm, bruikleen, 2020.0141.a-b

Schepje (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1873, zink, hout, 2.7 x 25.7 x 6.7 cm, bruikleen, 2020.0142

2020.0128-2020.0131 en 2020.0140-2020.0142 zijn bruiklenen van Stichting Oude Groninger Kerken

INSTALLATIES

DAAN ROOSEGAARDE (1979)

Presence, 2019, gemengde media, ruimtevullende installatie, aankoop met steun van de BankGiro Loterij en het Mondriaan Fonds, 2020.0018

KERAMIEK

Oosterse Keramiek

Kommetje, 12e eeuw, Chinees steengoed, 4 x Ø 14-2.5 cm, oud museumbezit, 2020.0007

Schotel, 14e eeuw, Chinees steengoed, 7.3 x Ø 29-13 cm, oud museumbezit, 2020.0008

Wierookbrander, 15e/16e eeuw, Chinees steengoed, celadon, 13.5 x Ø 30.5-11.5 cm, oud museumbezit, 2020.0009

Schotel met een voorstelling van de Japans-Chinese oorlog, ca. 1894-1895, porselein, 5 x Ø 40.3-25 cm, aankoop, 2020.0013

Scheerikom met wapen Sichterman, ca. 1731-1735, porselein, 8.4 x 34.5 x 24.7 cm, aankoop, 2020.0014

Vaasje, 18e eeuw, Chinees porselein, 11.5 x Ø 3-4.3 cm, oud museumbezit, 2020.0028

Figuur van een haan, ca. 1740-1760, Chinees porselein, 12.5 x 4.5 x 5 cm, oud museumbezit, 2020.0029

Theepot, ca. 1900-1940, Chinees steengoed, 11.5 x Ø 11-11 cm, oud museumbezit, 2020.0030.a-b

Etagerreflesje, 18e eeuw, Chinees porselein, 7 x Ø1.2-2 cm, oud museumbezit, 2020.0031

Peervormig etagerreflesje, 18e eeuw, Chinees porselein, 6 x Ø 0.8-1.8 cm, oud museumbezit, 2020.0032

Lekbak, 19e eeuw, Japans steengoed, 4.5 x 34.5 x 30 cm, oud museumbezit, 2020.0042

Kom, voorstelling de "Westelijke Kamer", ca. 1700, Chinees porselein, 9.5 x Ø 20-8.7 cm, oud museumbezit, 2020.0045.A

Kom, voorstelling de "Westelijke Kamer", ca. 1700, Chinees porselein, 9.5 x Ø 20-8.7 cm, oud museumbezit, 2020.0045.B

Schotelkje, 18e eeuw, Japans porselein, 2.2 x Ø 12-7 cm, schenking, 2020.0047

Schotel, ca. 1690-1710, Japans porselein, 2.5 x Ø 19.5-12 cm, schenking, 2020.0048

Kannetje of chocoladekop, ca. 1730-1750, Chinees porselein, 8.5 x Ø 6.5-3.8 cm, schenking, 2020.0049

Theepotje, ca. 1680-1700, Japans porselein, 9.5 x Ø 4-4.5 cm, schenking, 2020.0050.a-b

Melkkannetje, ca. 1720-1740, Chinees porselein, 13 x Ø 4.2-4.7 cm, schenking, 2020.0051.a-b

Po, ca. 1740-1770, Chinees porselein, 14 x Ø 20-14 cm, schenking, 2020.0052

Deksel, ca. 1750-1799, Japans porselein, 2.2 x Ø 9.4-3.7 cm, schenking van de heer H. van Baarsen, 2020.0055

Vogelvoerbakje, 18e eeuw, Chinees porselein, 2.8 x Ø 3.2-2.8 cm, oud museumbezit, 2020.0068

Schotel, ca. 1640-1660, Chinees porselein, 5.8 x Ø 31-15.4 cm, oud museumbezit, 2020.0069

Zandstrooier, ca. 1735-1744, Chinees porselein, 7 x 5.5 x 5.5 cm, aankoop, 2020.0098

2020.0013, 2020.0014 en 2020.0098 zijn aangekocht met steun van de BankGiro Loterij.

Schenkan, ca. 1625-1635, Chinees porselein, 28.5 x Ø 5.8-10 cm, aankoop, 2020.0113

Bord, ca. 1700-1720, Chinees porselein, 3 x Ø 22-11 cm, schenking, 2020.0114

Kommetje, ca. 1690-1700, Chinees porselein, 3.5 x Ø 6-2.8 cm, schenking, 2020.0115

Potje, 1725, Chinees porselein, 7.2 x Ø 7.7-5.5 cm, 2020.0116

Kop en schotel, ca. 1720-1740, Chinees porselein, kop: 4 x Ø 6.4-3 cm / schotel: 2.4 x Ø 11-2.7 cm, schenking, 2020.0117.a-b

Bord, ca. 1850-1899, Japans porselein, transferprint, 3.7 x Ø 22.3-11.7 cm, schenking, 2020.0145.A

Bord, ca. 1850-1899, Japans porselein, transferprint, 3.7 x Ø 22.3-11.7 cm, schenking, 2020.0145.B

Kommetje, 20e eeuw, Japans porselein, transferprint, 6 x Ø 7.7-4 cm, schenking, 2020.0146

Bord, ca. 1800-1820, Chinees porselein, 3 x Ø 26-15.5 cm, schenking, 2020.0147

Miniatuur dekseldoosje, 15e/16e eeuw, Annamees porselein, 3 x Ø 3.4 cm, schenking, 2020.0148.a-b

Miniatuur potje, 15e/16e eeuw, Annamees porselein, hoogte 4 cm, schenking, 2020.0149

Miniatuur theepotje, 20e eeuw, Japans porselein, hoogte 4 cm, schenking, 2020.0150

Kom, ca. 1720-1750, Japans porselein, 7.2 x Ø 15-5.7 cm, schenking, 2020.0151

Kom, 18e eeuw, Japans porselein, 5.5 x Ø 9-4.2 cm, schenking, 2020.0152

2020.0047-2020.0052 zijn schenkingen van de heer J.F. van Baarsen en mevrouw G.J. Fieten.

Schotel, ca. 1680-1700, Japans porselein, 3 x Ø 19-11.5 cm, schenking, 2020.0153

Theekop en schotel, 18e eeuw, Japans porselein, kop: 3 x Ø 5-2.3 cm / schotel: 1.7 x Ø 9-4.7 cm, schenking, 2020.0154.a-b

Theekop en schotel, 18e eeuw, Japans porselein, kop: 3 x Ø 5.1-2.4 cm / schotel: 1.7 x Ø 9-3.8 cm, schenking, 2020.0155.a-b

2020.0114-2020.0117 en 2020.0145-2020.0155 zijn schenkingen van de heer C.J.A. Jörg

Westerse Keramiek

CAUGHLEY CHINA WORKS

Lepeltje, eind 18e eeuw, porselein, glazuur, lengte 10 cm, oud museumbezit, 2020.0122

Suikerpot met deksel, eind 18e eeuw, porselein, glazuur, 11.5 x Ø 5.2-9.2 cm, oud museumbezit, 2020.0123.a-b

Melkkannetje, eind 18e eeuw, porselein, glazuur, 11 x Ø 4.8-4.5 cm, oud museumbezit, 2020.0124

Kom, eind 18e eeuw, porselein, glazuur, 5.5 x Ø 4.6-10.2 cm, oud museumbezit, 2020.0125

MANUFACTUUR FÜRSTENBERG

Beeldje, ca. 1780-1820, porselein, 17.6 x 7 x 7.5 cm, oud museumbezit, 2020.0090.A

Beeldje, ca. 1780-1820, porselein, 17 x 7 x 8 cm, oud museumbezit, 2020.0090.B

PLATEELBAKKERIJ ZUID-HOLLAND (HENDRIK BRETVELD)

Vaas, ca. 1900-1910, aardewerk, 45.5 x Ø 11.5-11 cm, oud museumbezit, 2020.0132

PETRUS REGOUT & CO

73-delig servies met gemeentewapen van Groningen, ca. 1930-1940, aardewerk, transferprint, variërend van 2.6 x 24.2 x 13.8 cm tot 5.1 x Ø 37.3-20.5 cm, schenking van de heer R.J. Mulder, 2020.0040

Koppen en schotels, 19e eeuw, porselein, kop: 5.9 x Ø 6.8-3.7 cm / schotel: 2.5 x Ø 12.7-7.8 cm, oud museumbezit, 2020.0089.a-j

Kom, 19e eeuw, aardewerk, glazuur, 8.0 x Ø 18.5-9.0 cm, aankoop, 2020.0103.A-C

Gouden dubloen, geslagen voor de Ommelanden

**MUNTMEESTER HENDRIK CRAEYVANGER, CULEMBORG (1590-91)
Goud, Ø 2,8 cm**

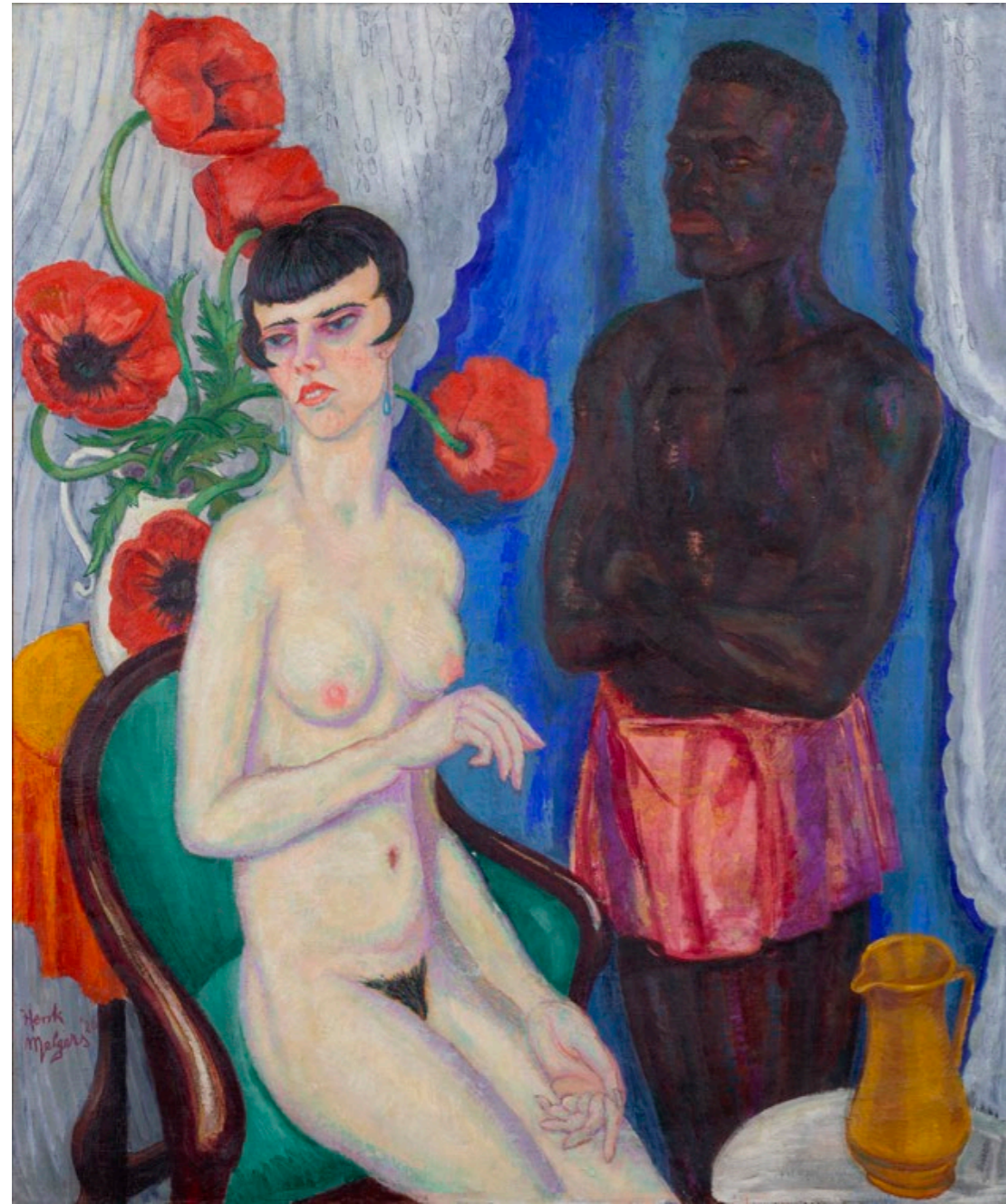
AANKOOP MET STEUN VAN DE VERENIGING REMBRANDT EN STICHTING J.B. SCHOLTENFONDS

De Ommelanden begonnen in 1579 in Appingedam ten tijde van de Opstand een eigen munt, om zo hun onafhankelijkheid van de stad Groningen te benadrukken. Al na twee jaar verlegden ze de muntslag buiten de provincie als gevolg van de politiek-militaire situatie. Eerst in Gorkum en later in Culemborg werden verschillende gangbare munten geslagen. Deze munten

zijn zeldzaam. De gouden dubloen lijkt sterk op een Spaanse dubloen – de hoofden van de koning en koningin erop zijn zelfs Spaans – en was tot de aankoop volstrekt onbekend. Op de andere zijde van de munt staat een adelaar, waar in het heel klein het Ommelander elfhartenwapen op de vleugel te zien is. (EK)

EN TÓCH STAAT DE MARTINI
75 JAAR BEVRIJDING IN GRONINGEN
14 MAART T/M 27 SEPTEMBER 2020

Twee Artisten

HENK MELGERS (1926)
OLIEVERF OP DOEK, 120 X 105 CM

AANKOOP MET STEUN VAN VERENIGING VRIENDEN VAN HET GRONINGER MUSEUM EN DE BANKGIRO LOTERIJ

In het werk van Henk Melgers ligt meestal de nadruk op sociale thema's als arbeiders en armoede. In dit schilderij niet. In dit dubbelportret zien we een naakte vrouw zittend op een stoel en rechts van haar een man in sportbroekje met zijn armen over elkaar. Ook al zijn ze samen afgebeeld, ze lijken geen contact met elkaar te maken. Samen met de uitvergroete pioenrozen geeft dit een bevreemdend effect. De

geportretteerde man is de bokser Joe Ralph, geboren in ca. 1902 in Suriname. Ralph was een beroemde prijsvechter die over de hele wereld bokswedstrijden speelde. Melgers heeft Ralph waarschijnlijk voor het eerst in 1925 geportretteerd in Amsterdam. Een jaar later in Groningen werkte hij dit portret uit tot dit dubbelportret. Het is nog onbekend wie de afgebeelde vrouw is. (NA)

JOOST VAN DEN TOORN (1954)

Wandbord, portret Frans Haks, 2010, porselein, goudluster, 47 x 30 cm, schenking van de kunstenaar, 2020.0067

ONBEKEND

Schaaltje, 18^e eeuw, Delfts aardewerk, 3.3 x 25 x 21.3 cm, oud museumbezit, 2020.0043

Tegeltableau, 1938, keramiek, hout, 129.5 x 103 cm, aankoop, 2020.0086

Suikerpot, ca. 1830-1860, aardewerk, 12 x Ø 8-5.5 cm, oud museumbezit, 2020.0091.a-b

Beeldje, ca. 1850-1899, porselein, 4 x Ø 2.2 cm, oud museumbezit, 2020.0092.A

Beeldje, ca. 1850-1899, porselein, 5 x Ø 2.2 cm, oud museumbezit, 2020.0092.B

Beeldje, ca. 1850-1899, porselein, 5 x Ø 2.2 cm, oud museumbezit, 2020.0092.C

Roodkapje, ca. 1850-1899, aardewerk, 36 x 26 x 20.5 cm, oud museumbezit, 2020.0093

Miniatuur kaarsenhouder, porselein, 2.5 x 3 x 2.3 cm, oud museumbezit, 2020.0094

Beeldje Schotse collie, ca. 1850-1899, porselein, 13 x 11 x 5.5 cm, oud museumbezit, 2020.0095

Beeldje hazewindhond, ca. 1850-1899, porselein, 7 x 14 x 7 cm, oud museumbezit, 2020.0096.A

Beeldje hazewindhond, ca. 1850-1899, porselein, 6 x 14 x 7 cm, oud museumbezit, 2020.0096.B

Beeld, ca. 1850-1899, porselein, 21 x 8 x 7.5 cm, oud museumbezit, 2020.0097

Miniatuur lampetkan en kom, 19e eeuw, porselein, glazuur, kan: 3.7 x Ø 1.2 cm / kom: 1.5 x Ø 4.4 cm, oud museumbezit, 2020.0118.a-b

Miniatuur bakje, 19e eeuw, Engels aardewerk, glazuur, 1.5 x (5 x 3.5) x (3.5 x 2.2) cm, oud museumbezit, 2020.0119

Miniatuur dekselpotje, 19e eeuw, Engels aardewerk, glazuur, 3.5 x Ø 4-4 cm, oud museumbezit, 2020.0120.a-b

Testje, 19e eeuw, Engels aardewerk, glazuur, 5 x (7.5 x 8) x Ø 4 cm, oud museumbezit, 2020.0121.a-b

Mand, 19e eeuw, Engels aardewerk, glazuur, 7 x (30 x 23.5) x (11.5 x 8.5) cm, oud museumbezit, 2020.0126

Duinger kruik met Menkema inscriptie, 1776, steengoed, glazuur, 55 x Ø 9.5-23.5 cm, aankoop, 2020.0127

2020.0086 en 2020.0127 zijn aangekocht met steun van de BankGiro Loterij

MUNTEN EN PENNINGEN

HENRIK CRAEYVANGER

Gouden dubloen, Groninger Ommelanden, ca. 1589-1591, goud, Ø 2.8 cm, 6.91 gram, aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Groninger Fonds), het J.B. Scholtenfonds en de BankGiro Loterij, 2020.0027

ONBEKEND

Penning Gruno Post III 1972, 1972, producent Medaillehuis Suurd, Groningen, metaal, 5.1 x 5.1 cm, aankoop, 2020.0156

Penning Tentoonstelling Stadskanaal 1912, 1912, brons, Ø 4.1 cm, aankoop, 2020.0157

Prijspenning Eeuwfeesten Stadskanaal 1920, 1920, brons, Ø 3.5 cm, aankoop, 2020.0158

Penning Philatelisten Vereniging Groningen Martiniphilex '80, 1980, brons, Ø 4 cm, aankoop, 2020.0159

Penning Veendamphila 1983, 1983, brons, 4.2 x 3.2 cm, aankoop, 2020.0160

Penning Numismatische Kring 1951-1976, 1976, brons, Ø 5.1 cm, aankoop, 2020.0161

Penning Numismatische Kring Groningen 1951-1961, 1961, brons, Ø 9.7 cm, aankoop, 2020.0162

Penning 350 jaar Hoogezand-Sappemeer, 1978, producent Koninklijke Nederlandse Munt, Utrecht, nikkel, Ø 3 cm, aankoop, 2020.0163

SCHILDERIJEN

JAN ALTINK (1885-1971)

Portret van Ekke Kleima, 1925, was/olieverf op canvas, 64.7 x 57.1 x 2.8 cm, bruikleen van Stichting De Ploeg, 2020.0072

FRANCISCUS HERMANNUS BACH (1865-1956)

Wilhelmus Franciscus Anselmus Elsen, ca. 1884-1916, olievert op canvas, 63.1 x 53 x 2.4 cm, schenking van mevrouw M. Jongen-Hogema, 2020.0074

JAN GERRIT JORDENS (1883-1962)

Portret van H.N. Werkman, 1959, olievert op canvas, 68 x 53.5 x 4.3 cm, bruikleen van Stichting De Ploeg, 2020.0004

ARNOLD WILLEM KORT (1881-1972)

Oost-Indische kers, 1944, olievert op canvas en bordpapier, 45 x 48 x 4.7 cm, schenking van de heer J.C. van der Wis, 2020.0038

HENK MELGERS (1899-1973)

Twee Artisten, 1926, olievert op canvas, 124.5 x 109 x 3 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij en de Vereniging Vrienden van het Groninger Museum, 2020.0053

JAN ABEL (SR) WASSENBERGH (1689-1750)

(Mogelijk) Anna Catharina Gockinga, 1738, olievert op canvas, 145 x 126.5 x 6.5 cm, schenking van mevrouw E. Bothenius Lohman, 2020.0044

JAN WIEGERS (1893-1959)

Het huis van schilder Fritz Pauli, 1925, olievert/was op canvas, 96 x 71.5 cm, bruikleen van Stichting De Ploeg, 2020.0003

WILLEM ARNOLD WITSEN (1860-1923)

Prof. dr. Gerard Heymans, ca. 1875-1923, olievert op canvas, 86.5 x 76.5 x 4.5 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0085

SIERADEN

LEENDERT CLAESZ (TOESCHRIJVING)

Hanger, 17e eeuw, goud, halfedelstenen, 35 x 20 x 5 mm, aankoop, 2020.0099

TEKENINGEN, AQUARELLEN, GOUACHES EN PRENTEN

JAN ALTINK (1885-1971)

Portret van Job Hansen, 1924, potlood op papier, 26.6 x 20.8 cm, bruikleen van Stichting De Ploeg, 2020.0073

Modelavond, 1925, zwart krijt en rood krijt op papier, 43.3 x 27.2 cm, schenking van de heer C. en mevrouw A. Hofsteenge, 2020.0054

JOHAN DIJKSTRA (1896-1978)

In het Sterrebos, 1920, inkt op papier, 23.8 x 19.2 cm, schenking van de heer O.J.H. Verbeek, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0010

JOHANN FABER (1902-1979)

Een paard voor een koets, 20e eeuw, linoleumsnede, inkt op papier, 16.6 x 25 cm, schenking van mevrouw H.K. van der Ree-Veenema, 2020.0071

AERT SCHOUMAN (1710-1792)

Gezicht op de wierde Ezinge, ca. 1772, aquarelvert op papier, 21.5 x 34 cm, schenking van mevrouw J.E.P. Sandberg-Dorhout Mees, 2020.0036

Het hujs te Allersma, ca. 1772, aquarelvert op papier, 21.5 x 34 cm, schenking van mevrouw J.E.P. Sandberg-Dorhout Mees, 2020.0037

JAN WIEGERS (1893-1959)

Aquarellen en Teekeningen bij Van Lier, 1949, aquarelvert op papier, 42.7 x 29.5 x 1.8 cm, oud museumbezit, 2020.0017

FERDINAND HENDRICUS VAN WOLDE (1891-1945)

Loodsen Fa. Dikema & Camphuis, ca. 1910-1920, vijf aquarellen in een lijst, aquarelvert, potlood en dekvert op papier, A: 34 x 74 cm / B: 28.5 x 16 cm / C: 28.5 x 18 cm / D: 28.5 x 12 cm / E: 28.5 x 22.5 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0105.A-E

JAN VAN DER ZEE (1898-1988)

Drie paarden, ca. 1964-1969, inkt op papier, 39.7 x 47 cm, schenking van mevrouw H.K. van der Ree-Veenema, 2020.0070

ONBEKEND

Portret van Josina Petronella Backer-Sichterman, ca. 1842-1850, potlood op papier, 39.3 x 33 x 3 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0034

Lithografie, vermoedelijk een eerste (proef) druk van een VVV-uitgave 'Groninger Agenda', betreffende de heropening van het Groninger Museum na de verbouwing in 1978, 1978, drukinkt op papier, 128.8 x 8.8 cm, schenking van Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, oud museumbezit, 2020.0041

TEXTILIA**IEPIE BUITENKAMP**

Bevrijdingsrok, 1946, katoen, 57 x 30 cm, schenking van mevrouw A. Kinds-Woest, 2020.0083

L. HOITING

Bevrijdingsrok, 1948, katoen, 32 x 62 cm, schenking van mevrouw L. Kloppenburg-Hoiting, 2020.0016

JANTJE ANJE DE JONGE

Bevrijdingsrok, 1945, katoen, 38 x 60 cm, schenking van mevrouw G.M. van Martels-Mudde, 2020.0079

ANNIJA KRAMER-VAN DER LEEST

Bevrijdingsrok, ca. 1946-1948, katoen, borduren, 39 x 54 cm, schenking van Bevrijdingsmuseum Noord Nederland, 2020.0015

J.L. STRÄTER

Drie kazuifels en een koormantel (koorkap), 1947, gouddraad, linnen, A: 107 x 127 cm / B: 108 x 130 cm / C: 112 x 134 cm / D: lengte 140 cm / E: lengte 117 cm / F: lengte 235 cm, bruikleen van R.K. Stedelijke Sociaal-Charitatieve Instelling Groningen, 2020.0078.A t/m F

KOEN TASELAAR (1986)

Radical Furniture For Radical Times, 2019, mohair, acryl, wol, 235 x 170 cm, aankoop met steun van het Mondriaan Fonds, 2020.0023

TRIJN VISSER

Bevrijdingsrok en -tasje, 1946, katoen, rok: 35 x 60 cm / tasje: 19 x 15 cm, schenking van de heer L.J. de Boer en mevrouw F.H.S de Boer, 2020.0001.a-b

ONBEKEND

Vaandel EHBO en Redden van Drenkelingen, afdeling Groningen, 1929, zijde, hout, vaandel: 100 x 70 cm / vaandelstok: lengte 95 cm, schenking van Vereniging EHBO afdeling Groningen, 2020.0022.a-b

Vaandel en vaandelstok van Muziekvereniging Apollo, Haren, 1930, textiel, gouddraad, metaal, vaandel: 114 x 75.5 cm / vaandelstok: lengte 163 cm, schenking van Stichting Torion, 2020.0075.a-b

Vaandel Zangvereniging Apollo, Haren, ca. 1955, fluweel, gouddraad, goudkabeldraad, hout, vaandel: 93 x 69 cm, schenking van Stichting Torion, 2020.0076.a-b

ZILVERWERK**JOHANNES DRONRIJP (OVERLEDEN 1726)**

Avondmaalbeker (Hervormde kerk, Harkstede), ca. 1699-1700, zilver, beker: 18.5 x Ø 8.5-8.7 cm / deksel: 7.5 x Ø 7.9 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0143.A

Avondmaalbeker (Hervormde kerk, Harkstede), ca. 1699-1700, zilver, beker: 18.5 x Ø 8.5-8.7 cm / deksel: 7.5 x Ø 7.9 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0143.B

Avondmaalschotel (Hervormde kerk, Harkstede), ca. 1699-1700, zilver, 2 x Ø 35.5 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0144

ARNOLDUS VAN ESSEN (1696-1788)

Twaalf lepels en vorken met wapen Clant-Gruys, ca. 1743-1744, zilver, lepel: lengte 21.1 cm / vork: lengte 19.8 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2018.0150

NANNO FOLMER (1803-1891)

Avondmaalschotel (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1848, zilver, 2 x 29 x 21 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0139.A

Avondmaalschotel (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1848, zilver, 2 x 29 x 21 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0139.B

HENDRIK WILLEM VAN GIFFEN (1776-1854)

Avondmaalschotel (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1848, zilver, 3 x 37.7 x 31.1 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0138

EISSE VAN SLOGTEREN

Avondmaalbeker (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1854, zilver, 22 x Ø 12.7-11.4 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0137.A

Avondmaalbeker (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1854, zilver, 22 x Ø 12.7-11.4 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0137.B

EISSE VAN SLOGTEREN

Avondmaalbeker (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1854, zilver, 22 x Ø 12.7-11.4 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0137.A

Avondmaalbeker (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), 1854, zilver, 22 x Ø 12.7-11.4 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0137.B

ONBEKEND

Medaille van Koninklijke Nederlandse Vereniging afdeling Groningen, 1929, zilver, Ø 4.7 cm, schenking van Vereniging EHBO afdeling Groningen, 2020.0020

Allersmabeker, ca. 1560-1570, zilver, 9.8 x Ø 9.6-5.2 cm, aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Groninger Fonds), een anonieme particulier en de BankGiro Loterij, 2020.0039

Rammelaar, of rinkelbel (herdenkingspenning Gronings Ontzet), ca. 1673, zilver, 8 x 5.5 cm, aankoop met steun van de BankGiro Loterij, 2020.0102

Avondmaalbeker (Doopsgezinde kerk, Grijskerk), ca. 1625-1626, zilver, ebbenhout, beker: 18.1 x Ø 12.2-8.7 cm / ebbenhouten voet: 3.7 x Ø 9.8-11.5 cm, bruikleen van Stichting Oude Groninger Kerken, 2020.0136

Coniglieschio

MASSIMO GIACCON (2010)
KERAMIEK, 73 X 45 X 50 CM

GESCHONKEN DOOR SUPEREGO DESIGN COLLECTION, ALESSANDRIA (ITALIË)

De Italiaanse kunstenaar Massimo Giaccon begon als striptekenaar en illustrator, maar manifesteerde zich gaandeweg ook op veel andere gebieden, onder andere design en muziek. In deze veelzijdigheid lijkt hij op zijn goede vriend Alessandro Mendini, die Giaccon uitnodigde deel te nemen aan de tentoonstelling *Mondo Mendini*. Dit keramieken 'konijntje' (zoals de

Italiaanse titel luidt) werd na afloop van de tentoonstelling aan het museum geschonken. Het maakt deel uit van een 'familie' van even groteske als ontroerende figuren die Giaccon onder de curieuze titel *The Pop Will Eat Himself* creëerde voor de Italiaanse designgalerie Superego. (RS)

1.365

BEZOEKERS IN 2020

22

AANTAL GEOPENDE WALL HOUSE WEEKENDEN

5

AANTAL KUNSTENAARS DAT EXPOSEERDE IN
THE ART OF WASTE

80

AANTAL MENSEN DAT DEELNAM AAN EEN
RONDLEIDING OVER HET GEBOUW TIJDENS
OPEN MONUMENTENDAG

WALL HOUSE #2

Het Groninger Museum beheert Wall House #2, het architectuuricoon in het zuiden van de stad Groningen, sinds 2016 en waarborgt de openbare functie en de culturele bestemming. Met een aantrekkelijke programmering van exposities en activiteiten, wil het museum zowel bewoners uit de wijk Hoornse Meer als architectuur- en kunstliefhebbers uit het hele land naar het gebouw trekken. Wall House #2 trok in 2020 1.365 bezoekers.

Het gebouw opende door de coronamaatregelen pas op 1 juni haar deuren en toonde het gehele seizoen de expositie *The Art of Waste*. Met enkele kleine aanpassingen, in lijn met de landelijke richtlijnen vanuit het RIVM, kon een beperkt aantal bezoekers tegelijk toegelaten worden om een veilig bezoek te garanderen. Tot en met 2 november was het gebouw elke zaterdag en zondag geopend van 12.00 tot 17.00 uur. De toegang was gratis. Fotograaf Gea Schenk, woonachtig in de wijk, was voor het vierde jaar op een rij verantwoordelijk voor de programmering.

Activiteiten

In tegenstelling tot voorgaande seizoenen vonden er geen (kinder)activiteiten zoals workshops en lezingen plaats.

DEELNAME OPEN MONUMENTENDAG

Wall House #2 nam op zaterdag 12 en zondag 13 september deel aan de landelijke Open Monumentendag, dat dit jaar als thema 'leermonument' had. In Wall House werden ieder uur rondleidingen gegeven over het gebouw. Tijdens de half uur durende tour wordt uitgelegd hoe Wall House #2 fungeerde als studieobject, hoe het door architect John Hejduk, samen met zijn studenten, in de loop der jaren is doorontwikkeld van een 2D-schets naar een 3D-model en waarom het tegenwoordig wordt gewaardeerd als architectonische parel.

De tour werd geleid door Louise Vanhee, research masterstudent Arts, Media and Literary Studies aan de Rijksuniversiteit Groningen en werd afwisselend in het Engels en Nederlands gegeven. Alle tours waren volgeboekt, in totaal namen tachtig mensen deel.

WORLD CLEANUP DAY

Tijdens World Cleanup Day op zaterdag 19 september eindigde in het kader van de tentoonstelling *The Art of Waste* de

'afval-inzamelingswandeling' van kunstenaars Martina dal Brollo bij Wall House #2. Dit was tevens de opening van Dal Brollo's deel binnen de tentoonstelling. Met dank aan Gert Bron, projectleider Groningen Schoon Dankzij Mij, lukte het om binnen de maatregelen te zorgen voor een feestelijk onthaal buiten in de tuin van Wall House. Aansluitend konden mensen om de beurt in kleine groepjes de tentoonstelling bezoeken.

Expositie

Dit seizoen werd er één expositie getoond, met halverwege een inhoudelijk wisseling.

THE ART OF WASTE

1-6 T/M 2-11 2020

In *The Art of Waste* presenteerden verschillende kunstenaars hun bijzondere kijk op afval. 'Afvalkunstenaar' Maria Kojck (1965) gebruikt petflessen gebruikt voor haar objecten. Met haar creaties wil ze de bewustwording vergroten van onze omgang met afval. Een verdieping lager toonde Nick Landman (1955) zijn vondsten uit het nabijgelegen natuurgebied Friescheveen. Het natuurgebied bleek een oude stortplaats te zijn geweest tussen 1910-1930. In de expositie werden circa zestig gevonden voorwerpen getoond. Samen met de Groninger historicus Beno Hofman ging hij op zoek naar de verhalen achter de vondsten.

In september werden de vondsten van Nick Landman vervangen door die van Martina Dal Brollo. Zij liep in juni 2020 haar *COLLECT CONNECT Walk*, een 'afval-inzamelingswandeling' van vijf dagen tussen Stad en wad door de provincie Groningen. De tocht leverde ongeveer 87 kilo aan afval en verhalen op. In *The Art of Waste* toonde ze een deel van de vondsten tijdens deze reis.

In de lange (entree)hal van Wall House was werk te zien van fotograaf Caroline Penris (1963) en beeldend kunstenaar Joukje Pees (1957). Ook daarin kwam het thema 'afval' terug.

Architectuurgids

In het najaar verscheen een kleine architectuurgids over het ontwerp, de architect en de bijzondere kenmerken en ruimtes van Wall House #2.

MONDO MENDINI
DE WERELD VAN ALESSANDRO MENDINI
12 OKTOBER 2019 T/M 30 AUGUSTUS 2020

PRESENTATIES

PUBLIEKS- TREKKERS

De coronapandemie heeft grote invloed gehad op het aantal bezoekers. In totaal hebben 116.167 mensen het museum bezocht in 2020, een flinke daling ten opzichte van 2019. Desondanks hebben de tentoonstellingen een breed publiek weten te bereiken, onder andere met behulp van de virtuele tour 'Groninger Museum 360'. De publiekstrekker *Mondo Mendini – De wereld van Alessandro Mendini* was zowel fysiek als online de drukstbezochte tentoonstelling van het afgelopen jaar. Een tweede grote publiekstrekker was de internationale expositie *The Rolling Stones – Unzipped*, het beperkte aantal tickets was wekelijks uitverkocht.

De Collectie

PERMANENT
PLOEGPAVILJOEN / COLLECTIEZALEN

In De Erflaterszaal van De Collectie is het portret van Dr. Aletta H. Jacobs teruggeplaatst nadat het in 2019 in de tentoonstelling *Strijd! 100 Jaar Vrouwenkiesrecht* te zien was. In dezelfde zaal is een vitrine toegevoegd met daarin een drietal objecten die passen bij de tijdsgeest van de ruimte: een zestiende-eeuwse zilveren beker van echtpaar Duert Allersma en Abele tho Nansum, bewoners van de Allersmaborg te Ezinge, een gouden dubloen uit de periode 1589-1591 die in opdracht van de Groninger Ommelanden is geslagen en een gouden dameshorloge met een portret van Maurits Clant, de laatste man van deze Groninger familie die de Hanckemaborg in Zuidhorn bewoonde.

Verder heeft er een kleine wissel in de tijdlijn plaatsgevonden en is de H.N. Werkmankast na lange afwezigheid weer terug in het museum. De twaalf panelen met Oudtestamentische voorstellingen die de kast sieren, hebben in de periode van een aantal maanden een zorgvuldige restauratie ondergaan. (Zie ook pagina 32.)

Pronkjewails – Design uit heden en verleden

5-4-2019 T/M 11-1-2022
STARCKPAVILJOEN

Ter ere van het 25-jarig jubileum van het museumgebouw richtte gastconservator John Veldkamp het Starckpaviljoen in met keramiek en glas uit heden en verleden. De tentoonstelling presenteerde de verzamelgeschiedenis van het Groninger Museum, maar liet de bezoeker vooral genieten van originele combinaties van prachtige objecten die gearrangeerd waren tot meesterlijke stillevens. Veldkamp heeft in de jaren tachtig een belangrijke impuls gegeven aan toenmalig Groninger Museum-directeur Frans Haks om eigentijds design te gaan verzamelen. In 2020 zijn zeven designstillevens vervangen door nieuwe Pronkjewails.

Daan Roosegaarde – Presence

22-6-2019 T/M 12-1-2020
MENDINI O

Presence was het eerste grote museale soloproject van kunstenaar en innovator Daan Roosegaarde. Speciaal voor het Groninger Museum ontwikkelde hij een nieuw, baanbrekend, interactief kunstwerk: een groot lichtgevend landschap dat door de aanwezigheid van bezoekers van vorm en kleur veranderde. De tentoonstelling daagde uit tot fysieke interactie: aanraken, voelen en bewegen, waardoor bezoekers op een bijzondere manier bewust werden van hun eigen aanwezigheid.

'Presence is een kunstbeleving die helemaal past bij het bonte gebouw van het Groninger Museum.' – NRC

116.167

BEZOEKERS IN 2020

8

AANTAL TENTOONSTELLINGEN DIE VIRTUEEL MET 'GRONINGER MUSEUM 360' TE BEZOEKEN WAREN

89

PERCENTAGE BEZOEKERS UIT NEDERLAND

10

WISSELLENDE TENTOONSTELLINGEN IN HET MUSEUM

P. Struycken – Exploderende kleur bij Skrjabin en Boulez

28-6-2019 T/M 9-2-2020
COOP HIMMELB(L)AU PAVILJOEN

Het werk dat Peter Strucyken (Den Haag, 1939) in 2007 speciaal voor het Coop Him-melb(l)au Paviljoen maakte, gebaseerd op het muziekstuk ...*explosante-fixe*... van de Franse componist Pierre Boulez, was voor het eerst opnieuw te zien. Vijf grote schermen, kriskras verspreid door de donkere ruimte, voerden de bezoeker mee op een afwisselend heftige en serene reis vol veranderende kleuren en vormen. Het werk werd afwisselend getoond met een nieuwe installatie, gebaseerd op het dra-matische Prometheus, gedicht van vuur van de Russische componist Alexander Skrjabin.

Vrienden voor het leven – 40 jaar aankopen door de Vereniging van Vrienden

13-9-2019 T/M 5-1-2020
OVAAL WEST

Al veertig jaar lang draagt de Vereniging van Vrienden bij aan de aankopen die door het Groninger Museum worden gedaan. Ter gele-genheid van het jubileum van de Vrienden toonde het museum een selectie van deze aankopen. De tentoonstelling omvatte een breed scala aan objecten: van oude kunst tot design, moderne en hedendaagse kunst tot kunstnijverheid. De rood draad was dat alle aankopen iets met Groningen te maken hebben.

Mondo Mendini – De wereld van Alessandro Mendini

12-10-2019 T/M 30-8-2020
OVAAL OOST, TRAPZAAL EN MENDINI -1

Vijfentwintig jaar na de opening van het door hem ontworpen Groninger Museumgebouw heeft Alessandro Mendini (1931-2019) alle ruimte gekregen om zijn droomtentoonstelling te realiseren. Kort voor zijn overlijden selec-teerde de grand old man van het Italiaanse design niet alleen tientallen van zijn eigen revolutionaire ontwerpen, maar ook werk van vele andere kunstenaars en ontwerpers.

‘Zijn hele oeuvre is voor het eerst te zien in wat hij als zijn grootste kunstwerk zag. Het past hier zo mooi, als een hand in een hand-schoen. Je voelt meer dan ooit de magie van dit gebouw.’ – Trouw

Willem Kolvoort – Posters voor Vera

10-1 T/M 20-9-2020
OVAAL WEST

Willem Kolvoort (1965), de bekende poster-drukker van poppodium Vera in Groningen, toonde zijn speelse, fantasievolle en humoristi-sche zeefdrukken. Kolvoort drukte in zijn ruim dertig jaar lange carrière bij Vera maar liefst 500 verschillende posters ter aankondiging van concerten. Deze eigenzinnige ontwerpen zijn vaak brutaal, maar door het gebruik van dierenfiguren gaat er ook iets vertederends van uit. De tentoonstelling opende vlak voor de 2020-editie van muziekfestival Eurosonic Noorderslag.

Wat zullen de buren zeggen? – Fotografie uit eigen collectie

8-2 T/M 4-10-2020
MENDINI O

Het Groninger Museum heeft een uitgebreide en unieke collectie hedendaagse fotografie. De tentoonstelling *Wat zullen de buren zeg-gen?* toonde een brede selectie van werk van toonaangevende fotografen uit binnen- en buitenland uit de laatste vijftig jaar. Van de documentairefotografie uit de jaren ’70 van Diane Arbus en Larry Clark, via de portretfoto-grafie van Anton Corbijn en Catherine Opie en de modefotografie van Inez van Lamsweerde uit de jaren ’80 en ’90, tot de geënsceeneerde voorstellingen van Ruud van Empel en David LaChapelle uit het laatste decennium. The-ma’s als diversiteit, maakbaarheid en identiteit kwamen aan de orde met als overkoepelende vraag: waarom bekijken we onszelf steeds meer door de denkbeeldige lens van een ander?

Drukker in oorlogstijd – H.N. Werkman en de Blauwe Schuit

7-2 T/M 4-10-2020
PRENTENKABINET

Vaderlandsliefde, volharding en hoop op een betere toekomst waren veel voorkomende the-ma’s in de druksels van H.N. Werkman voor de Blauwe Schuit, een gezelschap dat werd opgericht aan het eind van 1940. Aan de hand van onder andere gebeden, psalmen, tek-sten uit de Joodse en Jiddische cultuur en moderne poëzie reageerde het gezelschap op de bezetting. Hendrik Werkman verzorgde bij al deze uitgaven de typografie, en de kleurrijke, soms zelfs uitbundige illustraties.

En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen

14-3 T/M 27-9-2020
COOP HIMMELB(L)AU PAVILJOEN

Na vijf jaar oorlog, waarin veel Joodse Gro-ningers waren weggevoerd en vermoord, verzetsstrijders gemarteld, gevangengenomen en gefusilleerd, bommen op de stad vielen en enorme schaarste heerste, verdedigde de Duitse bezetter in april 1945 de stad Gronin-gen hardnekkig. De Canadese overmacht had drie dagen van bittere gevechten nodig om de tegenstand te breken. Artilleriebeschietingen en grote branden resulteerden in een deels verwoeste Grote Markt en vernielde straten en huizen. Maar Groningen was daarna vrij. *En tóch staat de Martini* gaf aandacht aan de oor-log, maar vooral aan de bevrijding.

The Rolling Stones – Unzipped

13-11-2020 T/M 18-4-2021
MENDINI O, MENDINI -1 EN COOP HIMMELB(L)AU PAVILJOEN

The Rolling Stones – Unzipped was de eerste internationale tentoonstelling over de wereld-beroemde rockband. De expositie toonde ruim vierhonderd originele objecten uit de verzameling van de Stones. Niet alleen instru-menten en stage designs, maar ook zeldzame audiofragmenten en videomateriaal, per-soonlijke dagboeken, iconische kostuums, postermateriaal, albumcovers en zelfs hun stu-dio en het bescheiden verblijf in Edith Grove in Londen. Fans konden in de tentoonstelling door de unieke erfenis van de band reizen. De *grande finale* was een unieke driedimensio-nale ervaring van een optreden van de Stones. De expositie was eerder o.a. te zien in Londen, New York, Los Angeles en Tokyo.

‘Het Groninger Museum bewijst met het amu-sante Unzipped nogmaals dat het de perfecte plek is voor grote poptentoonstellingen.’ – De Volkskrant

‘Ze moesten de boel flink omgooien, maar aan creativiteit geen gebrek in het Groninger Museum.’ – Trouw

The Rolling Stones – Andy Zuidema

13-11-2020 T/M 18-4-2021
OVAAL WEST

Tijdens de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped* was het werk van de Groninger fotograaf Andy Zuidema (1984) te zien. De expositie bestond uit zeven grote kleurenfoto’s die Zuidema van de Stones maakte tijdens het concert in Arnhem in 2017.

Kleine presentaties

Pieke Bergmans – From the Sky

JULI 2020 TOT HEDEN
DE LUCCHI PAVILJOEN

In de zomermaanden was in de vaste museumcollectie tijdelijk de installatie *From the Sky* te zien, die de Nederlandse ontwer-per Pieke Bergmans (1978) tien jaar geleden speciaal voor het Groninger Museum maakte. Bergmans neemt in het werk alledaagse voor-werpen – lampen, een tafel en een stoel – als uitgangspunt en transformeert deze tot eigen-aardige objecten. Zo speelden in *From the Sky* zogenaamde Light Blubs de hoofdrol: mis-schien wel de grootste gloeilampen ter wereld.

Info Center & auditorium

Het Info Center werd in verband met de COVID-pandemie als een van de eerste ruimtes in het museum vroeg in het jaar gesloten. De nieuwe presentatie in de vitrines werd daarom uitgesteld. Ook in het auditorium, dat ingezet werd als garderobe, en op beeldschermen in het Info Center zijn geen nieuwe films gepresenteerd.

Externe presentaties

Monumento Mendini

UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM GRONINGEN
13-11-2019 T/M 8-4-2020

In het UMCG werden in de tentoonstel-ling *Monumento Mendini* een aantal van Alessandro Mendini’s designklassiekers bij-eengebracht, aangevuld met werken van collega’s en geestverwanten. De tentoon-stelling was een samenwerking tussen Kunstgenootschap Thomassen à Thuessink en het Groninger Museum.

The Art of Waste

WALL HOUSE #2 GRONINGEN
1-6 T/M 1-11-2020

In *The Art of Waste* presenteerden verschil-lende kunstenaars hun bijzondere kijk op afval: Maria Koijck, Nick Landman, Martina Dal Brollo, Joukje Pees en Caroline Penris. (Zie ook pagina 45.)

Klein maar fijn: kleine meubelen en houten voorwerpen in de Menkemaborg

MUSEUM MENKEMABORG
UITHUIZEN
1-6 T/M 31-12-2020

De Menkemaborg is een volledig ingericht huis waar een beeld gegeven wordt van het wonen in de achttiende eeuw. In 2020 stonden de kleine meubelen en houten voorwerpen centraal. In elke kamer van de borg waren hiervan mooie voorbeelden te vinden. Het zijn meubelen die dienden als siervoorwerp of een praktisch doel hadden. In de acht-tiende eeuw zijn deze kleine meubelen, zoals een commode of ladekast, een secretaire of schrijfmeubel, nieuw in het interieur. De inrich-ting van een kamer werd daardoor ook anders en gezelliger.

Tentoonstellingen internationaal

Er waren dit jaar geen eigen producties in het buitenland te zien.

CORONA- MAATREGELLEN

Het museum heeft in 2020 door de coronamaatregelen in totaal 3,5 maand haar deuren moeten sluiten. Tijdens de eerste lockdown zijn voorbereidingen getroffen, zodat bij heropening bezoekers met voldoende afstand tentoonstellingen konden bezoeken en medewerkers veilig hun werk konden doen.

Routing

In het museum werd een nieuwe doorstroomroute gecreëerd, zodat bezoekers bij aankomst en vertrek, maar ook tijdens hun bezoek aan de tentoonstellingszalen, zo min mogelijk in contact kwamen met andere bezoekers of medewerkers van het museum.

Deze route bracht hen ook in delen van het museum die normaal gesproken niet voor bezoekers toegankelijk zijn. Zo hoefden ze elkaar niet te passeren tijdens de start en einde van hun bezoek. De route werd aangegeven middels pijlen en exit-stickers op de vloer en werd getest op een testpubliek voorafgaand aan de opening.

Tijdelijke garderobe in het auditorium

Door de aangepaste doorstroomroute van het museum, werd het nieuwe auditorium tijdelijk de garderobe. De 150 roze lockers van de garderobe werden aangevuld met nog eens 250 exemplaren, zodat er geen fysiek contact met medewerkers hoefde plaats te vinden.

Nieuwe ingang tijdens Stones-tentoonstelling

Om de doorstroom van bezoekers te bevorderen tijdens de publiekstrekker *The Rolling Stones – Unzipped* is met een tent een nieuwe ingang van het museum gecreëerd bij de dienstingang. De tent werd ingericht met een ticket- en informatiebalie. Pas bij het einde van hun bezoek aan het museum kwamen bezoekers via de Medinitrap in de entreehal uit.

Extra verdieping *The Rolling Stones – Unzipped*

De Stones-tentoonstelling werd met een verdieping uitgebreid om meer ruimte te creëren voor bezoekers. De expositie besloeg nu Ovaal Oost, Mendini -1, Mendini 0 en het Coop Himmelb(l)au Paviljoen.

Steigertrap

Omdat er in het Mendini-paviljoen maar één trap is, werd een tijdelijke steigertrap geplaatst in de trapzaal, zodat bezoekers via die route de tentoonstelling weer konden verlaten.

Verruimde openingstijden

Vanwege de grote belangstelling voor de tentoonstelling, werden de openingstijden tijdens *Unzipped* verruimd: het museum was dagelijks geopend van 10.00 tot 22.00 uur. Per tijdslot van een half uur werden maximaal 35 bezoekers toegelaten. Wegens de onzekerheid rond de ontwikkelingen van het coronavirus en de maatregelen van de overheid, werden tickets telkens per week verkocht. Elke zaterdag kwamen er weer nieuwe tickets beschikbaar.

Thuiswerkende medewerkers

Vanaf de eerste lockdown werd medewerkers gevraagd thuis te werken op advies van het RIVM. De implementatie van Microsoft Teams werd versneld in gang gezet, zodat teamoverleggen en personeelsbijeenkomsten via deze weg konden plaatsvinden. Medewerkers zonder eigen bureau of pc in het museum, zoals beveiligingsmedewerkers, kregen een eigen account om in te loggen op het intranet. Zo had iedereen vanuit huis toegang tot alle interne informatie.

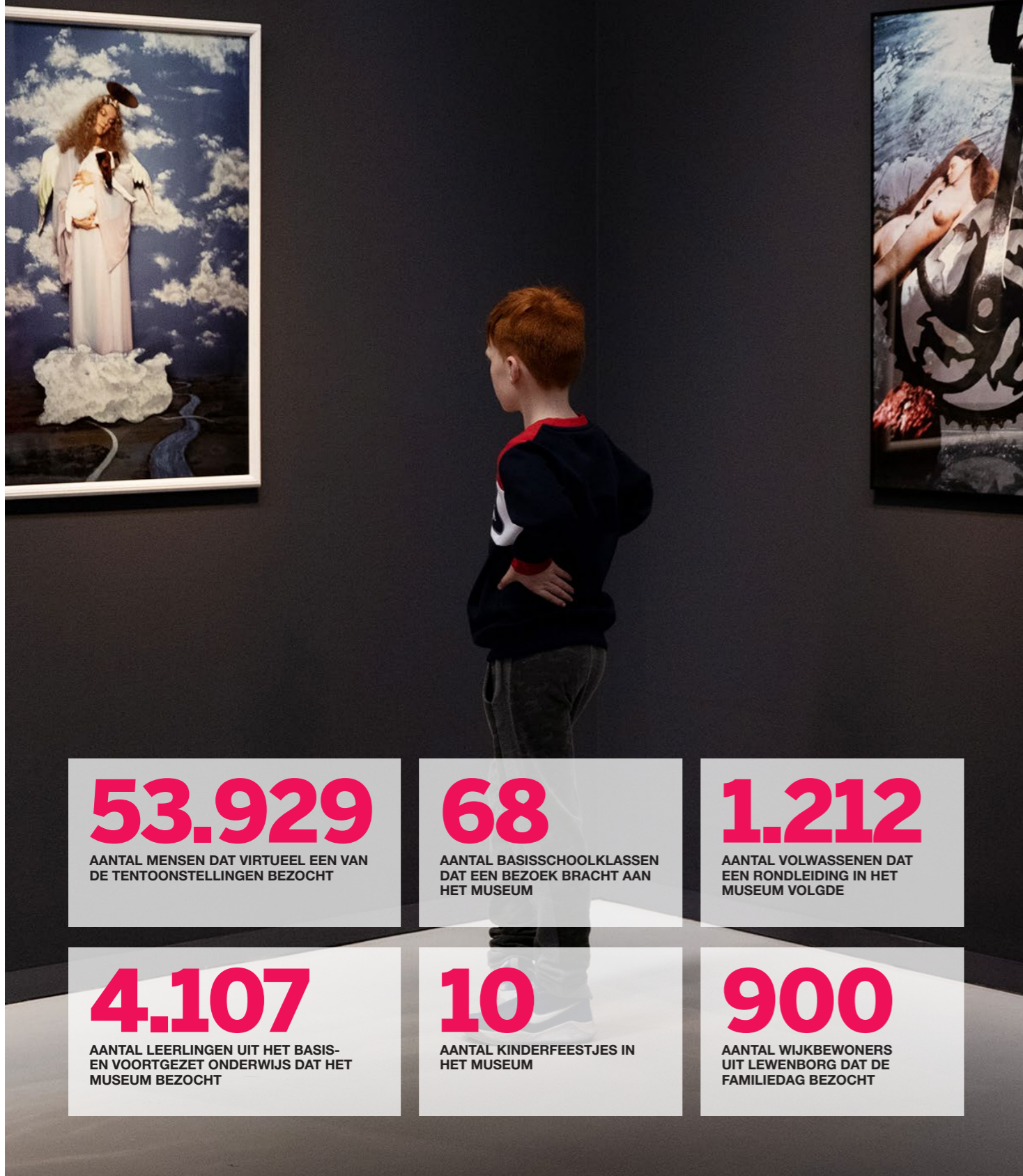
Opbouw van tentoonstellingen

Bij het op- en afbouwen van tentoonstellingen werken interne en externe medewerkers intensief samen. Om *coronaproof* te kunnen werken, werden verschillende maatregelen getroffen. Er werkten zo weinig mogelijk verschillende partijen in één zaal. Alleen werknemers die direct met de opbouw te maken hadden, kregen toegang tot de tentoonstellingsruimtes en zij vulden dagelijks een formulier in, zodat bron- en contactonderzoek mogelijk was, mocht iemand positief testen.

Tijdsloten

Sinds de heropening van het museum op 1 juni werd gewerkt met tijdsloten voor alle tentoonstellingen. Bezoekers waren verplicht om online tickets te bestellen via de ticketshop en kregen deze vervolgens per mail toegestuurd. Alle tickets hadden een tijdslot van een half uur waarbinnen de bezoekers moest arriveren. Tijdsloten geven een belangrijk inzicht in de bezoekersstromen en maken het mogelijk een beperkt aantal mensen per tijdslot toe te laten. Op deze manier was een verantwoord museumbezoek mogelijk volgens het protocol van de RIVM en de Museumvereniging. Eenmaal binnen mochten bezoekers tot sluitingstijd blijven.

53.929

AANTAL MENSEN DAT VIRTUEEL EEN VAN DE TENTOONSTELLINGEN BEZOCHT

68

AANTAL BASIS-SCHOOLKLASSEN DAT EEN BEZOEK BRACHT AAN HET MUSEUM

1.212

AANTAL VOLWASSENEN DAT EEN RONDELEIDING IN HET MUSEUM VOLGDE

4.107

AANTAL LEERLINGEN UIT HET BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS DAT HET MUSEUM BEZOCHT

10

AANTAL KINDERFEESTJES IN HET MUSEUM

900

AANTAL WIJKBEWONERS UIT LEWENBORG DAT DE FAMILIEDAG BEZOCHT

EDUCATIE & PUBLIEKSINFORMATIE

SAMENWERKEN EN OVERDRAGEN

In 2020 lag de focus van de afdeling Educatie & Publieksinformatie op educatief-culturele projecten en het vergroten van participatie, diversiteit en inclusie. Illustratief zijn het wijkenproject, de mbo-missie, de start van de Kinderbiënnale en de nieuwe samenwerking met organisatie JINC.

Vanaf maart werd duidelijk dat het ontvangen van (onderwijs)groepen door de coronamaatregelen voorlopig niet meer kon. Dit had als gevolg dat de vaste museumdocenten hun core taken – het geven van rondleidingen voor diverse doelgroepen – niet konden uitvoeren. Dit betekende echter geen stilstand. De tijd die nu vrijkwam werd nuttig besteed om alle onderwijsprogramma's te herzien en handleidingen te herschrijven. Ook was er tijd om nieuwe onderwijsprogramma's te schrijven.

De afdeling kon pionieren met nieuwe manieren van informatieoverdracht binnen de gestelde coronamaatregelen. Zo werd het Kinderatelier *coronaproof* gemaakt, kwam er een speciale corona-kinderspeurtocht en werd er een 1-huishouden-rondleiding ontwikkeld waarbij je elkaar als gezin/familie beter leerde kennen door middel van kunst. De vaste museumdocenten ontwikkelden wekelijks doe-opdrachten voor mensen thuis, de zogenaamde quarantaine-opdrachten.

Het meest vernieuwende wat de afdeling tijdens de eerste lockdown ontwikkelde was een interactieve 360 graden-omgeving. In totaal werden de drie tentoonstellingen *Mondo Mendini*, *En tóch staat de Martini* en *Willem Kolvoort – Posters voor Vera*, De Ploeg-collectie, het gebouw en De Collectie digitaal ontsloten voor publiek en voorzien van tekst, audio, afbeeldingen, muziek, verdiepende vragen, creatieve doe-opdrachten en online rondleidingen.

Wisseling van de wacht

In mei 2020 ging hoofd Educatie Steven Kolsteren met pensioen. Hij heeft de afdeling Educatie in de 40 jaar dat hij voor het museum werkte op de kaart gezet. In zijn visie om bezoekers door middel van educatieve programmering te verbinden aan het museum en haar collectie, heeft hij ervoor gezorgd dat er een groot aanbod aan educatief aanbod kwam voor de meest diverse doelgroepen. Daarnaast heeft hij het Kinderatelier uitgebouwd tot het succesvolle en populaire hart van educatieve activiteiten. Onder zijn leiding is de afdeling Educatie uitgegroeid tot een vast team van zeven educatiemedewerkers, zes Atelier-jongeren en een flexibele schil van veertien museumdocenten. Sander Daams vervult per 1 mei 2020 de functie van hoofd Educatie.

Kinderen aan het roer in het Groninger Museum

In 2021 krijgt het Groninger Museum de primeur van de eerste *Kinderbiënnale* in Nederland. Een tweejaarlijks festival-achtige tentoonstelling met interactieve kunstinstallaties waarbij verwondering, creatie en participatie centraal staan. Het bijzondere aan dit project is de nieuwe rol die de afdeling Educatie op deze manier kan vervullen binnen het museum. Voor het eerst in de geschiedenis van het museum zal het museum, vanuit een visie om bezoekers meer te laten participeren, een volwaardige

tentoonstelling opzetten samen met de doelgroep kinderen. In dit licht startte in september 2020 het ambassadeurstraject van de Kinderbiënnale. Dertig kinderen, afkomstig van vijftien scholen uit twaalf wijken uit Groningen stad en de Eemsdelta, zijn geselecteerd om het museum te helpen met het opzetten van de Kinderbiënnale. Door middel van brainstormsessies en workshops met verschillende afdelingen en atelierbezoeken bij kunstenaars gaven de kinderen input aan het museum. Tegelijkertijd leerden zij over de verschillende aspecten van het museum.

JuniorClub

De leden van de JuniorClub (tussen de 7 en 12 jaar) maakten dit jaar eigen zaalteksten bij de fototentoonstelling *Wat zullen de burens zeggen?*. Met hun openhartige, verrassende beschrijvingen ontroerden de kinderen de bezoekers en openden ze hun blik op de foto's uit eigen collectie.

Wijkenproject

Vanuit de diversiteits- en inclusiegedachte werkt het Groninger Museum aan manieren om nieuw publiek te bereiken en te verbinden aan het museum. Om meer inwoners van Groningen te verwelkomen is het daarom in 2018 begonnen met het wijkenproject en daaropvolgende familiedagen. Er worden drempels weggenomen die mensen ervan weerhouden naar het museum te gaan: de informatie wordt huis-aan-huis verspreid, activiteiten zijn gratis toegankelijk

en het randprogramma wordt georganiseerd in samenwerking met de wijk. Op zondag 16 februari was de Groningse wijk Lewenborg aan de beurt. (Zie ook pagina 73.)

Omdat het later in het jaar vanwege de coronamaatregelen niet meer mogelijk was om grote groepen bezoekers tegelijk te ontvangen, werd besloten om familierondeleidingen te geven aan kleine groepjes bezoekers uit de wijken Paddepoel, Selwerd en de Tuinwijk. In het najaar werden, in samenwerking met medewerkers van het WIJ-team, families uitgenodigd om op zondagmiddag naar het museum te komen waar ze een interactieve rondleiding kregen van een van de museumdocenten.

Samenwerking

Door samen te werken met (onderwijs-) instellingen en culturele organisaties kan de Educatie-afdeling zich sterker positioneren binnen het culturele veld in Groningen, worden doelstellingen makkelijker behaald en komt visie beter tot uitvoering. Een van de nieuwe samenwerkingen die het Groninger Museum is aangegaan op 2 juli 2020 is met JINC Groningen. Een landelijke organisatie die jongeren tussen 8-16 jaar beter wil voorbereiden op de arbeidsmarkt door een doorlopende leerlijn aan te bieden gericht op talentontwikkeling. Twee van de JINC-projecten waar het museum sinds dit jaar aan meedoet zijn de *Bliksemstages* en *Baas van Morgen*. Bij het laatstgenoemde mogen kinderen voor één dag op de stoel van de directie gaan zitten en meedenken over bepaalde vraagstukken.

Mbo-missie

In 2020 is het middelbaar beroepsonderwijs als speciale focusgroep gedefinieerd voor de aankomende jaren. De eerste stappen zijn gemaakt om mbo-studenten meer en beter te betrekken bij kunst en cultuur en bij het Groninger Museum in het bijzonder. Het Groninger Museum en Noorderpoort werken samen om het kritisch denken en de creatieve vorming van mbo-studenten te stimuleren. Dat doet het museum met op maat gemaakte projecten. Deze projecten hebben als basis een eigen beeldend onderzoek naar een tentoonstelling. Het project wordt afgesloten met een tijdelijke expositie in het Groninger Museum, Wall House #2 of – vanwege de coronamaatregelen – een andere vorm van presentatie.

In juni heeft de opleiding Art & Design van Noorderpoort samen met het Groninger Museum het project *Denim Lab* uitgevoerd. Eindexamenstudenten maakten met denim een ontwerp gebaseerd op mode en couture uit de collectie van het Groninger Museum. Daarbij werden ze geïnspireerd door de thema's voodoo- en tribal-modecollectie van het museum. Voor de presentatie van *Denim Lab* zijn door Noorderpoort-studenten korte films en fotoshoots gemaakt.

EN TÓCH STAAT DE MARTINI
75 JAAR BEVRIJDING IN GRONINGEN
14 MAART T/M 27 SEPTEMBER 2020

GRONINGER MUSEUMNACHT

De vierde editie van de Groninger Museumnacht was een *limited edition*. In verband met de landelijke maatregelen rondom COVID-19 was er een beperkter aantal tickets en een aangepast programma vol kunst, muziek, workshops, dans en rondleidingen.

Anders dan voorgaande edities was er dit keer niet één passe-partout voor alle deelnemende musea, maar bestelden bezoekers voor elk museum apart een ticket. In het Groninger Museum konden bezoekers actuele tentoonstellingen bezoeken: *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen*, *Willem Kolvoort – Posters voor Vera* en de fotografie-expositie *Wat zullen de burens zeggen?* Er konden rondleidingen en workshops worden gevolgd, gedanst in de silent disco en meege-schilderd worden aan een gezamenlijk raamkunstwerk in de entreehal.

De dans- en muziekvoorstellingen vonden buiten plaats, op de piazza tussen de entreehal en het Mendinipaviljoen dat normaal gesproken niet toegankelijk is voor bezoekers. Er waren optredens en performances van rapper en zangeres S10, het Groningse collectief X_YU-SUF_BOSS en een solo-optreden van Cashmyra.

In korte tijd is de Museumnacht een begrip geworden in cultureel Groningen. Het trekt een jong publiek: de gemiddelde leeftijd is tussen 20 en 35 jaar. Ook veel buitenlandse studenten komen jaarlijks op deze avond vol kunst, cultuur en gezelligheid af.

De Groninger Museumnacht is een gezamenlijk initiatief van het Groninger Museum, het Noordelijk Scheepvaartmuseum, GRID Grafisch Museum, Storyworld en het Universiteitsmuseum Groningen.

Een bezoeker bewondert de reuzenversie van Alessandro Mendini's *Poltrona di Proust* in de tentoonstelling *Mondo Mendini*

€ 5.228.911

MEDIAWAARDE IN EURO'S GEPRINTE PUBLICITEIT IN NEDERLANDSE MEDIA (GEREGISTREERD DOOR DE MEDIA INFO GROEP)

42%

STIJGING AANTAL ONTVANGERS VAN DE E-MAILNIEUWSBRIEF

900.450

AANTAL BEZOEKEN AAN DE WEBSITES

728

AANTAL ARTIKELN DAT IN PRINT VERSCHIEEN OVER HET GRONINGER MUSEUM

MARKETING & COMMUNICATIE

BEREIKEN

Een belangrijke focus lag dit jaar op het behouden van het contact met het museumpubliek, ondanks de sluiting door de coronamaatregelen. Het museum wist dat het hele jaar door te doen en juist het online contact enorm te versterken. Er werden nieuwe online tools ontwikkeld en relaties onderhouden via digitale middelen. Ook de klantreis werd door de ontwikkeling van de ticketshop met tijdsloten verder verbeterd.

Aan het begin van het jaar, op 12 maart, stond iedereen startklaar voor de promotie van de nieuwe tentoonstelling *En tóch staat de Martini*, met als hoogtepunt een publieksdag die gratis toegankelijk zou zijn voor bezoekers. Maar de dag dat media zouden worden rondgeleid, was de eerste dag van een sluitingsperiode van elf weken.

Publiciteit

Door de lockdown was er minder structurele aandacht in de media. Gelukkig werd dat aan het einde van het jaar ruimschoots goedge maakt door de hausse aan publiciteit voor de expositie *The Rolling Stones – Unzipped*. Persontvangsten waren niet mogelijk, maar werden innovatief vervangen door online presentaties en individuele ontvangsten. Voor *Unzipped* was er met hulp van Lichtpunt een speciale Zoom-sessie met Leo Blokhuis, Andreas Blühm en curator Ileen Gallagher op afstand. Waar normaal in een persbijeenkomst alle media tegelijk komen, werden zij nu over meerdere dagen van de week verspreid en allemaal individueel begeleid.

SAMENWERKINGEN

Regionale media

Al enige jaren heeft het Groninger Museum een redactionele samenwerking met de NDC Mediagroep en het magazine *Kijk op het Noorden*. Iedere maand verschijnen hierin publicaties over uiteenlopende onderwerpen zoals aankopen en tentoonstellingen. Ook werd in 2020 de samenwerking met het CBK Groningen voor Kunstspot voortgezet. Dit online platform biedt verdiepende artikelen en video's over beeldende en toegepaste kunst in Groningen. Met CBK Groningen was er tevens een samenwerking door middel van wederzijdse vermelding in e-mailnieuwsbrieven.

The Rolling Stones – Unzipped

Voor de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped* was een enorme campagne opgesteld, waarin ook de samenwerking was gezocht met Marketing Groningen. Doel was enerzijds om van Groningen 'Rolling Stones City' te maken, waarbij de Stones en de tentoonstelling als een magneet voor Groningen zouden werken en vele bezoekers zou aantrekken. De bezoekers zouden niet alleen uit de regio komen maar uit het hele land en ver daarbuiten: in het begin van de campagne lag de focus ook op Duitsland en België. Gedurende het jaar moest de campagne echter voortdurend worden bijgesteld en advertentie- en postercampagnes soms last minute worden gecancelled. De uiteindelijke campagne werd door de coronamaatregelen vanaf november een flink stuk kleiner, waarbij uiteindelijk de belangrijkste focus kwam te liggen op regionale en landelijk media.

Binnen de samenwerking met Marketing Groningen zocht het museum actiever het contact met de Groninger ondernemers, de gemeente en provincie Groningen en Fonds Ondernemend Groningen: er werd een sessie georganiseerd om in gesprek te gaan met hoe de ondernemers zouden kunnen profiteren van de tentoonstellingstrekker.

De naam en faam van The Rolling Stones en Mick Jagger pakten goed uit voor de media-aandacht en ook de persoonlijke posts van de bandleden werden veelvuldig gedeeld op social media. Sponsor DHL was op de communicatieuitingen van het museum zichtbaar, maar hielp zelf ook mee in de promotie in november door op DHL-voertuigen de tentoonstelling door het hele land te promoten.

Dagblad van het Noorden was mediapartner voor de (online) opening van *Unzipped*, wat resulteerde in een special in de krant en een gezamenlijke videoproductie en uitzending van de opening.

MARKETING & COMMUNICATIE BEREIKEN

Media

EN TÓCH STAAT DE MARTINI

De persbijeenkoms voor de tentoonstelling *En tóch staat de Martini* zou plaatsvinden op vrijdag 13 maart. Dit was echter de eerste dag dat het museum gesloten was vanwege de coronamaatregelen en moest worden worden afgelast. De tentoonstelling kreeg begin 2020 aandacht van de regionale media en enkele media gericht op geschiedenis. Ook maandbladen zoals *Libelle* en *Geschiedenis magazine* tipten deze expositie.

DIEFSTAL VAN GOGH

Hoewel de aanleiding verre van wenselijk was, leverde de diefstal van het werk *Lentetuin, de pastorietuin te Nuenen in het voorjaar* van Vincent van Gogh uit museum Singer Laren in de nacht van 29 op 30 maart 2020 enorm veel publiciteit op. Niet alleen alle landelijke en regionale media besteedden aandacht aan de roof, ook internationaal stond dit in de belangstelling met artikelen in vele grote kranten zoals *The New York Times* en *The Washington Post*. Maar liefst 82 artikelen verschenen hierover in print media. Aan het eind van het jaar werd de gestolen Van Gogh getoond in het Samsung Missing Masterpieces-project, waarmee het onderdeel werd van een uitgebreide internationale pr-campagne.

DE HEROPENING EN GRONINGER MUSEUM IN JE HUISKAMER

Dankzij de nodige creatieve inzet werd het tijdens de lockdown mogelijk het museum online te bezoeken. Ook ontwikkelden we speciale thuisopdrachten waar mensen zelf mee aan de slag konden gaan. Hierover verschenen artikelen in regionale- en culturele media. Op 1 juni, de dag dat het museum weer open ging, is verslag gedaan door *RTV Noord* en het *Dagblad van het Noorden*.

AANKOPEN EN PROJECTEN

Diverse aankopen van het Groninger Museum verschenen in (met name) regionale televisieprogramma's. Zo presenteerde conservator Egge Knol vol trots de Ommelander Munt live in de studio van *RTV Noord*. Het educatieproject *De Baas van Morgen* leverde een uitgebreide reportage op in het *Dagblad van het Noorden*, inclusief aansprekende foto op de voorpagina.

THE ROLLING STONES – UNZIPPED

Het hoogtepunt op pr-gebied was de tentoonstelling *Unzipped*. Ondanks de dreiging van een nieuwe lockdown kwamen de media in groten getale naar het noorden om verslag te doen voor radio, televisie, online en geschreven titels. Niet alleen de tentoonstelling zelf, maar ook de online opening met een interview met Mick Jagger stond in de belangstelling. Uitgebreide inhoudelijke reportages verschenen in *Nieuwsuur*, *Mondo*, *1Vandaag*, *de 5 uur show* en *Max Vandaag*. Regionaal was er op televisie en online aandacht op *RTV Noord*, *OOG TV* en *PodiumTV* en er verschenen paginalange artikelen, recensies en spreads in onder andere *NRC*, *Volkscrant*, *De Telegraaf*, *Parool*, *Trouw* en *Dagblad van het Noorden*. Het Radio 2-programma *Jan Willem start op* was zelfs drie uur lang live vanuit het Groninger Museum te horen, waar de crew een heuse studio had gebouwd. Ook het radio-programma *De Noordmannen* van *RTV Noord* maakte een uitzending vanuit het museum.

Via Bureau Heidi Vandamme verschenen uitgebreide en lovende recensies in Vlaamse media als *Humo*, *De Tijd*, *L'echo* en *De Morgen*. Ook haalden we de radiouitzending van *VRT Radio 1*. In Nederland plaatsten titels als *NRC* en *De Volkskrant* de expositie op de voorpagina.

Mediawaarde printmedia in 2020: € 5.228.911*

Online communicatie & marketing

Doordat in 2020 het museum minder – en soms zelfs geen – bezoekers kon ontvangen vanwege de coronamaatregelen, groeide de online communicatie. In veel gevallen was het de enige manier om met met het museumpubliek in contact te blijven. Er werd een nieuw online museumprogramma ontwikkeld, tickets werden alleen online verkocht in een verbeterde ticket-omgeving, bezoekersstromen werden nauwkeurig en *coronaproof* met tijdsloten gestuurd en (crisis-) communicatie met doelgroepen gebeurde volledig online.

HET MUSEUM IN HUIS

Om betrokkenheid van trouw museumpubliek te behouden en potentieel nieuwe bezoekers te ontmoeten, kozen we tijdens de eerste lockdown voor een laagdrempelige manier om thuiszitters op een positieve, educatieve en creatieve manier te entertainen. Tijdverdrijf en entertainment tijdens de quarantaine: *quarentertainment*. Een dag nadat het museum hoorde over de sluiting werd de eerste doe-opdracht al online gezet.

De afdelingen Marketing & Communicatie en Educatie ontwikkelden gezamenlijk elke week een creatieve opdracht, geschikt voor alle leeftijdsgroepen, die te maken had met de kunstcollectie of met een van de niet bezoekbare tentoonstellingen. De opdrachten werden op de website gepubliceerd en onder de aandacht gebracht via Facebook, Instagram en e-mailnieuwsbrief. De respons op de opdrachten was meteen goed. Vooral *Maak een stilleven* en *Maak een bevrijdingsrok* in de eerste twee weken van de eerste lockdown waren populair, toen het museum nog een van de eersten was met dit concept. De afdeling Educatie ontwikkelde het 360 graden-museum, zodat tentoonstellingen online konden worden bezocht. (Zie ook pagina 55.)

ONLINE OPENING

Eind 2020 bleek dat van een openingsevenement in het museum geen sprake kon zijn. De afdeling Marketing & Communicatie organiseerde samen met NDC Media en Protime een grootse online opening die uitgezonden werd op de campagnewebsite Rollingstones groningen.nl en op de website van *Dagblad van het Noorden*: Dvhn.nl.

WEBSITES

Tijdens het coronajaar kon de verbeterde online klantreis niet op een beter moment komen dan nu. Door de pandemie moest het museum noodgedwongen de bezoekersstroom reguleren en beperken. Met de vernieuwde en vereenvoudigde aankoop-flow voor tickets kon het museum nauwgezet tijdsloten met flexibele capaciteit inzetten en de aankoms van bezoekers in het museum sturen. Daarbij was het voor de bezoeker handig dat zij tijdens het aankoopproces precies konden zien hoeveel tickets er nog per tijdslot beschikbaar waren. Vooral tijdens de voorverkoop van tickets voor *The Rolling Stones – Unzipped* werd dit belangrijk.

Bezoekers maakten kennis met allerlei nieuwe huisregels: houd afstand, draag een mondkapje, volg de route en drink je koffie ergens anders – informatie die vooraf en online op de website werd gedeeld. Bij de tentoonstelling *Unzipped* werd een speciale campagnewebsite gemaakt om de tentoonstelling te promoten en de omzet te verhogen: Rollingstones groningen.nl. Deze sales & marketingportal werd ontwikkeld door Slash2, Rudo Menge en Martijn Halie, in samenwerking met Marketing Groningen.

Voor het project en tentoonstelling *Kinderbiënnale* werd een website gemaakt waarop het proces van het project kon worden bekeken en waarop de kinderambassadeurs werden voorgesteld.

BEZOEKERSAANTALLEN GRONINGERMUSEUM.NL

	2020	2019
Bezoeken aan de website	900.450	849.800
Waarvan 566.998 unieke bezoekers en 561.764 nieuwe bezoekers		

De best bezochte pagina's waren de homepage en de ticketpagina. *Unzipped* en *Mondo Mendini* waren online de best bezochte tentoonstellingen. Ook de evenementen trokken online veel mensen, met name de quarantaine-tips en de openingsfilm van *Unzipped* met Mick Jagger en muzikjournalist Leo Blokhuis – deze trok ruim 390.000 bezoekers.

TOP 3 HERKOMST BEZOEKERS

	2020	2019
1. Nederland	86,12%	88,69%
2. Duitsland	3,68%	3,56%
3. Verenigde Staten	1,49%	1,44%

E-mailmarketing

Rond de verkoop van entreetickets werden pre-sales mailingen verstuurd, waarmee de bezoeker op de hoogte kon worden gebracht van nieuwe maatregelen om het museum veilig te kunnen bezoeken. Met drie lockdowns in 2020 was het iedere keer onzeker wanneer het museum zou heropenen. Omdat bezoekers op de hoogte zouden worden gehouden over een heropening en ticketverkoop via de reguliere e-mailnieuwsbrief en de Rolling Stones Update (een special rond *The Rolling Stones – Unzipped*) groeide het aantal abonnees aanzienlijk met 42 procent.

EMAILABONNEES

	2020	2019
Abonnees	18.635	13.067
Rolling Stones Update	10.006	

Online advertentiecampagnes

Bij de tentoonstellingen *Mondo Mendini – De wereld van Alessandro Mendini* en *The Rolling Stones – Unzipped* werden naast Google Grants – een maandelijks advertentietegoed voor AdWords-advertenties dat beschikbaar is voor non-profitorganisaties – online bannering (RTB display advertising), Facebook- en Instagram-advertising, retargeting en zichtbaarheids- en respons-optimalisatie ingezet.

Voor *Unzipped* werd bovendien een grote online campagne uitgerold met online banners en een online teaserfilm, gemaakt door Martijn Halie. De online campagne werd ook zichtbaar via verschillende kanalen van DPG Media en *RTV Noord*.

*Het museum ontvangt knipseloverzichten van publiciteit in geprinte Nederlandse media via de Media Info Groep. In de huidige tijd is de online (internationale) media-aandacht het dubbele daarvan, maar hier hebben we geen complete gegevens van.

Social media & webcare

Het Groninger Museum is actief op Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, Vimeo en LinkedIn. Op ieder kanaal verleent het Groninger Museum publieksservice en voor ieder kanaal wordt op bijna dagelijkse basis op maat content ontwikkeld in het Nederlands en Engels. In de Google Reviews en de reviews op Tripadvisor krijgt het Groninger Museum als altijd hoge ratings op het gebied van tentoonstellingen, service en bereikbaarheid.

De doelstelling om de doelgroep 25-34 jaar beter te bereiken werd behaald door in verhouding meer content te maken voor Instagram. De resultaten zijn opnieuw positief, met bijna dertig procent meer volgers dan in 2019.

INSTAGRAM

	2020	2019
	20.588	15.926

FACEBOOK

	2020	2019
	24.549	21.823

TWITTER

	2020	2019
	86.862	87.206

Het bericht over de heropening van het museum op 19 november was de meest gelikete post op Instagram. Het bericht over de gestolen Van Gogh in maart kreeg de meeste reacties. Op Twitter was de teaser-video van de opening van *Unzipped* het bericht met de meeste likes, het bericht over de gestolen Van Gogh kreeg de meeste retweets en op de tweet ‘Was jij erbij in 1999 in het Stadspark?’ kwamen de meeste reacties. Op Facebook was de online opening van *Unzipped* de post met het meeste bereik in het afgelopen jaar.

Bijzonder waren ook de persoonlijke vooraankondiging van de tentoonstelling met een online filmpje van Mick Jagger en later in het jaar de post van The Rolling Stones en Mick Jagger zelf op Instagram waarin zij lof uitspraken over het carillon van de Martinatoren in Groningen dat een nummer van de Stones speelde.

Contentcreatie

VIDEO

Bij de tentoonstellingen *Mondo Mendini – De wereld van Alessandro Mendini*, *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen* en *The Rolling Stones – Unzipped* werden video's gemaakt voor website, social media en narrow casting.

TONGSCULPTUUR

Recht voor de ingang van het museum, op de plek van de 'totem'-sculptuur van Mendini, plaatste het museum een enorme lichtbak van een Stones-tong; een mooie eyecatcher voor Groningen en een selfiespot voor veel voorbijgangers.

EVENEMENTEN & RELATIES IN KLEIN GEZELSCHAP

Het was een jaar van annuleren, uitstellen en aanpassen, maar met private views, tijdsloten en een online opening konden bezoekers toch nog evenementen van het museum bijwonen.

Het museum moest vanwege de coronamaatregelen op 13 maart de deuren sluiten, een dag voor de publieksdag van de tentoonstelling *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen*. De eerste annulering in een reeks. De hoofdtaak van de afdeling Evenementen tijdens de sluiting was om in contact te blijven met de stakeholders van het museum: via speciale postzendingen, persoonlijke brieven, online overleg en vergaderingen bleef iedereen op de hoogte. Ondertussen werd achter de schermen het aanbod aangepast aan de nieuwe richtlijnen: inrichting van zalen, aanpassing cateringaanbod, annuleren en verplaatsen van geplande bijeenkomsten, ontwikkelen van een systeem voor online reserveringen voor besloten evenementen en het opstellen van protocollen voor ontvangsten volgens de RIVM-richtlijnen.

Vlak voor de heropening werden voor relaties generale repetities georganiseerd om de nieuwe routing te testen. Van deze uitnodiging werd dankbaar gebruik gemaakt.

Na de heropening op 1 juni organiseerden we voor onze sponsors en relaties private views: besloten openstellingen van het museum van 16.00 tot 18.00 uur voor maximaal dertig gasten en op de tentoonstelling *En tóch staat de Martini* een museumdocent die op gepaste afstand een korte toelichting gaf. Deze private views kwamen in de plaats van de relatie-avonden die vanwege de richtlijnen van de RIVM nog niet mochten plaatsvinden.

Limited edition Groninger Museumnacht

De vierde Groninger Museumnacht op zaterdag 12 september werd vanwege de coronamaatregelen een limited edition. Met minder beschikbare tickets dan normaal en met tijdsloten, maar wederom snel uitverkocht.

Het programma was volledig aangepast aan de maatregelen: privé-rondleidingen door museumdocenten, een silent disco op 1,5 meter afstand op het buitenterras met DJ's Somoni & Bakerfields en nagels printen bij Lak-It met een speciale Groninger Museumnacht-print. De optredens vonden dit jaar plaats op de buitenterrassen van het museum: een magisch dansoptreden van X_YUSUF_BOSS op het door Lichtpunt geweldig uitgelichte binnenpiazza. En intieme optredens van S10 en Cashmyra op het dakterras van het Coop Himmelp(j)au Paviljoen. (Zie ook pagina 59.)

Salonbijeenkomst

Naar aanleiding van de kunstroef van het Van Gogh-schilderij van het Groninger Museum uit het Singer Laren vond op 22 september een Salonbijeenkomst plaats met twee gastsprekers: Dick Drent, voormalig hoofd Beveiliging bij het Van Gogh Museum en nauw betrokken bij het terughalen van de gestolen Van Gogh-schilderijen uit Napels in 2016, en Teio Meedendorp, sinds 2009 werkzaam als onderzoeker in het Van Gogh Museum. Zij gingen in gesprek met de Salonleden over roofkunst, veiligheid en de mythe van Van Gogh.

Opening tentoonstelling *Unzipped*

De oorspronkelijke plannen voor de opening van de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped* waren groots en meeslepend: van een concert op de Vismarkt van Groningen door diverse artiesten, met muziek geïnspireerd op de Stones tot een festival in de Oosterpoort, met een Stones Afterparty in samenwerking met culturele podia en cafés in de binnenstad van Groningen. En toen kwam corona. De opening werd eerst uitgesteld, toen aangepast tot een beperkt programma voor enkele vips en toen zelfs dat niet mogelijk bleek is uiteindelijk gekozen voor een online opening.

Unzipped werd op 19 november om 17.00 uur online geopend door Mick Jagger. Leo Blokhuis interviewde de Stones-frontman en toonde de kijkers samen met Andreas Blühm enkele highlights uit de tentoonstelling. Afwisselend vertelden bekende Nederlanders Klaas Knot, Matthijs van Nieuwkerk, Humberto Tan en Lucy Woesthoff over hun bijzondere band met The Rolling Stones en hun muziek. De opening werd gerealiseerd in samenwerking met Leo Blokhuis (interviews en presentatie) en NDC Media (regie en uitzending). De uitzending, die te zien was via rollingstonesgroningen.nl en dvh.nl, had meer dan 390.000 views. Voor de Vrienden, Salonleden, medewerkers en pers waren er previews in het museum.

>390.000

VIEWS ONLINE OPENING VAN
THE ROLLING STONES – UNZIPPED

57

AANTAL ONTVANGSTEN & EVENEMENTEN

3.712

ONTVANGEN GASTEN TIJDENS EVENEMENTEN

450

AANTAL BEZOEKERS AAN DE LIMITED EDITION VAN
DE GRONINGER MUSEUMNACHT

EVENEMENTEN

JANUARI	
4	Ontvangst SPOOR magazine (NS)
7	Ontvangst Forbo Spreker: Sue-an van der Zijpp
9	Opening tentoonstelling <i>Willem Kolvoort – Posters voor Vera</i> Sprekers: Andreas Blühm, Willem Kolvoort en Anton Scheepstra
10	Nieuwjaarsbijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Sprekers: Andreas Blühm en VVGM-voorzitter AnneMieke Kuin-van den Akker
	Ontvangst Vereniging van Bedrijfscollecties Nederland Spreker: Verily Klaassen, hoofd kunstzaken Rabobank
13	Ontvangst Stap op de rode loper
21	Bijeenkomst over De Ploeg e-bikeroute Spreker: Jeroen Drabbe van AbelLeisure
	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
22	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
25	Ontvangst SPOOR magazine (NS)
28	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
29	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
30	Ontvangst Capra Advocaten

FEBRUARI	
1	Poëziewedstrijd- en voordracht in de tentoonstelling <i>Mondo Mendini</i> door studenten van de Schrijversvakschool Groningen
4	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
5	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
7	Kunst & Cultuur Pubquiz in samenwerking met het Dagblad van het Noorden Spreker: Andreas Blühm
11	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
12	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
13	Ontvangst OneMeeting
14	Familiedag Lewenborg
21	Monteverdidag in samenwerking met de Stichting Oude Groninger Kerken Muziek: studenten van de afdeling Oude Muziek van het Conservatorium van Amsterdam
26	Ontvangst Stenden Hogeschool Sprekers: Sander Daams, Louise ter Kuile en Karina Smrkovsky
MAART	
3	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
4	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
5	Ontvangst MBO Topacademie van het Alfa-college Spreker: José Woldring (The Media Nanny)
9	Perspresentatie van de musical <i>Lazarus</i> door Stage Entertainment i.s.m. Martiniplaza Sprekers: Willem de Kok (Martiniplaza), Albert Verlinde en Ad Visser Optredens: Dragan Bakema en Rick McDonald
10	Lezing Vrije Academie over muziekgeschiedenis Spreker: Robert van der Tol
11	Algemene ledenvergadering Vereniging Vrienden van het Groninger Museum en een lezing over de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i> Spreker: Egge Knol
	Lezing Vrije Academie over Art Nouveau/Jugendstil Spreker: Annemie de Gendt
12	Ontvangst rondvaartbedrijf Kool

MEI	
28	Generale repetitie nieuwe routing door relaties van het museum
30	Generale repetitie nieuwe routing door relaties van het museum

JUNI	
1	Heropening van het Groninger Museum na acht weken sluiting Spreker: burgemeester Koen Schuiling
16	Bijeenkomst Groninger Museum Salon Algemene ledenvergadering en rondleiding door de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
17	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van het museum en de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
18	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van het museum en de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
23	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van het museum en de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
24	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van het museum en de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>

JULI	
2	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
7	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
15	Bijeenkomst Vereniging Vrienden van het Groninger Museum Private view van de tentoonstelling <i>En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen</i>
20	Ontvangst Kunstproject Eetbaar Meesterwerk XD-Art Projects met een bezoek aan de tentoonstelling <i>Wat zullen de burens zeggen?</i>
21	Ontvangst Kunstproject Eetbaar Meesterwerk XD-Art Projects met een bezoek aan de tentoonstelling <i>Wat zullen de burens zeggen?</i>
22	Ontvangst Kunstproject Eetbaar Meesterwerk XD-Art Projects met een bezoek aan de tentoonstelling <i>Wat zullen de burens zeggen?</i>

SEPTEMBER	
12	Groninger Museumnacht: limited edition Muziek: dj's Somoni & Bakerfields, X_YUSUF_BOSS, Cashmyra en S10
14	Filmopnames BankGiro Loterij 'Cultuursnuivers'
22	Bijeenkomst Groninger Museum Salon Sprekers: Dick Drent en Teio Meedendorp (Van Gogh Museum)
OKTOBER	
25	Livestream 'Rembrandt on tour' voor de Vereniging Rembrandt
NOVEMBER	
9	Opnames digitale opening tentoonstelling <i>The Rolling Stones – Unzipped</i> in samenwerking met NDC Media Sprekers: Leo Blokhuis en Andreas Blühm Muziek: Gallowstreet
19	Opening <i>The Rolling Stones – Unzipped</i> met private views voor speciale relaties, Salonleden, Vrienden, vips en sponsoren
	Live Radio 2-uitzending <i>Jan Willem start op</i> vanuit het museum over <i>The Rolling Stones</i> met dj's Jeroen Kijk in de Vegte en Jan Willem Roodbeen
	Online programma rondom de opening van <i>The Rolling Stones – Unzipped</i> met Leo Blokhuis, Andreas Blühm, Klaas Knot, Matthijs van Nieuwkerk, Humberto Tan en Lucy Woesthoff Muziek: Gallowstreet
22	Bezoek van de JuniorClub aan <i>The Rolling Stones – Unzipped</i>

WIJKENPROJECT EN FAMILIEDAG LEWENBORG

De vierde editie van het wijkenproject vond plaats in de Groningse wijk Lewenborg. Voorafgaand aan de familiedag op zondag 16 februari 2020 was het Groninger Museum actief aanwezig in de wijk; museumdocenten gaven workshops kunstfotografie aan drie groepen kinderen in samenwerking met WIJ Lewenborg. De medewerker outreach van het museum ging veelvuldig in gesprek met organisaties en bewoners uit Lewenborg. Ook werd er een project georganiseerd waarbij foto's gemaakt door kunstenaars uit de wijk werden verzameld, waar meer dan vijftig mensen aan

meededen. De foto's waren op de familiedag te zien in een tijdelijke tentoonstelling in de entreehal van het museum.

Bijna 900 wijkbewoners bezochten de familiedag en namen deel aan familierondleidingen en workshops, keken naar optredens uit eigen wijk van onder meer een streetdancegroep en een koor uit de wijk, zongen in het Meezingcafé, kregen een hapje en drankje en tenslotte een voucher waarmee ze nog een keer gratis konden terugkomen.

BEZOEKERS

Het museum verwelkomde dit jaar ondanks de coronamaatregelen 116.167 bezoekers. Het laagste aantal sinds 2010, toen door de revitalisatie het Groninger Museum gedurende acht maanden gesloten was. Publiekstrekker was de tentoonstelling *Mondo Mendini*, die met bijna vier maanden werd verlengd.

Bezoekersonderzoek

Om inzicht te krijgen waarom mensen naar het Groninger Museum komen en wat zij van het museum en de tentoonstellingen vinden, heeft het museum ook dit jaar een doorlopend publieksonderzoek laten uitvoeren door onderzoeksbureau Totta*.

De belangrijkste aanleiding om het museum te bezoeken was dit jaar de Museumkaart (19%), een aanbeveling van familie, vrienden of kennissen (17%) of een eerder bezoek (12%). Met name de tentoonstelling *Mondo Mendini* trok Museumkaarthouders naar het museum. De eigen kanalen van het museum, website (8%) en social media (7%), waren ook aanleiding. Artikelen of advertenties in een landelijke of regionale krant hadden dit jaar minder effect dan andere jaren (6% ten opzichte van 10% vorig jaar).

In 2020 waren er proportioneel iets meer bezoekers voor het eerst in het Groninger Museum: 34 procent ten opzichte van 31 procent. Vier procent bezoekt meer dan vijf keer per jaar het museum – een vrij constant aantal. 63 procent van de bezoekers gaf aan “zeer zeker” het Groninger Museum nog eens te bezoeken. Het museum ontving dit jaar acht procentpunten meer volbetalende bezoekers.

Herkomst

Dit jaar kwamen er meer mensen uit eigen land naar het museum: 89 procent. De meeste bezoekers (28%) kwamen uit de provincie Groningen – iets minder dan de afgelopen jaren met 34 procent in 2019 en 31 procent in 2018. Groningse bezoekers zijn trouw: de helft van het aantal bezoekers dat minimaal twee keer per jaar het museum bezoekt, komt uit de provincie Groningen. Zestien procent van de Groningse bezoekers was dit jaar voor het eerst in het Groninger Museum.

Waardering voor de tentoonstellingen

Bezoekers werd gevraagd in hoeverre zij de tentoonstellingen in het Groninger Museum zouden aanbevelen aan familie, vrienden of kennissen. Hiervoor is de Net Promotor Score (NPS) gebruikt, een universele maatstaf voor klantwaardering en aanbevelingsintentie. De NPS over alle exposities was 30. De meest genoemde kwalificaties voor de geprogrammeerde tentoonstellingen waren “een visueel spektakel”, “verrassend” en “speels”. *Unzipped* bereikte de op één na hoogste NPS van de laatste jaren. “Verzorgd en doordacht”, was een van de reacties.

Coronamaatregelen in het museum

Hoe hebben bezoekers de maatregelen ervaren die het museum heeft genomen aan de hand van de RIVM-richtlijnen? Over het over algemeen zonder problemen: duidelijke looproutes en stippen en het personeel lette goed op. Enkele reacties: “Sinds corona nog geen plek gehad waar het zo duidelijk was”, “beperkend, je moet de route volgen, je mag niet vrij lopen”, “wennen, weinig zitplaatsen meer” en “netjes en wordt goed bewaakt.”

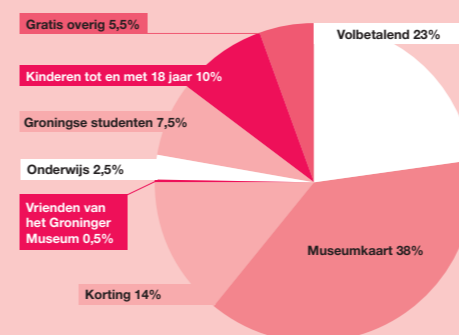
Economische impuls voor de stad

Een kleine tweederde van de bezoekers aan het museum combineerde hun museumbezoek met een bezoek aan de stad (62%). Gemiddeld spendeerden ze € 37. Bij een bezoekersaantal van 116.167 betekent dit dat de bezoekers van het Groninger Museum naar schatting ruim vier miljoen euro in Groningen hebben uitgegeven in 2020.

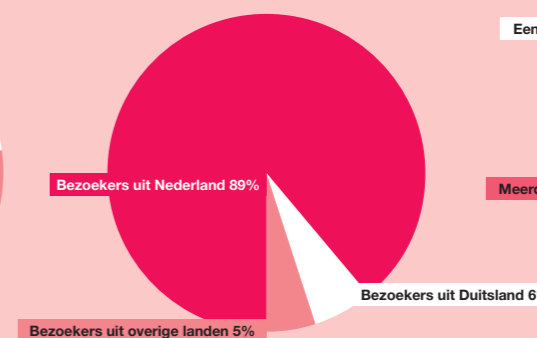
Bezoekcijfers

De best bezochte week in 2020 was de eerste week van het jaar, met 7.379 bezoekers. En ook de openingsweek van *The Rolling Stones – Unzipped* in november trok door de ruime openingstijden ondanks de maatregelen toch nog 6.410 mensen. Het gemiddelde aantal bezoekers per week in 2020 was 2.234. Mensen brachten naar (eigen) schatting gemiddeld een kleine twee uur (109 minuten) door in het museum.

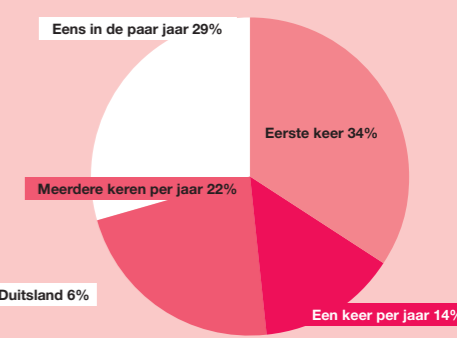
BEZOEKERS PER PRIJSCATEGORIE

LAND VAN HERKOMST

FREQUENTIE VAN HET BEZOEK

*In totaal zijn 339 interviews gehouden over de periode januari tot en met december 2020. Door de maatregelen is er niet geënquêteerd tussen half maart en september, gedurende twee weken in november en in de laatste drie weken van december.

HEROPENING GRONINGER MUSEUM NA EERSTE LOCKDOWN

Vanwege de coronamaatregelen moest het museum vanaf 12 maart 2020 noodgedwongen twee en een halve maand de deuren gesloten houden. Om 12.00 uur op Pinkstermaandag gingen de deuren van het Groninger Museum weer open. Burgemeester Koen Schuiling van de gemeente Groningen knipte een lint door waarmee de opening officieel bezegeld werd.

De eerste 'echte' bezoekers kwamen uit Oss. Zij waren de eersten die de tentoonstelling *En tóch staat de Martini*

– 75 jaar bevrijding van Groningen konden bezoeken, die oorspronkelijk gepland stond om op 14 maart te openen. Bezoekers van het museum moesten van tevoren een tijdslot reserveren en mochten geen verkoudheidsklachten hebben.

Tijdens de sluiting was een nieuwe route door het museum gecreëerd om eenrichtingsverkeer te bevorderen. In eerste instantie mochten maximaal dertig bezoekers tegelijkertijd in het gebouw.

GRONINGER MUSEUM SALON

Het Groninger Museum is blij met de ondersteuning van de zelfstandige stichting Groninger Museum Salon. De Salon, opgericht in 2015, is een groep van betrokken ondernemers die met de directeur van het museum, conservatoren, kunstenaars, vormgevers, denkers en met elkaar in gesprek komen over kunst en tentoonstellingen van het Groninger Museum. Zij krijgen exclusief toegang tot tentoonstellingen of kijkjes achter de schermen. Met een bijdrage van € 3.000 per jaar steunen de Salonleden het Groninger Museum en genieten zij privileges zoals previews door conservatoren, Saloninners en uitnodigingen voor openingen.

BIJEENKOMSTEN

- + 16 juni: algemene ledenvergadering met daarna een rondleiding over de tentoonstelling *En toch staat de Martini* onder leiding van conservator Egge Knol. Aansluitend vond het jaarlijkse Salondiner plaats bij Prinsenhof Groningen.
- + 30 september: bijeenkomst naar aanleiding van de roof van het schilderij *Lentetuin, de pastoretuin te Nuenen in het voorjaar* van Vincent van Gogh, met gastsprekers Dick Drent en Teio Meedendorp.
- + 19 november: preview van de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped* onder leiding van Andreas Blühm.

BESTUUR

Het bestuur van de Stichting Groninger Museum Salon wordt gevormd door de heer H.J. de Groot (voorzitter), de heer L.R. Brill (secretaris) en de heer E.H. U-A-Sai (penningmeester). Het bestuur ontvangt geen vergoeding voor verrichte werkzaamheden.

LEDEN

Het overzicht van alle Salonleden is te vinden op pagina 10.

DAAN ROOSEGAARDE – PRESENCE
22 JUNI 2019 T/M 12 JANUARI 2020

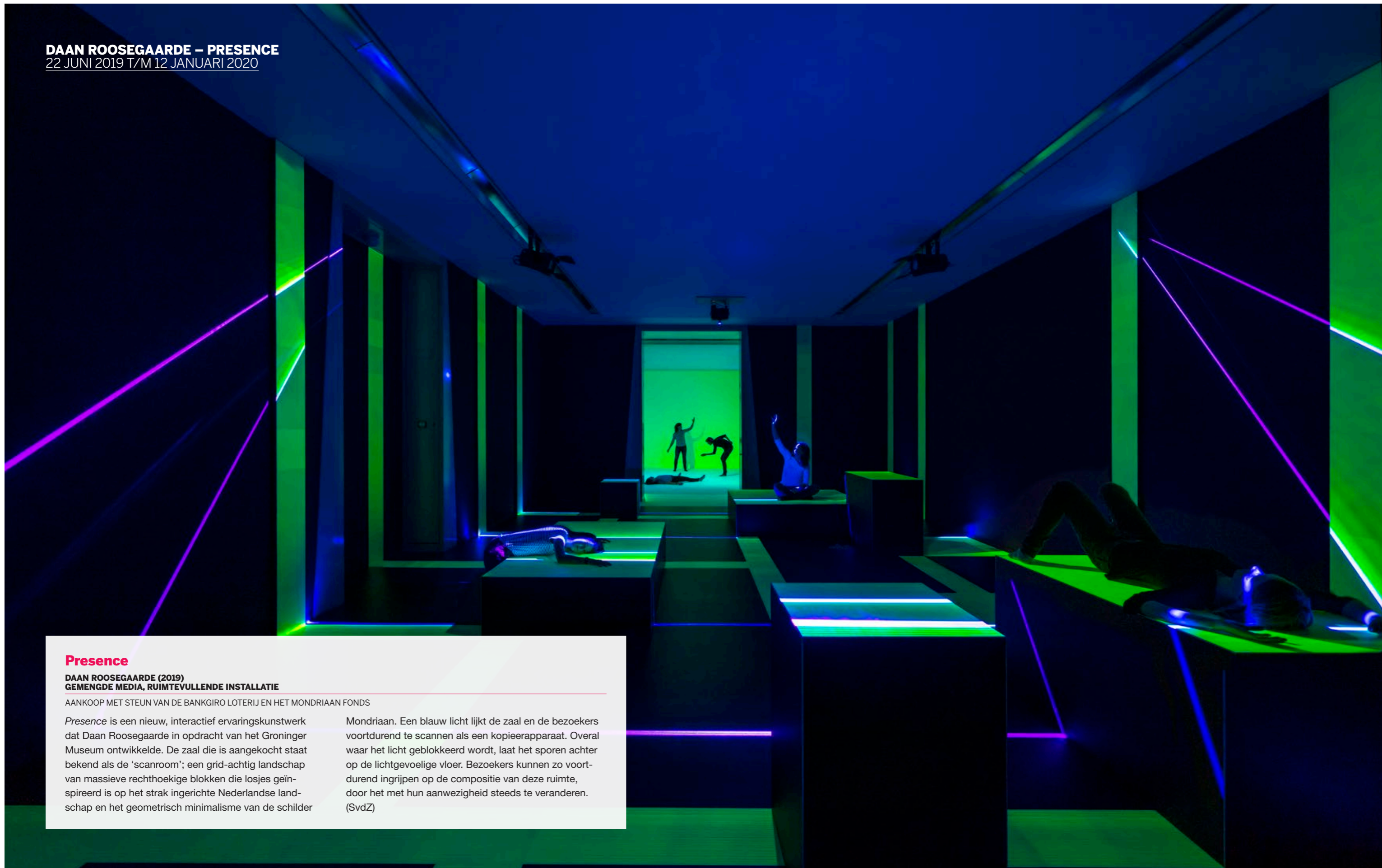
Presence

DAAN ROOSEGAARDE (2019)
GEMENGDE MEDIA, RUIMTEVULLENDE INSTALLATIE

AANKOOP MET STEUN VAN DE BANKGIRO LOTERIJ EN HET MONDRIAAN FONDS

Presence is een nieuw, interactief ervaringskunstwerk dat Daan Roosegaarde in opdracht van het Groninger Museum ontwikkelde. De zaal die is aangekocht staat bekend als de 'scanroom'; een grid-achtig landschap van massieve rechthoekige blokken die losjes geïnspireerd is op het strak ingerichte Nederlandse landschap en het geometrisch minimalisme van de schilder

Mondriaan. Een blauw licht lijkt de zaal en de bezoekers voortdurend te scannen als een kopieerapparaat. Overal waar het licht geblokkeerd wordt, laat het sporen achter op de lichtgevoelige vloer. Bezoekers kunnen zo voortdurend ingrijpen op de compositie van deze ruimte, door het met hun aanwezigheid steeds te veranderen. (SvdZ)

VERENIGING VRIENDEN VAN HET GRONINGER MUSEUM

Het Groninger Museum is blij met de ondersteuning van de zelfstandige stichting Vereniging Vrienden van het Groninger Museum (VVGGM). De activiteiten van de VVGGM werden in 2020 beheerd door de beperkende maatregelen als gevolg van het coronavirus. Ondanks dat telde de vereniging op 31 december 2020 1764 leden, een stijging ten opzichte van 2019. De vereniging heeft in februari 2020 de culturele ANBI-status verkregen.

BESTUUR

Voorzitter

Mevrouw mr. J.M.G. Kuin-van den Akker (AnneMieke)

Secretaris

Mevrouw mr. J.A. de Zeeuw-Somer (Jeannet)

Penningmeester

De heer H.C. Kleersnijder (Henk)

Lid

De heer E.G. Westerink (Elbert)

Lid

Mevrouw mr. J.A. van Jaarsveld (Janny)

Lid

De heer ds. mr. F.R. Fennema (Fokke)

Lid

Mevrouw A.M.W. Wilpstra-Stroeve (Annelize)

Vertegenwoordiger Groninger Museum

Mevrouw A.J. Gerritsma (Ademiek)

JAARVERGADERING

De ledenjaarvergadering vond plaats op 11 maart in de Job Lounge van het museum en werd bijgewoond door 59 leden. De belangrijkste punten op de vergadering waren:

- + Het wisselend aantal leden van de VVGGM. Sommige mensen zien geen meerwaarde in een afzonderlijk lidmaatschap van de Vriendenvereniging omdat men ook met de Museumkaart gratis naar het Groninger Museum kan. Ook wordt een lidmaatschap geregeld cadeau gedaan en wordt het lidmaatschap daarna lang niet altijd gecontinueerd. Het ledental blijft desondanks redelijk constant.
- + De jaarstukken over 2019 werden goedgekeurd en het bestuur werd gedechargeerd voor het gevoerde beleid. De kascommissie bestond uit mevrouw E.G. Huij en de heer W.J. Lubbers. De heer Lubbers is (regulier) afgetreden als lid van de Kascommissie. De voorzitter heeft voorgesteld mevrouw Huij opnieuw in de kascommissie te benoemen en de heer P. Poelsma voorgedragen als nieuw lid. Bij acclamatie is dit voorstel door de vergadering akkoord bevonden.
- + Aansluitend aan de jaarvergadering heeft conservator Egge Knol een lezing gegeven over de tentoonstelling *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen*, die op 14 maart zou openen.

BIJDRAGE AAN HET MUSEUM

Het Groninger Museum heeft in 2020 van de VVGGM een bijdrage ontvangen van € 39.500. Dit bedrag is aangewend voor de aankoop van het schilderij *Twee Artisten* van Henk Melgers.

VRIENDSCHAPSBANDEN

De VVGGM onderhoudt nog steeds goede vriendschapsbanden met de Duitse musea Kunsthalle Emden, Horst-Janssen-Museum Oldenburg en Kunsthalle Bremen.

Bij het werven van nieuwe Vrienden wordt het voordeel van deze vriendschap actief meegenomen; in advertentiewerving, in het magazine en op de website van de Vrienden. In 2020 is het als gevolg van de coronamaatregelen niet mogelijk geweest om als Vriendenbesturen bij elkaar te komen.

LEDENBESTAND

	I	D	K	T
31-12-2020	792	486	1.278	1.764
31-12-2019	763	462	1225	1687
toe-/afname t.o.v. 31-12-2019	+29	+ 24	+53	+77

I = Individueel lidmaatschap

D= Duo-lidmaatschap

K= Kaarthouders

T= Totaal aantal lidmaatschappen

ACTIVITEITEN

De VVGGM heeft de plannen voor de activiteiten begin 2020 moeten bijstellen als gevolg van de coronamaatregelen. De nieuwjaarsbijeenkomst van de vereniging en de ledenjaarvergadering op 11 maart 2020 hebben nog wel (fysieke) doorgang kunnen vinden. Daarna moest het museum sluiten. Na de heropening op 1 juni heeft de VVGGM in juni en juli in totaal acht *private views* georganiseerd voor leden, zodat de tentoonstelling *En tóch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen* alsnog bezocht kon worden door een gelimiteerd aantal personen. In september is op vier verschillende dagen een excursie georganiseerd naar Museum de Buitenplaats in Eelde. De tentoonstelling *Johan Dijkstra. Vergezichten* werd bezocht, waarna er rondleidingen waren in het naastgelegen Nijsinghuis en de museumtuin. Voor het bezoeken van de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped* heeft de VVGGM in samenwerking met het museum op 19 november een preview georganiseerd voor (een gelimiteerd aantal) leden. Over het met steun van de vereniging aangekochte schilderij *Twee Artisten* van Henk Melgers en het verwerven van de ANBI-status zijn de leden geïnformeerd middels een kaart met een afbeelding van dit schilderij.

PRONKJEWELS
DESIGN UIT HEDEN EN VERLEDEN
5 APRIL 2019 T/M 9 MEI 2021

1.764

TOTAAL AANTAL LEDEN

€ 39.500

ONTVANGEN BIJDRAGE IN EURO'S VAN DE VVGGM

PIEKE BERGMANS – FROM THE SKY
JULI 2020 T/M HEDEN

PUBLICATIES, LEZINGEN & ANDERE EXTERNE ACTIVITEITEN

ANDREAS BLÜHM

PUBLICATIES

Met P. van der Heide. - Willem Kolvoort – 30 jaar Vera posters. - Groningen : Groninger Museum, 2020. - [s.p.] : ill.

Voorwoord. - In: The Rolling Stones – Unzipped. - Groningen : Groninger Museum, 2020 (Nederlandse editie).

De Rolling Stones & kunstgeschiedenis. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2, p. 34-43.

Show me the spectrum. - In: The Art Newspaper. - nr. 322, p. 15.

'Groninger Museum'. - In: Museum Management and Curatorship. - Jrg. 35, nr. 3.

LEZINGEN / OPENINGSREDES / WELKOMSTWOORDEN / RONDLEIDINGEN

Kunst in BRD en DDR, Hogeschool Leeuwarden (lerarenopleiding Duits), Leeuwarden, 7 januari.

Paneldiscussie Curating Europe, Arts and Cultural Leadership, Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 24 januari.

De Rolling Stones-tentoonstelling. The making of, Lion's Club, Zuidlaren, 27 februari.

Toespraak Ketji Koti Breaking the Chains, Forum Groningen, Groningen, 1 juni.

College 'Museums: The Making of. Pop Music and the Museum', Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, september t/m december.

Deutschlandbilder in der Kunst, Universiteit van Amsterdam (Duitslandstudies), Amsterdam, 7 december.

EXTERNE ACTIVITEITEN

Bijzonder Hoogleraar Kunstgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen.

Voorzitter Programmbeirat Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland, Bonn.

Lid bestuur Praemium Erasmianum, Amsterdam.

Lid bestuur Grand Futura (Grand Theatre), Groningen.

Lid bestuur Horst Gerson Lezing, Rijksuniversiteit Groningen.

Lid jury Karel van Manderprijs 2020, Vereniging van Nederlandse kunsthistorici.

EGGE KNOL

PUBLICATIES

De bevrijdingsrok in Groningen / Egge Knol. - Groningen : Groninger Museum, 2020. - 152 p. : ill.

Kollektebüchse. - In: Fünzig Objekte in Buchform. Vom Reliquiar zur Laptoptasche / ed. Philippe Cordez & Julia Saviello. P. 80-82.

De oudste Groninger beker. - In: Bulletin van de Vereniging Rembrandt. - Jrg. 30 nr. 3, p. 32-33.

Met R. Alma. - De Allersmabeker. - In: De Stavelij Jaarboek 2019. - Jrg. 20, p. 8-25.

Met J.C. van der Wis. - De dubloen met het Ommelander elfhartenwapen. - In: De Beeldenaar. - Jrg. 44 nr. 6, p. 299-304.

Ommelander borgen, Groninger heraldiek in gebrandschilderd glas. - In: Blazoën, Kwartaalblad voor Heraldiek en Zegelkunde. - Jrg. 6 nr. 3. - p. 84-100.

De schrijfkist van Sichterman. - In: Bulletin van de Vereniging Rembrandt. - Zomer 2020, p. 22-25.

Oudste prentbriefkaarten van Rottumeroog zijn Duits. - In: De Kaap Nieuwsbrief van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat. - Juni 2020, p. 14-16. (Ook verschenen in Prentbriefkaartenmagazine. - Jrg. 39 nr. 144, p. 26-29).

An early-mediaeval cemetery in Oosterbeintum, Friesland / Foto 59. 1988-1989 - Een vroegmiddeleeuws grafveld in Oosterbeintum, Friesland. - In: 100 jaar GIA, een fotogeschiedenis

www.rug.nl/research/groningen-institute-of-archaeology/centennial/gia2020-history

Met E. Taayke. - The Mask of Middelstum (Groningen) c. 500 BC. / Foto 56. 1970 - Het masker van Middelstum (Groningen) c. 500 v. Chr. - In: 100 jaar GIA, een fotogeschiedenis

www.rug.nl/research/groningen-institute-of-archaeology/centennial/gia2020-history

Egge Knol conservator archeologie, geschiedenis en oude Kunst Groninger Museum. - In: Hier sta ik, ik kan niet(s) anders. Wetenschappers aan het woord over roeping en beroep / R. Huttinga & A. Noordhof-Hoorn. - p. 78-79.

Schuivend erfgoed. - In: Erfgoedloper nr. 199.

Het koor van de Martinikerkerk in bruin en geel

/ Egge Knol. - foto's. - In: Miniatuur; Jrg. 24 nr. 1 (februari 2020), p. 3-4, omslag.

Zine 4 van Knetterij: The Rottumereye Tragedy. - In: De Kaap Nieuwsbrief van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat. - December 2020, p. 12-13

De Bende van Oldekerk. De verzwegen viervoudige moord door de Sicherheitsdienst op 6 oktober 1944. - In: G-Geschiedenis!. - Jrg. 11 nr. 6, p. 60.

Een wijde blik vanaf Drentse hoogten op de kwelders. Prof. Dr. H.T. Waterbolk 1924-2020; Piet Kooi 1943-2020. - In: www.terpenonderzoek.nl.

Een Dordtse schilder in Ezinge, p. 34-37; Groningen hijst kerstgroen in de mast: Coasters komen thuis, p. 3-8; De kolonie grote sterns op Rottumeroog, p. 30-35. - In: Stad & Lande. - Jrg. 29 nr. 2 en 4.

Groninger goed. - In: Groninger Gezinsbode (2 december), p. 15. (Ook verschenen in andere regionale weekbladen)

Apostelen in de put. - Groninger Gezinsbode (4 november), p. 33. (Ook verschenen in andere regionale weekbladen)

Naburen: Groninger boegbeeld, p. 21; Naburen: Pandemie, p. 27; Naburen: De Prins, p. 26-27; Droombeeld van Friesland, p. 18-20; Naburen: Drenkelingenhuisje Terschelling, p. 11; Het grote zwijgen, p. 26. - In: Fryslân Historisch Tijdschrift. - Jrg. 26 nr. 1-6.

De Punt van Reide, strijdtoneel en woongebied, p. 28-29; Vroegmiddeleeuws grafveld bij Godlinze, p. 18-19; Wierden in een rijk maar onbedijkt land, p. 14-15; De bodem onder Delfzijl, p. 10-11. - In: De verhalen van Delfzijl. Delfzijlster geschiedenis in een notendop / red. Jeroen Hillenga, ... [et al.].

Wilhelmina Cornelis Drupsteen (1880-1966), Tentoonstelling De Vrouw 1813-1913, p. 53; Pulpitrum Groningen 1700, p. 38; Schrijfkist van Jan Albert Sichterman, p. 34. - In: Jaarverslag Groninger Museum 2019.

LEZINGEN / OPENINGSREDES / WELKOMSTWOORDEN / RONDLEIDINGEN

De weelde van de Groninger borgen 1600-1795; Onafhankelijke Seniorenvereniging Ooststellingwerf, Oosterwolde, 31 januari.

Opening expositie *Groeten uit Delfzijl. Stadsgezichten en souvenirs*; Delfzijl, Muzeeaquarium, 31 januari.

Treffen Gräberfeldgruppe, Nordniederländische Waffengräber im 8. Jahrhundert;

Landesmuseum Natur und Mensch, Oldenburg, 25 februari.

En tóch staat de Martini, 75 jaar bevrijding in Groningen; Vereniging Vrienden van het Groninger Museum, Groningen, 11 maart.

71. Hoogebeintum Cemetery 1905-1906; Symposium der internationale Arbeitsgemeinschaft für Sachsenforschung, Sachsen goes digital; Zoom, 16 september.

Toelichting op de aankoop van de schrijfkist van Sichterman; Rembrandt on tour # 1 livestream Vereniging Rembrandt, 25 oktober.

EXTERNE ACTIVITEITEN

Lid van de Koordinierende Ausschuss van het Internationale Sachsensymposium. Arbeitsgemeinschaft zur Archäologie der Sachsen und ihrer Nachbarvölker in Nordwesteuropa

Voorzitter Vereniging voor Terpenonderzoek.

Bestuurslid Stichting Erfgoedpartners Groningen.

Bestuurslid Stichting Menkemaborg Uithuizen.

Lid redactie Stad en Lande.

Lid bestuur Stichting Het verleden van Groningen.

Lid begeleidingscommissie restauratie portret Gratia Starda van Starckenborgh Stachouwer (1683).

Lid werkgroep Dag van de Groninger geschiedenis.

Lid coördinatiegroep Verdrongen geschiedenis.

Lid Werkgroep volle-, late- en postmiddeleeuwse archeologie & landschapsgeschiedenis.

Lid van Codart International Council for Curators of Dutch and Flemish Art.

Lid van Pro excolendo Iure Patrio.

Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

STEVEN KOLSTEREN

PUBLICATIES

Mijn interesse in de natuur neem ik mee naar mijn werk. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 1 (2020), p. 56-59.

Stones & sixties. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2 (2020), p. 46-51.

This is what they live to do : producer Chris Kimsey over samenwerken met The Rolling Stones. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2 (2020), p. 52-57.

“Groningen tot ziens hè” : Nick Landman en een leven lang Rolling Stones. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2 (2020), p. 58-61.

De 19de-eeuwse schildersfamilie Coomans en Sappho. - In: Hermeneus. Tijdschrift voor antieke cultuur; Jrg. 92 nr. 2 (2020), p. 4-12.

EXTERNE ACTIVITEIT

Algemeen bestuurslid van Theatergroep NOX, Amsterdam.

RUUD SCHENK

PUBLICATIE

Bord Frans Haks (2007). - In: Groninger Museum : jaarverslag 2019. - p. 41.

KARINA SMRKOVSKY

LEZINGEN / PRESENTATIES

College, Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 21 april.

College, Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 10 december.

EXTERNE ACTIVITEITEN

Bestuurslid sectie PR & Marketing Museumvereniging.

Jurylid Minerva Awards 2020, Hanzehogeschool, Academie Minerva, Groningen, 6 en 7 juli.

SUE-AN VAN DER ZIJPP

EXTERNE ACTIVITEITEN

Adviseur Werkveld Adviesraad (afdeling Beeldende Kunst), Academie Minerva, Groningen.

Adviseur commissies Vormgeving, Activiteitenprogramma's en Vierjarige instellingssubsidie, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Rotterdam.

Jurylid voor Open Call Klimaatadaptief kunstwerk, Klimaatadaptie Groningen.

Werkbesprekingen met derdejaarsstudenten Academie Minerva, Groningen.

REGINA ZWAAGSTRA

PUBLICATIES

Eindred. met K. Smrkovsky. - Wall House #2 Architectuur. - Groningen : Groninger Museum, 2020. - 40 p. : ill.

“Alles begon voor mij met Anton Corbijn”. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2 (2020), p. 82-83.

Al bijna 50 jaar over de vloer. - In: Groninger Museum Magazine; Jrg. 33 nr. 2 (2020), p. 84-85.

Grand Stairwell Installation (2018). - In: Groninger Museum : jaarverslag 2019. - p. 80.

Magis Proust

ALESSANDRO MENDINI (2011)
POLYETHYLEEN, 105 X 104 X 90 CM

GESCHONKEN DOOR MAGIS, TORRE DI MOSTRO (ITALIË)

Deze felgekleurde fauteuil van hard plastic stond aan het begin van *Mondo Mendini*, de grote herdenkingstentoonstelling van Alessandro Mendini (1931-2019). Museumbezoekers mochten erin gaan zitten en velen hebben hier een vrolijke foto van zichzelf gemaakt. De stoel is een variant van de beroemde *Poltrona di Proust* van

Mendini, waarvan het museum al een aantal andere versies in de collectie had: naast de oorspronkelijke 'echte' stoel van hout en textiel onder meer ook levensgrote modellen in keramiek en brons. Deze kunststoffen variant is zeer vriendelijk geprijsd, zodat hij ook voor het grote publiek bereikbaar is; bijvoorbeeld om in de tuin te zetten. (RS)

TENTOONSTELLINGSCATALOGI PERIODIEKEN

Willem Kolvoort – 30 jaar Vera posters
Andreas Blühm, Peter van der Heide
Groningen : Groninger Museum, 2020
[s.p.] : ill.

De bevrijdingsrok in Groningen
Egge Khol
Groningen : Groninger Museum, 2020
152 p. : ill.

OVERIGE UITGAVEN

Wall House #2 Architectuur
Eindred. Regina Zwaagstra en
Karina Smrkovsky
Groningen : Groninger Museum, 2020
40 p. : ill.

PERIODIEKEN

Groninger Museum: jaarverslag 2019
Eindred. Andreas Blühm, Karina Smrkovsky,
Regina Zwaagstra
Groningen: Groninger Museum, 2020.
110 p. : ill.

Groninger Museum Magazine
Red. Willemien Bouwers, Sarah Fopma,
Steven Kolsteren, Rudo Menge
Jrg. 33, nrs. 1-2.

THE ROLLING STONES – ANDY ZUIDEMA
13 NOVEMBER 2020 T/M 18 APRIL 2021

Atelier & Info Center

TECHNISCHE DIENST & FACILITAIRE ZAKEN

HERSTEL- WERKZAAMHEDEN

Ook voor de Technische Dienst en afdeling Facilitaire Zaken was 2020 een bewogen jaar. Het opbouwen van tentoonstellingen vergde een andere aanpak en de doorstroom van publiek door het museum werd grondig gewijzigd om voldoende afstand tussen bezoekers en werknemers te waarborgen. Tegelijkertijd werd van de tijdelijke sluiting van het museum gebruikgemaakt om grote herstelwerkzaamheden op te pakken.

GARDEROBE EN AUDITORIUM

In januari heeft de garderobe een flinke opfrisbeurt ondergaan met een nieuwe balie, garderoberekken en nieuw meubilair. Daarna volgde het auditorium: de wanden zijn geschilderd, de panelen opnieuw gestoffeerd en de gordijnen van de beide podia vervangen. Het beamerscherf heeft plaatsgemaakt voor een groot digitaal tv-scherm.

HERSTEL- EN VERVANGINGSWERKZAAMHEDEN

Ondanks de coronamaatregelen in maart 2020 was het toegestaan om werkzaamheden in en om het Groninger Museum uit te voeren. Samen met de gemeente Groningen zijn er tal van klussen die al langer op de wensenlijst stonden uitgevoerd:

- + De brandscheidingen zijn hersteld en waar nodig aangepast. Omdat er door de jaren heen veranderingen aan de compartimentering van het museum zijn aangebracht, moest dit op veel plaatsen boven de systeemplafonds hersteld en aangepast worden. Een klus van deze omvang zou doorgaans alleen op maandagen uit te voeren zijn, als het museum dicht is, en zou maanden in beslag nemen. Nu is dit binnen circa tien weken gerealiseerd.
- + Branddeuren zijn voorzien van een nieuwe dikke, brandwerende verflaag.
- + De groen verlichte vluchtwegaanduidingen en noodverlichting in het gebouw waren toe aan vervanging. Alle tl-lampen zijn vervangen door energiezuinige led-verlichting. Ook zijn de zes centrales die de noodverlichting aansturen vernieuwd.

- + Op het Museumeland, de Werkmanbrug en het midden-piazza zijn alle in totaal 42 pl-lampen vervangen voor led-lampen. De bollen van de straatlantaarns waren sterk vergeeld en waren na 25 jaar aan vervanging toe. Ze zijn vervangen door heldere witte bollen.
- + De groen en blauwe coating van het Museumeland en de Werkmanbrug zijn voorzien van een nieuwe laag. Door de verminderde verkeersbewegingen tijdens de eerste lockdown, was dit een goed moment.
- + Aan het einde van de zomer is de bedrijfskantine aangepakt. De inrichting was nog het origineel uit 1994 en na 25 jaar intensief gebruik toe aan vernieuwing. De volledige inrichting is vernieuwd: het keukenblok, de tafels, het tv-meubel, de verlichting en het schilderwerk.

PERSONEEL & ORGANISATIE

“There are no passengers on spaceship earth. We are all crew.”

Marshall McLuhan

50,94

TOTAAL AANTAL FTE
(PEILDATUM 1 JANUARI 2021)

0,6

MELDINGSFREQUENTIE

146

TOTAAL AANTAL MEDEWERKERS
(PEILDATUM 1 JANUARI 2021)

7,1%

VERZUIMPERCENTAGE

HR-beleid, thema's en ontwikkelingen

ORGANISATIEADVIES

+ Actualisatie functiehuis

In het najaar van 2020 is begonnen met de actualisatie van het functiehuis. Functiebeschrijvingen en -indelingen worden hierin in lijn gebracht met de museum cao. In dit proces is om feedback gevraagd van de leidinggevenden en medewerkers op de bestaande beschrijvingen. Naar verwachting wordt de actualisatie in het eerste kwartaal van 2021 afgerond.

+ Medewerkersonderzoek

In samenwerking met Effectory is het Groninger Museum in het najaar van 2020 begonnen met meerdere doorlopende medewerkersonderzoeken om zo niet alleen losse meetpunten te hebben van onderzoeken, maar ook ontwikkeling door de tijd heen te kunnen meten.

In november 2020 is het eerste medewerkersonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek richtte zich op thema's zoals betrokkenheid, bevlogenheid en werkgeverschap. Daarnaast was er aandacht voor de corona-aanpak en de werkdruk en welzijn van medewerkers. De respons op de online vragenlijst lag op 47 procent. De resultaten zijn gedeeld met de medewerkers.

Uit de resultaten blijkt dat het Groninger Museum goed scoort op betrokkenheid, bevlogenheid en werkgeverschap. Medewerkers zijn trots op het museum en tevreden over hun baan. Daarnaast kwam de behoefte naar voren dat er meer aandacht nodig is voor communicatie en samenwerking tussen de afdelingen. Acties om hiermee aan de slag te gaan zijn reeds opgepakt.

+ Ondernemingsraad

In 2020 was er geen ondernemingsraad. Het personeel is gedurende het jaar via personeelsbijeenkomsten en -vergaderingen geïnformeerd over verschillende zaken die op dat moment speelden. In het najaar van 2020 heeft een groep medewerkers het initiatief genomen om met elkaar een nieuwe ondernemingsraad te vormen.

Personeel

DIRECTIE

In 2019 is er een zakelijk directeur a.i. aangesteld om onder andere organisatorische verbeterprocessen en bedrijfsvoering verder vorm te geven. De positieve uitwerking hiervan heeft ertoe geleid dat per oktober 2020 een zakelijk directeur op vaste basis is aangesteld die dezelfde verantwoordelijkheden en werkzaamheden heeft en samen met de algemeen directeur de directie vormt.

COLLECTIES

Aan het eind van 2020 is het hoofd Collecties uit dienst getreden voor een uitdaging elders. Dit bood de mogelijkheid voor de afdeling, de directie en HR om te kijken naar het huidige functioneren en de structuur van de afdeling. Hieruit is naar voren gekomen dat er behoefte is aan een coördinator die de tentoonstellingen als projecten gaat overzien. Dit zal in 2021 nader worden uitgewerkt. Een vacature voor een nieuwe hoofd Collecties is uitgezet.

INFORMATIECENTRUM

Het informatiecentrum is onder meer verantwoordelijk voor de bibliotheek en de digitalisering van de collectie. Vanwege de nauwere relatie van werkzaamheden met de afdeling Collecties zijn de betrokken medewerkers overgeplaatst en vallen ze niet meer onder de afdeling Educatie.

EDUCATIE

Per 1 mei is het hoofd Educatie met pensioen gegaan en is er een nieuw hoofd in dienst getreden.

BEVEILIGING EN PUBLIEKSBALIE

In januari is er een verduidelijking gekomen in de scheiding van taken van de afdelingen Beveiliging en Publieksbalie. De focus van de afdeling Beveiliging ligt nu op de kerntaken. Bij de publieksbalies zijn de verantwoordelijkheden divers geworden, waaronder het bedienen van de kassa. Aan de medewerkers van beide afdelingen is de ruimte geboden om te solliciteren om van afdeling te wijzigen. De afdeling Publieksbalie valt nu onder de leiding van de zakelijk directeur.

THE ROLLING STONES – UNZIPPED SERVICETEAM

Voor de tentoonstelling *Unzipped* is er een team met uitzendkrachten opgezet, als tijdelijke uitbreiding en ondersteuning van het personeel. Een deel van de poule wordt ingezet als serviceteam, die via de telefoon en mail service verlenen aan bezoekers van de tentoonstellingen. Een ander deel van de poule wordt ingezet als host of coördinator-host. De groep staat gepositioneerd in het museum en begeleidt de bezoekers van de tentoonstelling en attendeert hen waar nodig op de coronagerelateerde huisregels.

HR-ADVISEUR

Per 1 juli is op tijdelijke basis een HR-adviseur a.i. aangesteld om een aantal projecten uit te voeren, zoals de actualisatie van het functiehuis en het implementeren van medewerkersonderzoeken.

GEDETACHEERDE ARBEIDSPLAATSEN VIA IEDERZ

Iederz is er voor mensen voor wie de afstand tot de arbeidsmarkt het grootst is. Dankzij de samenwerking met deze dienst konden we in 2020 negen medewerkers van deze organisatie inzetten, verdeeld over de afdelingen Beveiliging en Collecties.

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage lag in 2020 op een hoger niveau dan het landelijk gemiddelde en duidelijk hoger dan in de afgelopen jaren. De meldingsfrequentie is daarentegen gedaald en ligt bijzonder laag.

	2020	2019	2018
Verzuimpercentage	7,1%	5,3%	5,2%
Meldingsfrequentie	0,6	1,2	1,2

Verzuimduurcategorieën

Kort verzuim (< 1 week)	0,1%
Middellang verzuim (2-6 weken)	0,7%
Lang verzuim (> 6 weken)	3,0%
Verzuim > 1 jaar	3,3%

In dit overzicht is te zien dat het merendeel van het verzuim bepaald wordt door lang verzuim.

Aantal medewerkers 31 december 2020

Aantal medewerkers	62
Oproepkrachten	32
Gedetacheerden	3
Maatschappelijke banen	9
(Iederz) Uitzendkrachten	30
Stagiairs	10
Totaal aantal fte:	50,94

Door de tentoonstelling *Unzipped* is het aantal oproep- en uitzendkrachten hoger dan gemiddeld. Het Groninger Museum heeft in 2020 gebruik gemaakt van de diensten van 26 zzp'ers.

De verdeling van het aantal medewerkers is als volgt: 51 medewerkers hebben een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd, 43 medewerkers een contract voor bepaalde tijd. Van de in totaal 62 medewerkers werken er 22 fulltime (36 uur per week) en 40 parttime (< 36 uur per week). Er zijn 28 mannen en 34 vrouwen in dienst van het Groninger Museum.

**MICK JAGGER
TAILCOAT AND HAT, 1994**
A black wool tailcoat with a white star on the left breast pocket and a matching black hat with a red floral corsage. The hat is decorated with a red floral corsage and a gold chain. The outfit is displayed on a mannequin wearing a white shirt and a gold chain.

**MICK JAGGER
SATIN COAT WITH EMBROIDERY, 1997**
A long, red satin coat with intricate floral embroidery in black and gold. The coat is displayed on a mannequin wearing a black mask with horns and a black top hat.

**MICK JAGGER
SILK CRINKLE CAPE, 1997**
A long, red silk crinkle cape with a black and gold floral pattern. The cape is displayed on a mannequin wearing a black mask with horns and a black top hat.

**MICK JAGGER
FEATHER COAT AND HAT, 2005**
A long, red feather coat with a black and gold floral pattern and a matching red hat. The outfit is displayed on a mannequin wearing a black mask with horns and a black top hat.

**MICK JAGGER
SATIN COAT WITH FRINGE, 2002**
A long, red satin coat with a black and gold floral pattern and a fringe detail at the hem. The coat is displayed on a mannequin wearing a black mask with horns and a black top hat.

**MICK JAGGER
MARABOU FEATHER CAPE
AND SILK SHIRT, 2012**
A long, red Marabou feather cape with a black and gold floral pattern and a matching silk shirt. The outfit is displayed on a mannequin wearing a black mask with horns and a black top hat.

RAAD VAN TOEZICHT

VAN DE STICHTING GRONINGER MUSEUM VOOR STAD EN LANDE EN HET BESTUUR VAN DE STICHTING KUNSTBEZIT EN OUDHEDEN GRONINGER MUSEUM

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en de algemene gang van zaken binnen het Groninger Museum. De Raad van Toezicht stelt het beleid van het museum vast, ziet toe op de uitvoering ervan, fungeert als klankbord en geeft advies. Hiernaast wordt toezicht gehouden op de financiële huishouding van het museum en is de Raad van Toezicht verantwoordelijk voor het goedkeuren van de begroting en jaarstukken.

De taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht, zoals vastgelegd in de statuten, stemmen overeen met de bepalingen van de Governance Code Cultuur. Daarnaast vervult de Raad van Toezicht de werkgeversrol ten aanzien van de directie.

OVERLEG

De Raad van Toezicht en de auditcommissie van de Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande hebben in 2020 vier keer vergaderd. Het bestuur van de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum is twee keer voor overleg bijeengewees. Daar zijn onder andere de volgende zaken besproken:

Coronamaatregelen

De Raad van Toezicht heeft het afgelopen jaar veelvuldig stilgestaan bij de gevolgen van de pandemie voor het museum. Vanaf maart heeft het museum de gevolgen van de coronamaatregelen onderzocht. Het museum heeft tweemaal de deuren in het kader van een lockdown moeten sluiten. In de eerste lockdown in het voorjaar kon er veel onderhoud aan het gebouw plaatsvinden. Een groot aantal medewerkers heeft in die periode veelal vanuit huis gewerkt. Toen het museum in de zomer weer open mocht als zogenaamde ‘doorstroomlocatie’ heeft het veel bezoekers uit eigen land getrokken. De verlengde Mendini-tentoonstelling was een aantrekkelijk uitje voor de Nederlanders die vakantie in eigen land vierden.

Ook op financieel vlak hebben de coronamaatregelen een grote impact. Dit leidde tot een aangepast programmabeleid voor 2020 en een nieuwe begroting. Doordat het museum in 2020 zestien weken gesloten is geweest, zijn de eigen inkomsten enorm gedaald. Daar tegenover staat de steun van de gemeente Groningen, provincie Groningen en het Rijk (Mondriaan Fonds).

In overleg met de gemeente Groningen en de provincie Groningen is besloten tot het doorgaan van de tentoonstelling *The Rolling Stones – Unzipped*. Begin november werd deze tentoonstelling – onder aangepaste omstandigheden – met een week vertraging geopend en meteen was de belangstelling enorm. Helaas moest de overheid in december een tweede lockdown afkondigen en sloot het museum wederom zijn deuren.

Beleidsplan

De Raad van Toezicht heeft ingestemd met het Beleidsplan 2021-2028 van het Groninger Museum. Op basis van dit plan worden de subsidies toegekend. Voor de eerste keer in de geschiedenis van het museum is rijkssubsidie toegekend in het kader van de Basisinfrastructuur (BIS) – een mooie kroon op hard werken.

De Raad van Toezicht heeft het beleidsplan bij de behandeling ook goed beoordeeld op de drie codes: Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie.

FNV

In de zomer heeft de Raad van Toezicht een brief ontvangen van de FNV waarin een aantal bevindingen worden vermeld. Op basis van deze brief heeft de Raad het initiatief genomen tot gesprekken tussen een delegatie van de Raad van Toezicht, het managementteam en de conservatoren. De uitkomst van de gesprekken was dat de Raad van Toezicht niet kon meegaan in het standpunt van de FNV. In een goed gesprek met de vertegenwoordiger van de FNV heeft de Raad van Toezicht vervolgens afspraken gemaakt hoe de FNV een rol op zich kan nemen in het medewerkersonderzoek en de oprichting van de nieuwe ondernemingsraad.

Medewerkersonderzoek

Andere onderwerpen van gesprek waren de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering op punten als de AVG, de aanpassing van de overlegstructuur, de actualisatie van het functiehuis, de oprichting van een nieuwe ondernemingsraad en de opzet van het nieuwe medewerkersonderzoek. Het nieuwe medewerkersonderzoek, dat meerdere keren per jaar elke keer over verschillende onderwerpen wordt afgenomen, is in november gestart. De resultaten van deze eerste ronde worden in het nieuwe jaar verwacht.

De remuneratiecommissie heeft met de directie het functioneren en de wijze van uitvoering van taken besproken.

In december 2020 heeft de jaarlijkse ontmoeting van de Raad van Toezicht met Paul de Rook, wethouder Cultuur van de gemeente Groningen en Mirjam Wulfse, gedeputeerde Cultuur van de provincie Groningen door de coronamaatregelen helaas niet plaats kunnen vinden. Deze afspraak is verplaatst naar januari 2021.

SAMENSTELLING

In 2020 is de samenstelling van de Raad van Toezicht van de Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande en van de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum ten opzichte van 2019 niet gewijzigd. De huidige samenstelling (peildatum 31 december 2020) is als volgt:

JOHAN REMKES (VOORZITTER)

Waarnemend burgemeester van de gemeente Den Haag (tot 1 juli)

Nevenfuncties:

- + Voorzitter advies- en arbitragecommissie Rijksdienst
- + Voorzitter van het adviescollege Stikstof (tot juli)
- + Voorzitter raad van commissarissen woningcorporatie Portaal
- + Voorzitter raad van commissarissen Nationale Hypotheek Garantie (tot 1 september)
- + Voorzitter Raad van Toezicht Rijksuniversiteit Groningen (vanaf 1 september)
- + Voorzitter Raad van Toezicht Deltares (vanaf 1 oktober)
- + Eén van de voorzitters van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (vanaf 1 oktober)
- + Lid van het college bodemdaling Groningen

INEZ BOOGAARTS

Directeur Stichting Poetry International

Nevenfuncties:

- + Lid/penningmeester raad van bestuur Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond, Amsterdam
- + Lid jury ZukunftsGut - Preis der Commerzbank-Stiftung für institutionelle Kulturvermittlung, Frankfurt am Main
- + Lid commissie Dichter des Vaderlands 2021-2022
- + Lid jury Grote Poëzieprijs

JACOB KIELMAN

Nevenfuncties:

- + Voorzitter raad van commissarissen Linx Telecommunications B.V., Amsterdam
- + Voorzitter raad van commissarissen RENDO nv, Meppel
- + Lid Raad van Toezicht Museum de Buitenplaats, Eelde
- + Voorzitter beleggingscommissie van Stichting Oude Groninger Kerken, Groningen
- + Penningmeester Coöperatieve Boekhandel Boomker U.A., Haren

HENK PIJLMAN

Voorzitter College van Bestuur Hanzehogeschool Groningen

Nevenfuncties:

- + Voorzitter Raad van Toezicht Noord Nederlands Orkest, Groningen
- + Lid Raad van Toezicht New Energy Coalition, Groningen
- + Lid Klankbordgroep Avebe, Veendam
- + Lid Eerste Kamer der Staten-Generaal

SANDER PRINSEN

Directeur Move Fast Ventures

Nevenfuncties:

- + Geen

NATHALIE DE VRIES

Directeur/eigenaar MVRDV, bureau voor architectuur en stedenbouw, Rotterdam
Hoogleraar Public Building, TU Delft

Nevenfuncties:

- + Geen

Het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is onbezoldigd.

FINANCIËEL VERSLAG

Statutaire namen

- + Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande
- + Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum

Vestigingsplaats

- + Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande: Groningen, KvK-nummer 02058065
- + Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum: Groningen, KvK-nummer 41013490

Rechtsvorm

- + Groninger Museum: stichting
- + Kunstbezit en Oudheden: stichting

ANBI

Zowel de Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande als de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum zijn bij de Belastingdienst aangemerkt als culturele ANBI's (algemeen nut beogende instellingen). De Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande is ingeschreven onder RSIN-nummer 2890653, de Stichting Kunstbezit en Oudheden is ingeschreven onder RSIN-nummer 805224178.

Missie

Het Groninger Museum is extrovert, eigenzinnig en veelkleurig. De kwalitatief hoogstaande collecties en presentaties vormen de basis om de verbinding tussen bezoeker en museum en de bezoekers onderling te versterken. Het Groninger Museum wil een zo breed mogelijk publiek verwonderen, aanzetten tot meningsvorming en uitnodigen tot vaak en gevarieerd gebruik.

Geconsolideerde begroting 2020

De begrotingen 2020 van Stichting Groninger Museum en Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum laten de volgende begrote resultaten zien:

Begroot resultaat Stichting Groninger Museum 2020	€	47.749
Begroot resultaat Stichting Kunstbezit en Oudheden 2020	€	- 64.765
Geconsolideerd begroot resultaat over 2020	€	- 17.016

De begroting van Stichting Kunstbezit en Oudheden bestaat uit afschrijvingskosten (€ 30.000), kosten Menkemaborg (€ 4.765) en bijdrage aankopen Groninger Museum (€ 30.000).

Resultaat 2020

De geconsolideerde rekening over 2020 laat de volgende resultaten zien:

Resultaat Stichting Groninger Museum 2020	€	- 733.805
Resultaat Stichting Kunstbezit en Oudheden 2020	€	- 83.251
Geconsolideerd resultaat over 2020	€	- 817.056

Het jaar 2020 stond volledig in het teken van het coronavirus; alle musea in Nederland moesten door de afgekondigde lockdowns de deuren drie keer sluiten. Door de extra bijdragen van het UWV, het Mondriaan Fonds en de gemeente en provincie Groningen ontstonden er geen liquiditeitsproblemen; het resultaat over 2020 komt uit op negatief € 817.056. In het resultaat is ook het saldo (€ 806.829) van de gemaakte kosten en ontvangen opbrengsten van het project *The Rolling Stones – Unzipped* verantwoord. Aangezien de lockdown op 8 maart 2021 is verlengd tot eind mei 2021, en de vooruitzichten

op korte termijn niet hoopgevend zijn, lukt 't het Groninger Museum niet om het saldo van de gemaakte kosten en ontvangen opbrengsten terug te verdienen. Vandaar dat het saldo is afgeboekt in de geconsolideerde rekening van het Groninger Museum over 2020.

In het resultaat over 2020 zijn de volgende eenmalige bijdragen verantwoord:

UWV	€	178.587
Mondriaan Fonds	€	615.000
Gemeente en provincie	€	387.000
Kwijtschelding huur museum periode 15-3-20 tot 1-7-20	€	228.000
	€	1.408.587

In verband met de inkomstenderving door de coronapandemie heeft het Groninger Museum gebruikgemaakt van de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW 1.0 van het UWV), de Compensatieregeling Coronacrisis Musea > 100.000 bezoekers (Mondriaan Fonds) en het Steunpakket Cultuur Corona (gemeente en provincie Groningen).

Ontwikkelingen en risico's 2020 en 2021

COVID-19

Op vrijdag 13 maart 2020 moesten alle musea in Nederland de deuren sluiten om verdere verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Op 1 juni 2020 werd het Groninger Museum weer geopend voor het publiek. De regels van het RIVM zijn via het protocol van de Nederlandse Museumvereniging toegepast. Het leek in de zomer qua besmettingen de goede kant op te gaan en veel landgenoten die de vakantie in eigen land doorbrachten wisten het Groninger Museum goed te vinden voor een veilig museumbezoek. Echter naarmate het jaar vorderde namen ook de besmettingen weer toe. Hierdoor moesten alle musea in

Geconsolideerde balans Groep Groninger Museum per 31 december 2020

(bedragen in € 1.000)	2020	2019
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	63	91
Materiële vaste activa	1.936	2.076
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraad	132	127
Onderhanden werk	75	459
Debiteuren	63	300
Overige vorderingen	568	588
Overlopende activa	431	305
Liquide middelen	1.004	706
ACTIVA	4.272	4.652
PASSIVA		
Groepsvermogen	1.365	2.182
Voorzieningen	691	668
Langlopende schulden	607	699
Crediteuren	581	363
Overige kortlopende schulden	1.028	740
PASSIVA	4.272	4.652

Geconsolideerde exploitatierekening Groep Groninger Museum 2020

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Rekening 2019	Afwijking begroting <-> rekening
Exploitatiesubsidies	4.798	4.792	4.710	6
Budgetsubsidie huur	442	442	442	
Subsidies inzake corona pandemie	1.002			1.002
Entregelden	899	2.176	2.272	-1.277
Pachten en overige opbrengsten	66	157	143	-91
Opbrengst collecties	554	532	1.125	22
Opbrengst presentaties	864	2.165	789	-1.301
Opbrengst publieksactiviteiten	50	205	162	-155
Diverse baten	528	185	267	343
SOM DER BATEN	9.203	10.654	9.910	598
Personeelskosten	3.992	3.895	4.322	-97
Afschrijvingskosten	340	329	353	-11
Huisvesting	1.446	1.663	1.684	217
Algemene kosten	392	365	367	-27
Kosten marketing en pr	54	59	71	5
Kosten collecties	729	869	1.639	140
Kosten presentaties	2.422	3.263	2.486	841
Kosten publieksactiviteiten	88	159	273	71
Diverse lasten	513	20	80	-493
SOM DER LASTEN	9.976	10.622	11.275	646
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-773	32	-1.365	-805
SALDO RENTEBATEN EN LASTEN	-44	-49	-47	5
EXPLOITATIERESULTAAT	-817	-17	-1.412	-800

Willem Kolvoort, *Please to meet you, hope you guess our name... Rolling Stones* © Groninger Museum (2020)
De Collectie

COLOFON

TEKSTBIJDRAGEN

NADIA ABDELKAUI (NA)
 ANDREAS BLÜHM
 WILLEMEN BOUWERS
 ANNETJE DE BOO
 SANDER DAAMS
 ROB DIJKSTRA
 NICHOLAS FEIJ
 ADEMIEK GERRITSMA
 SASKIA VAN HIJUM
 FEMKE HOGERDIJK
 HENK JELIJS
 EGGE KNOL (EK)
 ESTHER MOESKER
 MURIEL RAMUZ
 JOHAN REMKES
 SUZANNE RUS
 GEA SCHENK
 RUUD SCHENK (RS)
 GEERT SLAGTER
 GEERTJE SMEDING
 KARINA SMRKOVSKY
 MARLON STEENSMA
 TJALLING THOE SCHWARTZENBERG
 EN HOHENLANSBERG (TSH)
 FEIKO TUINSTR
 DORIEN VRIELING (DV)
 SUE-AN VAN DER ZIJPP (SZ)
 REGINA ZWAAGSTRA (RZ)

COÖRDINATIE

REGINA ZWAAGSTRA

EINDREDACTIE

ANDREAS BLÜHM
 KARINA SMRKOVSKY
 REGINA ZWAAGSTRA

GRAFISCH ONTWERP

EEFJE KLEIJWEG
 RUDO MENGE

FOTOGRAFIE

HEINZ AEBI
 GEA SCHENK
 CHRISTOPHER SMITH
 CORNÉ SPARIDAENS
 PETER TAHL
 SIESE VEENSTRA

COVERBEELD

VOORZIJDE:
 FOTO SIESE VEENSTRA

ACHTERZIJDE:
PIEKE BERGMANS – FROM THE SKY
 FOTO HEINZ AEBI

GRONINGER MUSEUM

MUSEUMEILAND 1
 POSTBUS 90
 9711 ME GRONINGEN
 050 3 666 555

De redactie heeft getracht alle rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Mocht u menen dat u ten onrechte niet bent geraadpleegd en/of vermeld, neem dan contact op met het Groninger Museum: info@groningermuseum.nl